

“ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ”

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΚΛΑΣΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΣΤΑ ΝΗΣΙΑ

Καλλιόπη Ι. Γεωργιδακη

**Πτυχίο Οικονομικών Επιστημών Εθνικού Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών**

**Υποβληθείσα για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα
Στη Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων**

**Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων
Πανεπιστήμιο Πειραιώς**

2004

“ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ”

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΚΛΑΣΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΣΤΑ ΝΗΣΙΑ

Καλλιόπη Ι. Γεωργιδάκη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη έγινε στο πλαίσιο της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας (master thesis) με τίτλο «Εκπαιδευτικός Τουρισμός στην Ελλάδα: η περίπτωση των Άγγλων μαθητών στην Κλασική διαδρομή¹ και στα νησιά». Αντικείμενο της είναι η διερεύνηση ενός εναλλακτικού είδους τουριστικής δραστηριότητας, του μαθητικού εκπαιδευτικού τουρισμού. Στόχος της εργασίας είναι να αποτελέσει ένα πεδίο προβληματισμού αναφορικά με τις προοπτικές που επιφυλάσσει για την Ελληνική τουριστική βιομηχανία η ανάπτυξη του εκπαιδευτικού τουρισμού.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού η Ελλάδα το έτος 2001 κατατάσσεται στην ενδέκατη θέση των κυρίαρχων παραγωγών τουριστικών υπηρεσιών παγκοσμίως². Ωστόσο έρευνα του Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών και Μελετών αποδεικνύει ότι η εποχικότητα των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών στην Ελλάδα εμφανίζεται αυξημένη κατά 13,1% μεταξύ του 1975 και του 1996. Η αύξηση της εποχικότητας των αφίξεων έχει συνδυαστεί αφενός με μείωση του μεριδίου της χειμερινής περιόδου από 22,3% το 1975 σε 15% το 1996 και αφετέρου με μεγαλύτερη διασπορά των αφίξεων της θερινής περιόδου³. Τα δύο ανωτέρω χαρακτηριστικά δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για την αναζήτηση εναλλακτικών ειδών τουρισμού τα οποία συμβάλλουν στη μείωση της εποχικότητας.

Ο εκπαιδευτικός τουρισμός και ιδιαίτερα ο σχολικός εκπαιδευτικός τουρισμός μπορεί να επιφυλάσσει σημαντικά πλεονεκτήματα για την Ελληνική τουριστική βιομηχανία δεδομένου ότι εκδηλώνεται σε περιόδους που δεν χαρακτηρίζονται ως περίοδοι αιχμής και συμβάλλει στη μείωση της εποχικότητας. Παράλληλα διασφαλίζει την ενίσχυση της τουριστικής αγοράς τόσο στο άμεσο όσο και στο απώτερο μέλλον δεδομένου ότι τα παιδιά είναι οι ενήλικοι του μέλλοντος και ως εκ τούτου «μελλοντικοί πελάτες».

Η διερεύνηση των χαρακτηριστικών του Αγγλικού μαθητικού τουρισμού στην Κλασική διαδρομή και στα νησιά έγινε με τη βοήθεια της πρωτογενούς έρευνας, η οποία βασίστηκε στη διανομή ερωτηματολογίων σε δείγμα Άγγλων μαθητών.

Η εργασία αποτελείται από τρεις ενότητες και το παράρτημα. Στην πρώτη ενότητα γίνεται η παράθεση των εναλλακτικών ειδών τουρισμού. Στη δεύτερη ενότητα γίνεται μία ενδελεχής ανάλυση του εκπαιδευτικού τουρισμού με

¹ Στοιχεία για την Κλασική διαδρομή παρατίθενται στο παράρτημα της εργασίας

² Πηγή: Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού www.wto.com

³ Πηγή ΙΤΕΠ: www.itep.gr

επίκεντρο τον σχολικό εκπαιδευτικό τουρισμό. Στην Τρίτη ενότητα περιλαμβάνεται το εμπειρικό μέρος της παρούσας μελέτης. Αναλύεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στη διεξαγωγή της έρευνας και καταγράφονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από αυτήν τόσο συνοπτικά όσο και αναλυτικά.

Στο παράρτημα της μελέτης περιλαμβάνονται στοιχεία τα οποία λειτουργούν υποστηρικτικά ως προς τα δεδομένα της έρευνας. Συγκεκριμένα περιγράφονται διαδικαστικά θέματα οργάνωσης ταξιδιωτικών μετακινήσεων σχολικών γκρουπ, επίβλεψης μαθητών κατά τις μετακινήσεις τους αυτές από τους καθηγητές όπως επίσης και ειδικότερα θέματα όπως για παράδειγμα το κόστος ενός ταξιδιού στην χώρα μας. Τέλος γίνεται μία σύντομη αναφορά στη δομή του αγγλικού εκπαιδευτικού συστήματος (βαθμίδες εκπαίδευσης, κατηγορίες σχολείων κλπ).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	IX
1. ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ.....	11
1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ & ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΠΟΡΕΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΧΡΟΝΟ	11
1.2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	13
1.2.1. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ.....	14
1.2.2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ.....	16
1.2.2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΠΩΝ.....	17
1.2.3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ.....	18
1.2.4. ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	18
2. ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ Ε.Ε ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΣ.....	19
2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ.....	19
2.2. ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	22
2.3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	24
2.3.1. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΩΤΗ: ΟΙΚΟ-ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	24
2.3.2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗ: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΩΝ ΛΛΩΝ (CULTURAL HERITAGE TOURISM).....	26
2.3.3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΤΡΙΤΗ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ.....	34
2.3.4. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗ: ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	36
2.3.5. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΜΠΤΗ: ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	47
3. ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ – ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	53
3.1. Ο ΒΑΣΙΚΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ.....	53
3.2. ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	56
3.2.1. ΤΥΠΟΣ & ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	56
3.2.2. ΟΡΙΣΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ.....	56
3.2.3. ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ.....	56
3.3. ΔΟΜΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ	57
3.4. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.....	59
3.4.1. ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ.....	59
3.4.2. ΜΟΡΦΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	59
3.5. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	61
3.6. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ.....	65
3.6.1. ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ: ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΚΔΡΟΜΩΝ.....	65
3.6.2. ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ: ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ & ΤΩΝ ΕΝΤΥΠΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	78
3.6.2. ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ: ΛΟΙΠΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ.....	95
3.6.3. ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ.....	98
3.7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ..	105
3.7.1. ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ & ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	105
3.7.2. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΒΡΕΤΑΝΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ & ΟΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΥΤΗΝ.....	107
3.8. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	109
3.8.1. Η ΑΝΑΓΚΗ ΥΠΑΡΞΗΣ ΜΙΑΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	109
3.8.2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΜΑΣ.....	110
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	ΣΦΑΛΜΑ! ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΡΙΣΤΕΙ ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΗΣ.
4 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	117
4.1. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ.....	117
4.1.1. Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΑΓΓΛΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	117

2.3.1	ΜΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΔΡΟΜΗΣ ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ.....	119
2.3.2	ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΝΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ.....	121
4.2	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ	125

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Επιθυμώ να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον Καθηγητή μου κύριο Αθανάσιο Κουρεμένο που με βοήθησε σημαντικά τόσο στην επιλογή του θέματος όσο και στην εκπόνηση της εργασίας με τις χρήσιμες επισημάνσεις και παρατηρήσεις του.

Ευχαριστώ επίσης όλους όσους μου συμπαραστάθηκαν στη διάρκεια της προσπάθειας ολοκλήρωσης της εργασίας.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ		
Πίνακας 1	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΣΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1998 - 2003	Σελ. 27
Πίνακας 2	ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	Σελ. 66
Πίνακας 3	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Σελ. 67
Πίνακας 4	ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΝΑ ΕΙΔΟΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΦΟΙΤΟΥΝ	Σελ. 67
Πίνακας 5	ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Σελ. 68
Πίνακας 6	ΧΩΡΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙ ΜΕ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	Σελ. 70
Πίνακας 7	ΛΟΓΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	Σελ. 71
Πίνακας 8	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	Σελ. 72
Πίνακας 9	ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΤΑΞΙΔΙ	Σελ. 73
Πίνακας 10	ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	Σελ. 74
Πίνακας 11	ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	Σελ. 74
Πίνακας 12	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	Σελ. 75
Πίνακας 13	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΛΑΒΑΝ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	Σελ. 76
Πίνακας 14	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Σελ. 79
Πίνακας 15	ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΗΘΗΚΕ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	Σελ. 80
Πίνακας 16:	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	Σελ. 81
Πίνακας 17:	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΙΟ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Σελ. 82
Πίνακας 18:	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΙΟ ΑΡΝΗΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Σελ. 83
Πίνακας 19	ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ	Σελ. 85
Πίνακας 20:	ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ	Σελ. 86
Πίνακας 21	ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΟΥΣ	Σελ. 87

	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ	
Πίνακας 22	ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	Σελ. 88
Πίνακας 23:	ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΑ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	Σελ. 89
Πίνακας 24:	ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ	Σελ. 91
Πίνακας 25:	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΘΕΣΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Σελ. 92
Πίνακας 26:	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Σελ. 92
Πίνακας 27	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΜΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Σελ. 94
Πίνακας 28:	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΘΕΣΗ ΣΥΝΕΧΙΣΗΣ Η ΟΧΙ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥΣ ΣΕ ΑΝΩΤΕΡΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	Σελ. 95
Πίνακας 29:	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Σελ. 96
Πίνακας 30:	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΠΟΥ ΕΠΙΣΚΕΦΤΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΕΡΙΝΕΣ ΤΟΥΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ	Σελ. 97
Πίνακας 31:	ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	Σελ. 98
Πίνακας 32:	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	Σελ. 100
Πίνακας 33:	ΦΟΡΕΙΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	Σελ. 102
Πίνακας 34	ΧΩΡΕΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΕΧΟΥΝ ΤΑΞΙΔΕΨΕΙ ΜΕ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥΣ ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Σελ. 105

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ		
Διάγραμμα 1	ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1998-2003	Σελ. 27
Διάγραμμα 2	ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	Σελ. 66
Διάγραμμα 3	ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΝΑ ΕΙΔΟΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΦΟΙΤΟΥΝ	Σελ. 68
Διάγραμμα 4	ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Σελ. 69
Διάγραμμα 5:	ΛΟΓΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	Σελ. 71
Διάγραμμα 6	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	Σελ. 73
Διάγραμμα 7	ΤΡΟΠΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	Σελ. 76
Διάγραμμα 8	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΛΑΒΑΝ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	Σελ. 77
Διάγραμμα 9:	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	Σελ. 81
Διάγραμμα 10:	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΙΟ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Σελ. 82
Διάγραμμα 11:	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΙΟ ΑΡΝΗΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Σελ. 84
Διάγραμμα 12	ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ	Σελ. 86
Διάγραμμα 13	ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ	Σελ. 87
Διάγραμμα 14	ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ	Σελ. 88
Διάγραμμα 15	ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΑ	Σελ. 89

	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	
Διάγραμμα 16	ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΑ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	Σελ. 90
Διάγραμμα 17	ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ	Σελ. 91
Διάγραμμα 18	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Σελ. 93
Διάγραμμα 19	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΜΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Σελ. 94
Διάγραμμα 20	ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	Σελ. 99
Διάγραμμα 21	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	Σελ. 101
Διάγραμμα 22	ΦΟΡΕΙΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	Σελ. 103

1. ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ & ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΠΟΡΕΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΧΡΟΝΟ

Ως τουρισμός ορίζεται το σύνολο των φαινομένων και των σχέσεων που προκύπτουν από την αλληλεπίδραση των τουριστών, των επιχειρηματιών των τοπικών κοινωνιών και των κυβερνήσεων των χωρών υποδοχής κατά τη διαδικασία προσέλκυσης και φιλοξενίας των τουριστών.⁴ Η λέξη τουρισμός έχει τις ρίζες της στην αγγλική λέξη tour και πρωτοεμφανίζεται τον 19^ο αιώνα στην Γαλλία όπου και αντιπροσώπευε δύο εναλλακτικές διαδρομές. Η μικρή περιήγηση (petit tour) που περιελάμβανε το Παρίσι και το νοτιοδυτικό τμήμα της Γαλλίας και η μεγάλη περιήγηση που περιελάμβανε το Παρίσι, το νοτιοδυτικό τμήμα της Γαλλίας και τη νοτιοανατολική Γαλλία και τη Βουργουνδία.

Κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο ο τουρισμός αποτελεί προνόμιο της ανώτερης τάξης και είναι άμεσα συνυφασμένος με την διάθεση αρκετού ελεύθερου χρόνου. Παρόλα αυτά ο τουρισμός ως δραστηριότητα έχει ήδη κάνει την εμφάνισή του από την αρχαιότητα. Οι άνθρωποι ανέκαθεν ταξίδευαν και θα ταξιδεύουν για λόγους που σχετίζονται με την οικονομία, την πολιτική, τη θρησκεία και την ανάγκη του ανθρώπου για ψυχαγωγία.

Συγκεκριμένα η προσπάθεια του ανθρώπου να επεκτείνει την εμπορική του δραστηριότητα μέσω της ανακάλυψης νέων εμπορικών αγαθών αποτέλεσε κινητήριο δύναμη και σημαντική αφορμή για την ανάπτυξη των ταξιδιωτικών μετακινήσεων σε νέες χώρες όπως είναι η Ινδία, η Αμερική και άλλες περιοχές της γης.

Η θρησκεία επίσης συνέβαλε καθοριστικά στην αύξηση των ταξιδιών⁵. Σύμφωνα με στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από συγγραφείς ταξιδιωτικών οδηγιών το 1600 είκοσι πέντε χιλιάδες γυναίκες και τετρακόσιες σαράντα χιλιάδες άνδρες επισκέφτηκαν την Ιερουσαλήμ για να προσκυνήσουν. Ο πληθυσμός αυτός

⁴ Πηγή: Βαρβαρέσσος, Σ., «Τουρισμός Οικονομικές Προσεγγίσεις», Εκδόσεις Προπομπός, β' Έκδοση, Αύγουστος 2000.

⁵ Brodsky – Porges, E, “The Grand Tour , Travel as an educational Device 1600-1800”, Annals of tourism research Volume VIII (2), 1981

φιλοξενήθηκε σε ξενώνες μοναχών και τα έξοδα καλύφθηκαν από τις αγορές αναμνηστικών ενθυμίων και ιερών αγαθών που πωλούνταν στην περιοχή. Παράλληλα έως και τις μέρες μας η Μέκκα αποτελεί κάθε χρόνο το κέντρο συγκέντρωσης εκατοντάδων χιλιάδων προσκυνητών ενώ αντίστοιχα κέντρα συγκέντρωσης θρησκευτικών πληθυσμών είναι η Ρώμη για τους καθολικούς και το Ισραήλ για τους Εβραίους.

Η ανάπτυξη των ταξιδιωτικών μετακινήσεων ως μέσο εκπαίδευσης εδραιώθηκε την περίοδο μεταξύ 1500 και 1600. Κατά τη συγκεκριμένη χρονική εποχή οι οικογένειες της Ευρώπης που ανήκαν σε ανώτερες κοινωνικές τάξεις προέτρεπαν τους υιούς τους να πραγματοποιούν ταξίδια στο εξωτερικό με κίνητρο την πνευματική τους καλλιέργεια και εκπαίδευση. Την περίοδο αυτή το μοντέλο του τουρίστα ήταν νεαρά, εύπορα άτομα που ταξίδευαν με σκοπό τις σπουδές και προέρχονταν κυρίως από τη Μεγάλη Βρετανία.

Η διάρκεια του ταξιδιού ποίκιλλε από έξι μήνες έως τρία χρόνια. Απαραίτητο συστατικό μίας επιτυχημένης διαδρομής ήταν η παρουσία δασκάλου και ενός τουριστικού οδηγού (*ventturino*) ο οποίος κανόνιζε εκ των προτέρων και κατά τη διάρκεια του ταξιδιού για τις απαραίτητες υπηρεσίες μεταφοράς, διαμονής και σίτισης των τουριστών αλλά και κάλυψης των λοιπών εξόδων.⁶

Στις αρχές του δέκατου ένατου αιώνα χρησιμοποιείται για πρώτη φορά στην Αγγλία η λέξη *tourist*⁷. Η λέξη αυτή περιγράφει όσους συμμετείχαν στο *grand tour*. Τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο η λέξη *tourism* ταυτίζεται με την πραγματοποίηση του ταξιδιού για λόγους αναψυχής.

Η εξελικτική πορεία και η πρόοδος του τουρισμού ως κοινωνικού φαινομένου είναι άμεσα συνυφασμένη με την τεχνολογική ανάπτυξη και τις καινοτομίες που κατά καιρούς σημειώθηκαν στην πρόοδο της ιστορίας. Μεγάλη ώθηση στον τουρισμό έδωσε η ανακάλυψη του σιδηροδρόμου στην Ευρώπη καθώς επίσης και η κατασκευή των ατμόπλοιων αργότερα. Η βελτίωση του σιδηροδρομικού δικτύου στην Ευρώπη σηματοδοτεί την αύξηση του αριθμού των τουριστών η οποία ευνοείται και από την βελτίωση της ποιότητας των καταλυμάτων. Παράλληλα ο Thomas Cook παίρνοντας αφορμή από την μαζικοποίηση του τουριστικού φαινομένου που παρατηρείται κατά τα μέσα του δέκατου ένατου

⁶ Brodsky – Porges, E, “The Grand Tour , Travel as an educational Device 1600-1800”, *Annals of tourism research* Volume VIII (2), 1981

⁷ Πηγή: Βαρβαρέσος, Στέλιος (1997), *Τουρισμός Οικονομικές Προσεγγίσεις*, 2^η Έκδοση, Προπομπός, σελ 26

αιώνα προσεγγίζει τις κατώτερες εισοδηματικές τάξεις διοργανώνοντας το πρώτο ομαδικό ταξίδι.⁸

Οι παραπάνω εξελίξεις έχουν ως συνέπεια την ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού στις αρχές του εικοστού αιώνα η οποία ευνοήθηκε κυρίως από:

- Την προσέγγιση και την ενημέρωση του κοινού με τη βοήθεια των ταξιδιωτικών οδηγιών
- Την αύξηση της προσφοράς τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών με την αύξηση του αριθμού των ταξιδιωτικών οργανώσεων
- Τη δημιουργία ευνοϊκού νομοθετικού καθεστώτος τόσο όσον αφορά τα τουριστικά επαγγέλματα αλλά και όσον αφορά τη θέσπιση ειδικού νομοθετικού πλαισίου που επιβάλλει στις επιχειρήσει να παρέχουν στους εργαζόμενους σε αυτές άδεια μετ' αποδοχών.

Στις μέρες μας ο τουρισμός αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ανθρώπινης φύσης. Σε αυτό συμβάλλουν πολλοί παράγοντες οι οποίοι σχετίζονται τόσο με τα στοιχεία εκείνα που διαμορφώνουν την τουριστική ζήτηση (αύξηση εισοδήματος και ελεύθερου χρόνου) όσο και με τα στοιχεία εκείνα που επιδρούν στην τουριστική προσφορά (ανάπτυξη πτήσεων χαμηλού κόστους, προσαρμογή του κόστους των καταλυμάτων στις συνθήκες της τουριστικής ζήτησης, δημιουργία μεγάλων τουριστικών οργανισμών – tour operators και η βελτίωση της ροής πληροφόρησης σχετικά με τα ταξίδια και τις διακοπές στο ευρύτερο κοινό).

1.2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Το φαινόμενο του τουρισμού μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε διαφορετικές κατηγορίες ανάλογα με εναλλακτικά κριτήρια. Ορισμένα από αυτά είναι ο σκοπός και τα κίνητρα των ατόμων που συμμετέχουν στις τουριστικές δραστηριότητες, ο προϋπολογισμός του ταξιδιού, το μέγεθος της ομάδας τουριστών, η ηλικία τους, η διάρκεια παραμονής τους και άλλα. Τα κριτήρια αυτά είναι άμεσα συνυφασμένα με τις ανάγκες, τις επιθυμίες και τα χαρακτηριστικά των τουριστών που συμμετέχουν στην τουριστική δραστηριότητα.

Στις παραγράφους που ακολουθούν παρατίθενται αναλυτικά οι κατηγορίες τουρισμού όπως προσδιορίζονται σύμφωνα με τα κριτήρια αυτά.

⁸ Πηγή: Βαρβαρέσσος, Στέλιος (1997), Τουρισμός Οικονομικές Προσεγγίσεις, 2^η Έκδοση, Προπομπός, σελ 27 - 29

1.2.1. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

▪ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΔΙΑΚΟΠΩΝ – ΑΝΑΨΥΧΗΣ

Η ευρύτερη, από την άποψη μεγέθους, κατηγορία στο σύνολο της τουριστικής αγοράς είναι αυτή η οποία σχετίζεται με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των τουριστών. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται τα άτομα για τα οποία ο τουρισμός είναι συνάρτηση της ανάγκης τους για αναψυχή. Σημαντικότερο ρόλο στη συγκεκριμένη κατηγορία τουρισμού διαδραματίζει το είδος και η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Οι τουρίστες δίνουν έμφαση στο επίπεδο και στην ποικιλία των υπηρεσιών. Για το λόγο αυτό από την πλευρά των φορέων διαμόρφωσης της τουριστικής προσφοράς απαιτείται η δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων οι οποίες θα εξασφαλίζουν τη βέλτιστη ποιότητα των τουριστικών υπηρεσιών (καταλύματα, οδικό δίκτυο, μεταφορικά μέσα) αλλά και την ποικιλία των τουριστικών πόρων (μνημεία, ακτές και λοιπά αξιοθέατα). Ο τουρισμός διακοπών – αναψυχής μπορεί να διακριθεί σε ορισμένες άλλες υποκατηγορίες βάσει της διάρκειας παραμονής όπως είναι

- ο τουρισμός περιήγησης,
- ο τουρισμός διαμονής
- ο τουρισμός weekend
- ο μικτός τουρισμός

Ο τουρισμός περιήγησης περιλαμβάνει τους τουρίστες οι οποίοι παρουσιάζουν έντονη κινητικότητα από περιοχή σε περιοχή ενώ βρίσκονται στην ίδια χώρα προορισμού. Αντίστοιχα ο τουρισμός διαμονής χαρακτηρίζει τους τουρίστες που επιλέγουν να διαμένουν σε μία συγκεκριμένη περιοχή κατά τη μεγαλύτερη διάρκεια των διακοπών τους. Τέλος, ο τουρισμός μικτού χαρακτήρα αποτελεί συνδυασμό των δύο παραπάνω ειδών και περιλαμβάνει τους τουρίστες εκείνους οι οποίοι επιλέγουν να συνδυάζουν στις διακοπές τους τόσο τον τουρισμό διαμονής όσο και τον τουρισμό περιήγησης.⁹

Στον τουρισμό αναψυχής μπορούν να ενταχθούν και οι ακόλουθες κατηγορίες τουρισμού οι οποίες είναι:

- Πολιτιστικός τουρισμός

⁹ Πηγή: Κομίλης, Παναγιώτης, Θέματα Προγραμματισμού Δ10 - Διερεύνηση αναπτυξιακών δυνατοτήτων - Τουριστικές Δραστηριότητες, (1986) ΚΕΠΕ , σελ.29-39

- Αθλητικός τουρισμός
- Γαστρονομικός τουρισμός
- Κυνηγετικός τουρισμός
- Οικογενειακές επισκέψεις
- Θρησκευτικός τουρισμός
- Τουρισμός των φεστιβάλ

▪ **ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ – ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ , ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

Στο συγκεκριμένο είδος τουρισμού εντάσσονται εκείνοι οι οποίοι ταξιδεύουν για δύο λόγους. Ο πρώτος λόγος σχετίζεται με την ανάγκη των τουριστών για επιμόρφωση τους μέσω της συμμετοχής τους σε επιστημονικά συνέδρια και συγκεντρώσεις επιμορφωτικού χαρακτήρα. Ο δεύτερος λόγος αναφέρεται στην εξέλιξη της επαγγελματικής τους δραστηριότητας μέσω της παρακολούθησης επαγγελματικών συνεδρίων αλλά και τη σύναψη συμφωνιών.

Οι επιμέρους κατηγορίες οι οποίες μπορούν να ενταχθούν στο συγκεκριμένο είδος τουρισμού είναι:¹⁰

- Επιστημονικός τουρισμός
- Συνεδριακός τουρισμός
- Τεχνικός τουρισμός
- Τουρισμός εκθέσεων
- Τουρισμός σεμιναρίων¹¹

Χαρακτηριστικό του συγκεκριμένου είδους τουρισμού είναι η μικρή διάρκεια παραμονής των τουριστών στην χώρα την οποία επισκέπτονται. Σε αντίθεση με τον τουρισμό αναψυχής ο επαγγελματικός τουρισμός δεν εμφανίζει έντονη εποχικότητα και έχει μεγάλο οικονομικό ενδιαφέρον.

Ο επαγγελματικός τουρισμός διακρίνεται για την μεγαλύτερη ευελιξία του σε περιπτώσεις διεθνών κρίσεων σε σχέση με τον τουρισμό αναψυχής δεδομένου ότι οι άνθρωποι είναι υποχρεωμένοι να ταξιδεύουν για λόγους επαγγελματικούς όχι όμως και για λόγους αναψυχής.

¹⁰ Πηγή: Βαρβαρέσσος, Στέλιος, Τουρισμός – έννοιες, μεγέθη, δομές, (1998), 2^η Έκδοση, Προπομπός

¹¹ Πηγή: Βαρβαρέσσος, Στέλιος, Τουρισμός – έννοιες, μεγέθη, δομές, (1998), 2^η Έκδοση, Προπομπός

▪ **ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ – ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ – ΑΝΑΡΡΩΣΗΣ**

Στην συγκεκριμένη κατηγορία τουρισμού συμμετέχουν άτομα τα οποία έχουν κίνητρο τη βελτίωση της ψυχοσωματικής τους κατάστασης. Πρόκειται για ένα είδος τουρισμού το οποίο υποστηρίζεται σημαντικά από τις τάσεις της μόδας και από την ανάγκη της ανθρώπινης προσωπικότητας για κοινωνική διάκριση και προβολή.

Σαν είδος τουρισμού ο τουρισμός υγείας απαιτεί την ανάπτυξη εξειδικευμένης υλικοτεχνικής υποδομής και χαρακτηρίζεται από υψηλό κόστος κατασκευής και λειτουργίας. Επίσης συνιστά μία κατηγορία τουρισμού που προϋποθέτει ειδικές ιατρικές υπηρεσίες αλλά και την ύπαρξη των συνηθισμένων συμπληρωματικών εγκαταστάσεων.

Ορισμένες υπό-κατηγορίες τουρισμού οι οποίες εντάσσονται στον τουρισμό υγείας είναι:

- Τουρισμός ανάπαυσης
- Ιαματικός – θεραπευτικός τουρισμός
- Τουρισμός υγιεινής και φυσικής διαβίωσης
- Τουρισμός θαλασσοθεραπείας
- Τουρισμός για άτομα με ειδικές ανάγκες

1.2.2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ¹²

▪ **ΜΑΖΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ**

Ο μαζικός τουρισμός αποτέλεσε την αιτία ανάπτυξης πολλών μεγάλων παραθεριστικών θέρετρων. Πρόκειται για ένα είδος τουρισμού το οποίο χαρακτηρίζεται από την «ομαδική συμπεριφορά» των τουριστών τόσο σε σχέση με τον τρόπο οργάνωσης της μεταφοράς τους όσο και του τρόπου αναψυχής και διαμονής τους.

Ο ομαδικός αυτός τρόπος οργάνωσης υποστηρίζεται από μία μορφή τουριστικής επιχείρησης¹³ η οποία προσφέρει ένα ολοκληρωμένο πλέγμα τουριστικών υπηρεσιών στις οποίες περιλαμβάνεται η μεταφορά στον τόπο διαμονής, το

¹² Πηγή: Βαρβαρέσος, Στέλιος, Τουρισμός – έννοιες, μεγέθη, δομές, (1998), 2^η Έκδοση, Προπομπός σελ.74

¹³ charter inclusive tours

κατάλυμα και η διασκέδαση. Το ολοκληρωμένο αυτό «πακέτο» υπηρεσιών διατίθεται σε συγκεκριμένο κόστος το οποίο συνήθως έχει προεξοφληθεί.

▪ **ΑΤΟΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ**

Σε αντίθεση με τον μαζικό τουρισμό ο ατομικός τουρισμός διακρίνεται για την ανεξάρτητη ατομική οργάνωση του ταξιδιού. Η κατηγορία των τουριστών που συμμετέχει στο συγκεκριμένο είδος τουρισμού έχει ως βασικό κίνητρο την περιήγηση. Η πρωτοβουλία για την οργάνωση του ταξιδιού είναι κατ' εξοχήν ιδιωτική και στηρίζεται κυρίως σε ιδιωτικά μέσα μεταφοράς.

Από την άποψη αυτή καθοριστικοί για την ανάπτυξη του συγκεκριμένου είδους τουρισμού είναι ¹⁴

- η απόσταση της χώρας προέλευσης από την χώρα προορισμού
- η κατάσταση του οδικού δικτύου μεταφορών της χώρας προορισμού
- το είδος των παρεχόμενων υπηρεσιών στην χώρα προορισμού οι οποίες συνθέτουν την τουριστική προσφορά.

1.2.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΠΩΝ

▪ **ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ**

Με τον όρο κοινωνικός τουρισμός εννοούμε την στήριξη και την προώθηση του τουριστικού ρεύματος από τους κρατικούς φορείς μέσω της λήψης ειδικών μέτρων που ενισχύουν το ατομικό εισόδημα ειδικών κατηγοριών πολιτών¹⁵.

Τα μέτρα αυτά εντάσσονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει το δικαίωμα των πολιτών για αμειβόμενες διακοπές
- Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει μέτρα ενίσχυσης του τουριστικού ρεύματος το οποίο αφορά συγκεκριμένες κατηγορίες πολιτών ανάλογα με την ηλικία και την κοινωνική τους θέση. Για παράδειγμα η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει τις παιδικές κατασκηνώσεις, τους ξενώνες νεότητας και άλλες τουριστικές υποδομές οι οποίες αποσκοπούν στην εξυπηρέτηση ειδικών κατηγοριών του πληθυσμού.

¹⁴ Πηγή: Κομίλης, Παναγιώτης, Θέματα Προγραμματισμού Δ10 - Διερεύνηση αναπτυξιακών δυνατοτήτων - Τουριστικές Δραστηριότητες, (1986) Κ.Ε.Π.Ε.

¹⁵ Πηγή: Κομίλης, Παναγιώτης, Θέματα Προγραμματισμού Δ10 - Διερεύνηση αναπτυξιακών δυνατοτήτων - Τουριστικές Δραστηριότητες, (1986) Κ.Ε.Π.Ε

Οι τουρίστες οι οποίοι εντάσσονται στην κατηγορία του κοινωνικού τουρισμού διαθέτουν ένα χαμηλό προϋπολογισμό για τις διακοπές τους.

▪ **ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ**

Ο τουρισμός πολυτελείας περιλαμβάνει τουρίστες που προέρχονται από υψηλές εισοδηματικές τάξεις. Οι τουρίστες αυτοί κινούνται συνήθως αυτόνομα και επιλέγουν υψηλής ποιότητας τουριστικές υπηρεσίες (κατάλυμα, μεταφορά και λοιπά) για τις διακοπές τους.

1.2.3 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ

Οι κατηγορίες τουρισμού οι οποίες διακρίνονται βάσει του προορισμού στον οποίο εκδηλώνεται η τουριστική δραστηριότητα είναι :

- Ο παραθαλάσσιος τουρισμός
- Ο παραλίμνιος τουρισμός
- Ο τουρισμός υπαίθρου
- Ο τουρισμός πόλεων
- Ο εσωτερικός ή ημεδαπός τουρισμός
- Ο διεθνής ή αλλοδαπός τουρισμός

1.2.4 ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι τουριστικές δραστηριότητες μπορούν να κατηγοριοποιηθούν επίσης με βάση το είδος του καταλύματος το οποίο επιλέγεται για τη διαμονή και τέλος με βάση την ηλικία των συμμετεχόντων.

Σύμφωνα με το είδος του καταλύματος το είδος της τουριστικής δραστηριότητας διακρίνεται σε :

- Τουρισμός ξενοδοχείου
- Τουρισμός διαμερισμάτων
- Τουρισμός κάμπινγκ
- Τουρισμός ενοικιαζόμενων δωματίων
- Τουρισμός κρουαζιερόπλοιων

Τέλος ανάλογα με την ηλικία των συμμετεχόντων ο τουρισμός μπορεί να διακριθεί σε τουρισμό νέων και τουρισμό τρίτης ηλικίας.¹⁶

¹⁶ Πηγή: Κομίλης, Παναγιώτης, Θέματα Προγραμματισμού Δ10 - Διερεύνηση αναπτυξιακών δυνατοτήτων - Τουριστικές Δραστηριότητες, (1986) Κ.Ε.Π.Ε

2. ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ Ε.Ε ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΣ

2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ

Σύμφωνα με τον Καναδικό Οργανισμό Τουρισμού κάθε ταξίδι μπορεί να έχει και εκπαιδευτικές προεκτάσεις τόσο όταν αυτό πραγματοποιείται κυρίως για λόγους ψυχαγωγίας και ακόμη περισσότερο όταν πραγματοποιείται με την αφορμή συμμετοχής σε μία εκπαιδευτική εμπειρία¹⁷.

Ως εκπαιδευτικός τουρισμός ορίζεται η δραστηριότητα εκείνη στην οποία οι συμμετέχοντες έχουν ως κύριο ή δευτερεύοντα στόχο τους την εκπαίδευση και τη μάθηση. Στον εκπαιδευτικό τουρισμό εντάσσονται οι εκπαιδευτικές εκδρομές ενηλίκων, τα ταξίδια που πραγματοποιούνται από Πανεπιστημιακές σχολές καθώς επίσης και τα ταξίδια σχολείων πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όπως είναι οι σχολικές εκδρομές. Μορφές εκπαιδευτικού τουρισμού αποτελούν επίσης και τα προγράμματα εκμάθησης ξένων γλωσσών αλλά και τα προγράμματα ανταλλαγής μαθητών ή φοιτητών. Η οργάνωση εκπαιδευτικών ταξιδιωτικών προγραμμάτων μπορεί να γίνει ανεξάρτητα από τον ίδιο τον ταξιδιώτη ή από εξειδικευμένους τουριστικούς οργανισμούς. Εξετάζοντας εάν η μάθηση αποτελεί βασικό ή δευτερεύον κίνητρο της διαδικασίας ταξιδιού οι τουρίστες που συμμετέχουν σε προγράμματα εκπαιδευτικού τουρισμού κατατάσσονται σε εναλλακτικές κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία αφορά τους τουρίστες οι οποίοι έχουν ως βασική προτεραιότητα της επίσκεψής τους την εκπαίδευση και περιλαμβάνει τις σχολικές εκδρομές, τα προγράμματα εκμάθησης ξένων γλωσσών στο εξωτερικό καθώς και τα εκπαιδευτικά ταξίδια που πραγματοποιούνται από κολέγια ή Πανεπιστήμια. Η κατηγορία αυτή αντιπροσωπεύεται στο σχήμα που ακολουθεί με τον όρο «*προτεραιότητα στην εκπαίδευση*». Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τους τουρίστες οι οποίοι έχουν πρωτίστως κίνητρο τον τουρισμό και έπειτα την εκπαίδευση. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται όλα εκείνα τα τουριστικά προγράμματα που απευθύνονται σε ενήλικες και συνδυάζουν τον τουρισμό και

¹⁷ Πηγή: Cooper, C., Hall, M., Dallen. T., “Aspects of tourism: Managing Educational Tourism”, Channel View Publications 2003 σελ18

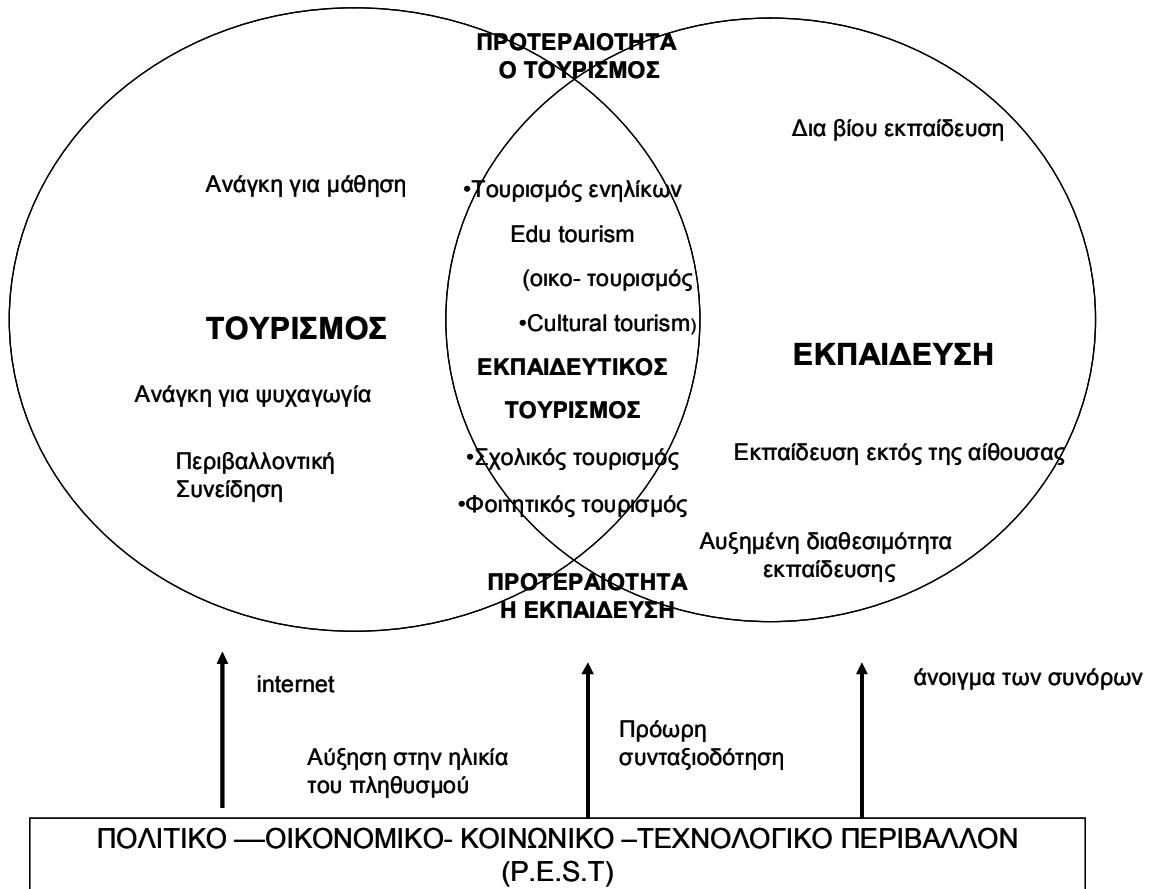
τις επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία, και λοιπά αξιοθέατα. Τα προγράμματα αυτά δεν υποστηρίζουν οποιαδήποτε εκπαιδευτική διαδικασία αλλά εξυπηρετούν την προσωπική ανάγκη για πνευματική καλλιέργεια και ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου ή συνδυάζονται με προσωπικές ανησυχίες και ευαισθησίες (οίκο - τουρισμός). Η κατηγορία αυτή αντιπροσωπεύεται στο σχήμα που ακολουθεί με τον όρο «*προτεραιότητα στον τουρισμό*». Στο σχήμα ο εκπαιδευτικός τουρισμός αποτελεί τον πυρήνα που οριοθετείται από τον κοινό τόπο μεταξύ της ανάγκης του ανθρώπου για ψυχαγωγία και χαλάρωση αλλά και της απαίτησης του για εμπλουτισμό των γνώσεων και των εμπειριών του.

Όπως κάθε τομέας της ανθρώπινης δραστηριότητας έτσι και ο εκπαιδευτικός τουρισμός αλληλεπιδρά και επηρεάζεται από τις συνθήκες που διαμορφώνονται στο οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό και τεχνολογικό περιβάλλον. Όπως απεικονίζεται παρακάτω η μείωση των ορίων συνταξιοδότησης, η ελεύθερη διακίνηση επιβατών μεταξύ των κρατών αλλά και η ελεύθερη πρόσβαση σε πηγές πληροφόρησης μέσω του διαδικτύου αυξάνουν το ενδιαφέρον των ανθρώπων και παρέχουν κοινωνικό οικονομικά κίνητρα για την συμμετοχή σε προγράμματα εκπαιδευτικού τουρισμού.¹⁸

¹⁸ Πηγή: Cooper, C., Hall, M., Dallen. T., “Aspects of tourism: Managing Educational Tourism”, Channel View Publications 2003 σελ11-12

Σχήμα 1¹⁹

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

¹⁹ Πηγή: Cooper, C., Hall, M., Dallen, T., “Aspects of tourism: Managing Educational Tourism”, Channel View Publications 2003 σελ 13

2.2. ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ²⁰

Ο εκπαιδευτικός τουρισμός αποτελεί ένα σύστημα στο οποίο αλληλεπιδρούν παράγοντες που σχετίζονται με την προσφορά και τη ζήτηση τουριστικών προϊόντων. Η ζήτηση τουριστικών προϊόντων εκδηλώνεται από τον καταναλωτή και καθορίζεται από :

- Το ρυθμό αύξησης ή μείωσης του πληθυσμού των τουριστών οι οποίοι συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά ταξίδια, καθώς επίσης και τις αντιλήψεις και τα κίνητρα τους τα οποία επηρεάζουν την συμμετοχή τους σε αυτά
- Τις προσωπικές εντυπώσεις των τουριστών από αντίστοιχες ταξιδιωτικές εμπειρίες

Σύμφωνα με την Επιτροπή Τουρισμού του Καναδά η προσφορά τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα του εκπαιδευτικού τουρισμού περιλαμβάνει το πρωτογενές τουριστικό προϊόν και τα δευτερογενή στοιχεία τα οποία υποστηρίζουν την διάθεση του προϊόντος στον τουρίστα – καταναλωτή.

Οι παράγοντες που συνθέτουν το πρωτογενές τουριστικό προϊόν είναι:

- Τα αξιοθέατα και οι διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις που αποτελούν πόλο έλξης για το συγκεκριμένο είδος τουριστών και καλλιεργούν την εκπαιδευτική εμπειρία²¹
- Οι άνθρωποι που συμμετέχουν στη διαδικασία υποδοχής του εκπαιδευτικού τουρισμού με έμμεσο ή άμεσο τρόπο όπως είναι οι μεταφραστές, οι ξεναγοί, οι καθηγητές, οι ερευνητές και οι υπάλληλοι των αρχαιολογικών χώρων.

²⁰ Πηγή: Cooper, C., Hall, M., Dallen. T., “Aspects of tourism: Managing Educational Tourism”, Channel View Publications 2003 14-16

²¹ Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι η καταγραφή των χώρων και των μνημείων παγκόσμιου ενδιαφέροντος ξεκίνησε από την UNESCO το 1972. Στις μέρες μας ο επίσημος σύμβουλος της UNESCO στο θέμα των μνημείων και των λοιπών χώρων παγκόσμιου πολιτιστικού και οικολογικού ενδιαφέροντος είναι το Παγκόσμιο Συμβούλιο Μνημείων που αποδίδεται με την ξενόγλωσση ορολογία (ICOMOS – International Council on Monuments and Sites). Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της UNESCO και του ICOMOS παγκοσμίως υπάρχουν 552 μνημεία πολιτισμικού και φυσικού ενδιαφέροντος σε 112 χώρες. Από αυτά τα 418 είναι πολιτιστικά μνημεία όπως είναι οι Πυραμίδες της Αιγύπτου και η Ακρόπολις στην Αθήνα ενώ τα 114 είναι τοποθεσίες «φυσικού» πλούτου και ενδιαφέροντος όπως είναι οι καταρράκτες του Νιαγάρα. Το 55% των πολιτιστικών μνημείων βρίσκονται σε χώρες της Ευρώπης το 14% βρίσκονται στην Ασία και μόλις το 4% αυτών βρίσκονται στην Αφρική. Ανάμεσα στα Ευρωπαϊκά πολιτιστικά μνημεία υπερτερούν εκείνα τα οποία χαρακτηρίζονται ως αρχαιολογικού ενδιαφέροντος. (Πηγή: Bramwell, Bill, Sustaining the Cultural heritage of Europe, Annals of Travel Research, Vol. 26 issue 2 1999, Research Notes and Reports)

- Οι οργανισμοί οι οποίοι βοηθούν στην ανάπτυξη του ενδιαφέροντος για εκπαιδευτικά τουριστικά προγράμματα όπως είναι τα Πανεπιστήμια, τα σχολεία και ομάδες ειδικού ενδιαφέροντος (οικολόγοι)
- Οι ταξιδιωτικοί οργανισμοί οι οποίοι με την εμπειρία τους και την οργάνωσή τους μπορούν να ανταποκριθούν και να οργανώσουν ολοκληρωμένα πακέτα τουριστικών υπηρεσιών.

Στα δευτερογενή στοιχεία της προσφοράς εκπαιδευτικού τουρισμού εντάσσεται το σύνολο των υποδομών που είναι απαραίτητες για την υποδοχή και την φιλοξενία των τουριστών. Πιο συγκεκριμένα τα στοιχεία αυτά περιλαμβάνουν:

- Τα μεταφορικά μέσα μετάβασης από και προς τον ταξιδιωτικό προορισμό αλλά και μετακίνησης εντός σε αυτόν.
- Τις υπηρεσίες φιλοξενίας τουριστών στις οποίες περιλαμβάνεται εκτός από τη διαμονή, η σίτιση, η ψυχαγωγία και οι λοιπές δραστηριότητες.
- Τις υπηρεσίες που παρέχονται από τα τουριστικά γραφεία.
- Τις υπηρεσίες ασφάλισης ταξιδιών.
- Τους οργανισμούς προώθησης των τουριστικών προορισμών που λειτουργούν σε τοπικό, εθνικό ή υπερεθνικό επίπεδο και προωθούν τον εκπαιδευτικό τουρισμό σε μελλοντικούς πελάτες.

Η εμπειρία την οποία αποκομίζει ο τουρίστας που συμμετέχει σε προγράμματα εκπαιδευτικού τουρισμού διαφοροποιείται ανάλογα με τη διάρκεια παραμονής στον τόπο ταξιδιού, το σύνολο των απαιτούμενων προετοιμασιών, τα κίνητρα για τα οποία πραγματοποιεί το ταξίδι αλλά και τους τόπους τους οποίους τελικά επισκέπτεται. Για παράδειγμα άλλου είδους προετοιμασία απαιτείται για τον Άγγλο τουρίστα που επισκέπτεται τον αρχαιολογικό χώρο της Ακρόπολης στο πλαίσιο τουριστικής δραστηριότητας που συνδυάζει και εκπαιδευτικό χαρακτήρα και άλλου είδους προετοιμασία απαιτείται για την επίσκεψη μαθητών σχολικού συγκροτήματος της Αθήνας στον ίδιο αρχαιολογικό χώρο.

Σε κάθε περίπτωση η ποιότητα των εμπειριών που αποκομίζει ένας τουρίστας που συμμετέχει σε προγράμματα εκπαιδευτικού τουρισμού καθορίζεται από²²:

- Το διοργανωτή που οργανώνει το πρόγραμμα του ταξιδιού, ρυθμίζει τις λεπτομέρειες της διαμονής, της σίτισης αλλά και των επισκέψεων στα αξιοθέατα εκπαιδευτικού ενδιαφέροντος

²² Πηγή: Άρθρο: Silberg, T., “Cultural Tourism and Business opportunities for museums and heritage sites”, ηλεκτρονική διεύθυνση: www.excite.com

- Τον «αρχηγό» που συνοδεύει την ομάδα τουριστών και που διαθέτει την απαραίτητη και εξειδικευμένη γνώση για να αποδώσει με σαφήνεια και ακρίβεια στους τουρίστες όλες τις λεπτομέρειες που αφορούν τον τόπο επίσκεψης
- Τους συμμετέχοντες – τουρίστες και το χρόνο που αφιερώνουν αλλά και το ενδιαφέρον που δείχνουν κατά την επίσκεψη τους στους συγκεκριμένους χώρους σε σχέση με τις λοιπές δραστηριότητες τους κατά τη διάρκεια του ταξιδιού (επίσκεψη σε καταστήματα, χώρους αναψυχής).

2.3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Όπως κάθε άλλο είδος τουριστικής δραστηριότητας και ο εκπαιδευτικός τουρισμός μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε υπό- κατηγορίες ανάλογα με συγκεκριμένα κριτήρια. Ειδικότερα, ανάλογα με τα κίνητρα που παρακινούν τη συμμετοχή του ταξιδιώτη σε τουριστικά εκπαιδευτικά προγράμματα ο εκπαιδευτικός τουρισμός διακρίνεται σε οικο- τουρισμό (ecotourism) και σε τουρισμό διερεύνησης της πολιτιστικής κληρονομιάς των χωρών (cultural – heritage tourism). Αντίστοιχα ανάλογα με την ηλικία των συμμετεχόντων ο εκπαιδευτικός τουρισμός διακρίνεται σε τουρισμό ενηλίκων, σχολικό τουρισμό ή τουρισμό φοιτητών.

2.3.1 ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΩΤΗ: ΟΙΚΟ-ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο οικο - τουρισμός είναι ένα είδος τουριστικής δραστηριότητας η οποία παρέχει στο άτομο τη δυνατότητα γνωρίσει το φυσικό περιβάλλον στο πλαίσιο των διακοπών του. Ο οικο-τουρισμός μπορεί να είναι «παθητικός» ή «ενεργητικός» ανάλογα με το βαθμό της ευθύνης που επιδεικνύει το άτομο σε σχέση με το σεβασμό και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. «Παθητικός» οικο – τουρίστας είναι εκείνος ο οποίος επιδεικνύει χαμηλό βαθμό σεβασμού για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και χαμηλό ενδιαφέρον του για τη διαδικασία μάθησης μέσω της επίσκεψης σε μέρη οικολογικού ενδιαφέροντος. Αντίθετα ενεργητικός οικο –τουρίστας είναι εκείνος που έχει μεγάλο ενδιαφέρον για τη γνωριμία με το φυσικό περιβάλλον και καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια για

τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και τη μετάδοση του αισθήματος σεβασμού σε αυτό στους συνανθρώπους του.

Η σημασία του οίκο –τουρισμού για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και την επαγρύπνηση των οικολογικών ευαισθησιών τονίστηκε από τον Εθνικό Οργανισμό Τουρισμού της Αυστραλίας σύμφωνα με τον οποίο «Ο οικο – τουρισμός χαρακτηρίζεται για τον εκπαιδευτικό του χαρακτήρα δεδομένου ότι αποτελεί μία διαδικασία μέσω της οποίας δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για αφύπνιση των οικολογικών ευαισθησιών που οδηγούν στην καλλιέργεια μίας οικολογικής ευθύνης στο άτομο. Ο οικο –τουρισμός έχει ως βάση του την απόλαυση της φύσης με το ελάχιστο περιβαλλοντικό κόστος. Ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας του οίκο – τουρισμού που σχετίζεται με την κατανόηση του φυσικού περιβάλλοντος και των οικολογικών διαδικασιών διαχωρίζει τον οικο –τουρισμό από τα ταξίδια περιήγησης»²³

▪ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ανάλογα με τους λόγους, τα κίνητρα και τις αξίες που τους χαρακτηρίζουν αλλά και τις εμπειρίες που επιδιώκουν οι τουρίστες που συμμετέχουν σε προγράμματα οικο –τουρισμού χαρακτηρίζονται ως πολύ οικολογικά ευαισθητοποιημένοι ή ως λιγότεροι οικολογικά ευαισθητοποιημένοι. Μία άλλη κατηγοριοποίηση κατατάσσει τους οικο – τουρίστες σε ειδικούς και μη – ειδικούς. Στην πρώτη κατηγορία η οποία περιλαμβάνει μικρότερο αριθμό τουριστών ανήκουν εκείνοι που διακρίνονται για την υψηλή τους εμπειρία και γνώση σε ειδικά θέματα που αφορούν το περιβάλλον. Οι μη ειδικοί οικο – τουρίστες εντάσσονται σε μία μεγαλύτερη ομάδα και είναι πιο απαιτητικοί σε θέματα διαμονής και λοιπών παροχών όπως είναι οι υπηρεσίες μετάφρασης στους χώρους επίσκεψης. Τα άτομα αυτά δεν έχουν το ίδιο επίπεδο γνώσης επί περιβαλλοντικών θεμάτων σε σχέση με την προαναφερθείσα ομάδα τουριστών. Η συγκεκριμένη ομάδα τουρισμού συγκλίνει προς το μαζικό τουρισμό και η ύπαρξη της καθιστά επιτακτική την ανάγκη για καλύτερη οργάνωση και διαχείριση των χώρων επίσκεψης προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα καταστροφής του φυσικού περιβάλλοντος από τις μαζικές επισκέψεις τουριστών.²⁴

²³ Πηγή: Australian Office of National Tourism

²⁴ Πηγή: Fennell, D., “A content analysis of ecotourism definitions” Current issues in tourism, 2001, Vol. 4, No.5 pg. 403-421

Σημειώνεται ότι η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος σε μέρη που συγκεντρώνουν οικολογικό ενδιαφέρον μπορεί να γίνει με ποικίλους τρόπους. Ένας από αυτούς είναι ο περιορισμός των επισκεπτών ώστε να κινούνται σε ειδικούς χώρους και να μην απειλείται άμεσα ο φυσικός πλούτος της περιοχής. Παράλληλα πρέπει να τονιστεί ότι καταλυτικό στοιχείο στην καλύτερη προστασία των χώρων υποδοχής οίκο - τουριστών αποτελεί η διάθεση ειδικών κονδυλίων και η επανεπένδυση των εσόδων που συγκεντρώνονται από τα εισιτήρια τα οποία διατίθενται στους χώρους αυτούς.

2.3.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗ: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΩΝ ΛΑΩΝ (CULTURAL HERITAGE TOURISM)

Με τον όρο Τουρισμός διερεύνησης της πολιτιστικής κληρονομιάς των λαών αναφερόμαστε σε επισκέψεις ατόμων που προέρχονται από διαφορετικούς προορισμούς και οι οποίοι έχουν ως πρωτεύον ή ως δευτερεύον κίνητρο της επίσκεψής τους το ενδιαφέρον τους για ιστορικά, καλλιτεχνικά και επιστημονικά αξιοθέατα της περιοχής ή γενικότερα του χώρου τον οποίο επισκέπτονται».

Ο πολιτιστικός πλούτος ενός προορισμού αποτελείται από²⁵ :

- Υλικά στοιχεία όπως είναι τα μνημεία, τα διάφορα κτίρια πολιτιστικής κληρονομιάς και τα λοιπά αξιοθέατα και χώροι επίσκεψης
- Άυλα στοιχεία όπως είναι οι παραστάσεις, η διοργάνωση εκθέσεων και η διαθέσιμη υποδομή.

Οι δύο ανωτέρω κατηγορίες στοιχείων συνθέτουν το πρωτογενές προϊόν της πολιτιστικής κληρονομιάς ενός προορισμού. Το προϊόν αυτό σε συνδυασμό με δευτερογενή στοιχεία όπως είναι τα καταλύματα, οι χώροι σίτισης και τα λοιπά στοιχεία που απαιτούνται για την υποδοχή των τουριστών απαρτίζουν το φάσμα των ολοκληρωμένων υπηρεσιών του τουρισμού διερεύνησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού ο τουρισμός διερεύνησης της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί έναν τομέα τουριστικής δραστηριότητας με μεγάλη δυναμική. Συγκεκριμένα παρατηρείται ότι ο

25 Silberberg, Ted, “ Cultural Tourism and Business Opportunities for Museums and Heritage Sites” ηλεκτρονική διεύθυνση: www.excite.com

συγκεκριμένος τομέας παρουσιάζει ετήσια αύξηση της τάξεως του 10 έως 15% στην προσέλευση τουριστών όταν η μέση αύξηση τουριστών στην τουριστική βιομηχανία υπολογίζεται σε 4 έως 5%.²⁶

Στη Μεγάλη Βρετανία το 1999 ιστορικές τοποθεσίες και μνημεία συγκεντρώσαν αριθμό επισκεπτών ο οποίος ανέρχεται στα εβδομήντα εννέα εκατομμύρια τουρίστες, το 33% των οποίων ήταν ξένοι επισκέπτες. Την ίδια χρονιά τα μουσεία και τους χώρους πολιτιστικών εκθέσεων επισκέφτηκαν εβδομήντα επτά εκατομμύρια τουριστών εκ των οποίων ποσοστό 23% ήταν ξένοι επισκέπτες.

Στην χώρα μας σύμφωνα με στοιχεία του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων ο αριθμός των επισκεπτών στο σύνολο των αρχαιολογικών χώρων της Ελλάδας για τα έτη 1998 έως και 2003 έχει ως εξής²⁷:

Πίνακας 1:

Αριθμός Επισκεπτών στους αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδος κατά τα έτη 1998 - 2003

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ
1998	6.608.240,00
1999	5.832.645,00
2000	6.416.439,00
2001	6.218.029,00
2002	6.674.810,00
2003	5.912.994,00

Διάγραμμα1

Ο ανωτέρω πίνακας έχει προκύψει από την επεξεργασία στοιχείων σχετικά με την επισκεψιμότητα κάθε μουσείου, αξιοθέατου ή αρχαιολογικού χώρου σε κάθε

²⁶ Russo, Antonio – Paolo, “Cultural clusters and Tourism development: The challenge of Venice” ηλεκτρονική διεύθυνση www.yahoo.com

²⁷ Πηγή: Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων

νόμο της χώρας μας και καταγράφει το συνολικό αριθμό επισκεπτών σε ετήσια βάση για τα έτη 1998 έως και 2003 για όλους τους αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία ή αξιοθέατα ανά νομό της Ελλάδος.

Σημειώνεται ότι από τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία δε γίνεται διάκριση ανάμεσα σε εγχώριους και αλλοδαπούς επισκέπτες. Επίσης με απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού από 16/06/1996 απαλλάσσονται από την καταβολή εισιτηρίου όλοι οι νέοι Έλληνες και Ξένοι ηλικίας μέχρι δέκα οκτώ ετών. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μην μπορεί να αποτυπωθεί ο αριθμός των μικρότερων σε ηλικία επισκεπτών που έρχονται στην χώρα μας στο πλαίσιο εκπαιδευτικών εκδρομών, γεγονός το οποίο θα εξυπηρετούσε τους σκοπούς της έρευνας μας.

28

▪ **ΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ**

Όπως αναφέρθηκε τα προϊόντα που εντάσσονται στον τουρισμό διερεύνησης της πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να είναι άυλα αλλά και υλικά. Επίσης μπορεί να είναι και ο συνδυασμός τους όπως για παράδειγμα ιδρύματα στα οποία διοργανώνονται ειδικές πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Οι χώροι τα μνημεία και τα λοιπά προϊόντα πολιτιστικής κληρονομιάς άυλα ή υλικά πρέπει να διακρίνονται από ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά. Συγκεκριμένα τα προϊόντα αυτά πρέπει²⁹:

- Να έχουν ποιότητα η οποία γίνεται αντιληπτή από τον επισκέπτη
- Να έχουν διάρκεια μέσα στον χρόνο
- Να θεωρούνται ιδιαίτερα ή μοναδικά
- Να είναι προσβάσιμα
- Να είναι φιλικά προς τον επισκέπτη από την άποψη των χώρων στους οποίους στεγάζονται αλλά και τον υποδομών που διαθέτουν.

Στο άρθρο του με τίτλο “Tourism Attraction systems: exploring cultural behaviour” ο Richards αναφέρει ότι «*προκειμένου μια περιοχή, ίδρυμα ή αξιοθέατο να καθιερωθεί ως προορισμός επίσκεψης τουριστών που συμμετέχουν*

²⁸ Πηγή: «Ειδική Ενημερωτική Έκδοση: Πολιτιστικές Στατιστικές», Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Αθήνα 2003,

²⁹ Πηγή: *Silberg, T.*, «Cultural Tourism and Business Opportunities for Museums and Heritage Sites» ηλεκτρονική διεύθυνση, www.excite.com

σε προγράμματα τουρισμού διερεύνησης της πολιτιστικής κληρονομιάς θα πρέπει να καλύπτει ένα ευρύ φάσμα αναγκών και ενδιαφερόντων των τουριστών οι οποίοι τον επισκέπτονται»³⁰.

Ορισμένοι μελετητές όπως ο Gunn (1988) θεωρούν ότι τα μνημεία και τα αξιοθέατα αποτελούσαν πόλο έλξης για τους επισκέπτες από την κλασική εποχή. Αυτή η έλξη, κατά την άποψη του, δεν αντανakλά μόνο τις προτιμήσεις του επισκέπτη αλλά και την ποιότητα του σχεδιασμού και της λειτουργίας του αξιοθέατου.³¹ Μία δεύτερη άποψη η οποία εκφράστηκε από τον Boorstin υποστηρίζει ότι η έννοια του αξιοθέατου είναι σχετικά πιο καινούρια. Τοποθέτησε χρονικά την εμφάνιση του όρου «τουριστικό αξιοθέατο» το 1862 θεωρώντας τον ως μία μορφή πολιτιστικής έκφρασης με μικρή αξία που ωστόσο αποτελεί ένα τουριστικό προϊόν με μεγάλες προοπτικές ανάπτυξης πωλήσεων.

Αργότερα ο MacCannell όρισε το αξιοθέατο ως «μία εμπειρική σχέση ανάμεσα στον τουρίστα, το θέαμα και στο σύνολο των πληροφοριών που περιβάλλουν την φήμη του συγκεκριμένου θεάματος». Με τον ορισμό αυτό ο MacCannell απέδωσε μία διαφοροποιημένη ερμηνεία στην έννοια του αξιοθέατου δίνοντας το έναυσμα στον Leiper να αναπτύξει μία συστημική προσέγγιση για τον ορισμό του αξιοθέατου και τους παράγοντες που καθορίζουν την προσέλκυση τουριστών σε αυτά.

Σύμφωνα με το μοντέλο του Leiper « το τουριστικό αξιοθέατο είναι ένα σύστημα που αποτελείται από τρία βασικά στοιχεία: τον τουρίστα ή το ανθρώπινο στοιχείο, τον πυρήνα ή το κεντρικό στοιχείο και τέλος το σύνολο των πληροφοριών που αφορούν και περιβάλλουν το συγκεκριμένο θέαμα». ³² Μόνο όταν τα τρία αυτά στοιχεία αλληλεπιδρούν προσδιορίζεται σαφώς η έννοια του αξιοθέατου. Ως πυρήνα του συστήματος ο Leiper προσδιορίζει το σύνολο των στοιχείων ή των χαρακτηριστικών του θεάματος ή του τόπου επίσκεψης με τα οποία ο τουρίστας έρχεται σε επαφή κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του.

³⁰ Richards, Greg, "Tourism Attraction Systems: Exploring Cultural Behaviour", Annals of tourism research, vol. 29, No.4 pp. 1048 – 1064, 2002

³¹ Richards, Greg, "Tourism Attraction Systems: Exploring Cultural Behaviour", Annals of tourism research, vol. 29, No.4 pp. 1048 – 1064, 2002

³² Richards, Greg, "Tourism Attraction Systems: Exploring Cultural Behaviour", Annals of tourism research, vol. 29, No.4 pp. 1048 – 1064, 2002

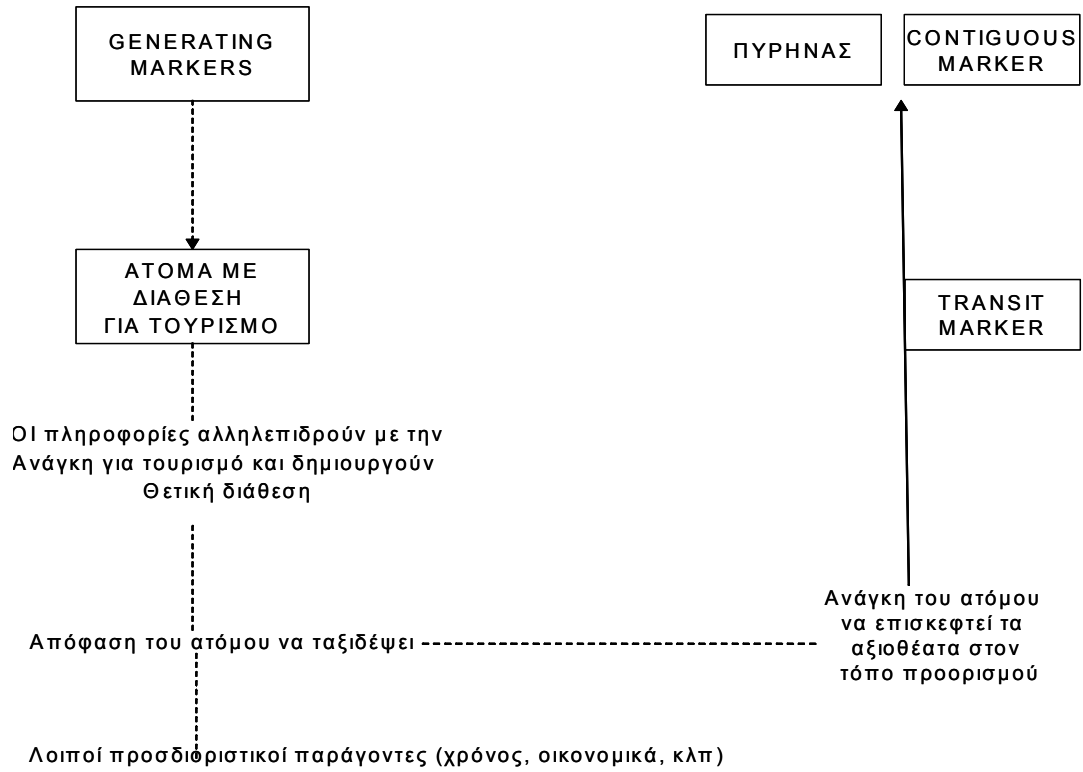
Ο Leiper διέκρινε τρεις εναλλακτικές διαβαθμίσεις στην έννοια του πυρήνα. Ο πρωτογενής πυρήνας ασκεί καθοριστική επίδραση και ουσιαστικά διαμορφώνει το πρόγραμμα επίσκεψης του τουρίστα στον προορισμό. Ο δευτερογενής πυρήνας αποτελεί μεν πιθανό σημείο επίσκεψης αλλά δεν καθορίζει απόλυτα το πρόγραμμα επίσκεψης και τέλος ο τριτογενής πυρήνας αφορά όλα εκείνα τα αξιοθέατα τα οποία είναι ίσως μικρότερης σημασίας, οι τουρίστες συνήθως τα ανακαλύπτουν κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στον προορισμό και η επίσκεψη τους σε αυτά δεν είναι υποχρεωτική.

Αναφορικά με τις πληροφορίες που αφορούν το αξιοθέατο ο Leiper τις κατατάσσει σε δύο κατηγορίες. Στην πρώτη περιλαμβάνονται οι γενικές πληροφορίες με βάση τις οποίες ο επισκέπτης προκαθορίζει το πρόγραμμα της επίσκεψής του πριν ξεκινήσει και αποδίδονται με τον όρο *generating markers*, (γενικευμένοι δείκτες). Στη δεύτερη κατηγορία εντάσσονται όλα τα πληροφοριακά δεδομένα με τα οποία ο τουρίστας έρχεται σε επαφή κατά τη διάρκεια της παραμονής του στον προορισμό και τα οποία μπορούν να τον κατευθύνουν σε νέα αξιοθέατα από αυτά τα οποία έχει προαποφασίσει να επισκεφτεί. Τα πληροφοριακά αυτά δεδομένα αποδίδονται στα αγγλικά με τον όρο *contiguous markers* (παράπλευροι δείκτες). Τέλος υπάρχει και μία κατηγορία πληροφοριών η οποία περιλαμβάνει τις πληροφορίες που ο τουρίστας λαμβάνει κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του προς τον προορισμό (*transit markers*) (μεταβαλλόμενοι δείκτες).

Το μοντέλο του Leiper για τα κίνητρα επισκέψεων των τουριστών στα τουριστικά αξιοθέατα απεικονίζεται με το σχήμα που ακολουθεί³³:

³³ Richards, Greg, "Tourism Attraction Systems: Exploring Cultural Behaviour" (figure 1) *Annals of tourism research*, vol. 29, No.4 pp. 1048 – 1064, 2002

Σχήμα 2:
Το μοντέλο του Leiper

Η ιδέα ότι τα άτομα παρακινούνται να ταξιδέψουν σε τουριστικά αξιοθέατα από προσωπικές ανάγκες ή κίνητρα υπονοεί ότι υπάρχει μία στενή σχέση ανάμεσα στα τουριστικά αξιοθέατα, στις σχετικές με αυτά πληροφορίες και στις προσωπικές ανάγκες των ανθρώπων. Οι τύποι των αξιοθέατων που επιλέγουν να επισκεφτούν εξαρτώνται και από το είδος των πληροφοριών που έχουν σχετικά με αυτά. Ο βαθμός της ανάγκης που αισθάνεται ένας τουρίστας για να επισκεφτεί ένα τουριστικό αξιοθέατο ποικίλλει και μπορεί να είναι πολύ έντονος τόσο ώστε να επιβάλλεται η πραγματοποίηση της επίσκεψης αλλά μπορεί να είναι και αρκετά πιο χαλαρός.

Επίσης τα κίνητρα επίσκεψης των τουριστών αλλά και οι πληροφορίες που δέχονται διαφοροποιούνται ανάλογα με τον τύπο του αξιοθέατου. Έρευνες απέδειξαν ότι τα μουσεία που έχουν σχέση με την ιστορία τείνουν να προσελκύουν ένα ευρύτερο κοινό από τα μουσεία που φιλοξενούν έργα τέχνης. Επίσης προέκυψε ότι τα μουσεία ιστορίας επισκέπτονται κυρίως μικρομεσαίοι επαγγελματίες οι οποίοι έχουν ένα γενικότερο ενδιαφέρον για θέματα ιστορίας ενώ τα μουσεία τέχνης ανώτερα και ανώτατα στελέχη και επιχειρηματίες οι οποίοι παρακινούνται από το ενδιαφέρον τους σε θέματα τέχνης.

Το μοντέλο του Leiper αναγνωρίζει επίσης την ύπαρξη και άλλων καθοριστικών παραγόντων όπως είναι ο διαθέσιμος χρόνος, η απόσταση αλλά και οικονομικές συνθήκες που επιδρούν στην απόφαση επίσκεψης ή όχι σε ένα αξιοθέατο.

Η απόσταση από τον προορισμό επίσκεψης λειτουργεί με αντιφατικό τρόπο. Από μία άποψη οι τουρίστες που ξεκινούν από πολύ μακριά για να επισκεφτούν ένα αξιοθέατο μπορεί να έχουν πολύ λιγότερη πληροφόρηση. Από την άλλη ωστόσο δεδομένης της μεγάλης απόστασης η οποία καθιστά δύσκολη την επιστροφή τους στο συγκεκριμένο προορισμό μπορεί να συγκεντρώνουν κάθε δυνατή πληροφορία όσον αφορά τα μνημεία και τους βασικούς τόπους επίσκεψης. Οι τουρίστες αυτοί συνήθως αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στην οργάνωση του προγράμματος της επίσκεψης προτού αυτή ξεκινήσει και από την άποψη αυτή επηρεάζονται περισσότερο από τις γενικές πληροφορίες που έχουν στη διάθεσή τους (generating markers – γενικευμένοι δείκτες).

Οι πηγές και το είδος της πληροφόρησης καθορίζεται επίσης και από το διαθέσιμο χρόνο των επισκεπτών. Οι επισκέπτες που έχουν πολύ περιορισμένο χρόνο στη διάθεσή τους θα αναλώσουν τον χρόνο αυτό στα πιο γνωστά αξιοθέατα, βασισμένοι στις γενικές πληροφορίες (generating markers -

γενικευμένοι δείκτες), και θα αφιερώσουν πολύ λιγότερο χρόνο να ανακαλύψουν νέα αξιοθέατα αναζητώντας πρόσθετη πληροφόρηση (transit markers – μεταβαλλόμενοι δείκτες). Επίσης οι επισκέπτες που ταξιδεύουν χρησιμοποιώντας τουριστικά πακέτα έχουν ένα προκαθορισμένο πρόγραμμα ταξιδιού το οποίο συντάσσεται κυρίως σύμφωνα με γενικές πληροφορίες (generating markers). Η τήρηση του προγράμματος δεν επιτρέπει παρεκκλίσεις όσον αφορά τα μέρη επίσκεψης. Επομένως η συγκεκριμένη κατηγορία τουριστών κινείται αποκλειστικά με γενικές πληροφορίες σχετικά με τον τόπο προορισμού και δεν επηρεάζεται καθόλου από εναλλακτικού είδους πληροφόρηση.

▪ **ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΑ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ**

Από μελέτες που έγιναν σε τουρίστες των Η.Π.Α. και του Καναδά προέκυψε ότι το προφίλ του τουρίστα που συμμετέχει σε προγράμματα τουρισμού διερεύνησης της πολιτιστικής κληρονομιάς έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:³⁴

- Κερδίζει περισσότερα χρήματα σε σχέση με το μέσο εισόδημα και ξοδεύει αρκετά χρήματα στη διάρκεια των διακοπών του
- Παραμένει αρκετό χρόνο σε μία περιοχή όταν βρίσκεται σε διακοπές
- Ανάμεσα σε όλα τα είδη καταλυμάτων επιλέγει κυρίως ξενοδοχεία
- Ξοδεύει χρήματα για να ψωνίσει
- Διαθέτει υψηλότερο επίπεδο μόρφωσης από το ευρύτερο κοινό

Το υψηλό επίπεδο μόρφωσης των τουριστών δημιουργεί τις προϋποθέσεις αλλά και το πεδίο ανάπτυξης ανησυχιών που τους ωθούν σε τέτοιου είδους τουριστικές δραστηριότητες. Παράλληλα η αύξηση του αριθμού των γυναικών σε θέσεις ισχύος στην κοινωνία ευνοεί την ανάπτυξη του τουρισμού πολιτιστικής κληρονομιάς δεδομένου ότι οι γυναίκες θεωρούνται κατά κανόνα «πιο ευαίσθητες» σε θέματα κοινωνικής μόρφωσης και πνευματικής καλλιέργειας. Τέλος είναι γεγονός ότι οι άνθρωποι πλέον διαθέτουν ελάχιστο ελεύθερο χρόνο λόγω της εργασίας τους αλλά επιλέγουν να διαθέτουν τον χρόνο τους αυτό σε ποιοτικές δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα είναι ο τουρισμός διερεύνησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

³⁴ Πηγή: Tuffs, S., Milne, S., “Museums: a supply side perspective”, Annals of tourism research, Vol. 26, no.3, pp.613-631, 1999

2.3.3 ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΤΡΙΤΗ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Στη συγκεκριμένη κατηγορία τουριστών εντάσσονται όλα τα άτομα ηλικίας άνω των πενήντα πέντε ετών. Πρόκειται για μία ραγδαία αυξανόμενη πληθυσμιακά αγορά η οποία σύμφωνα με εκτιμήσεις των Ηνωμένων Εθνών το έτος 1999 αριθμούσε 600 εκατομμύρια άτομα και υπολογίζεται ότι έως το έτος 2050 ο πληθυσμός της θα ανέρχεται σε δύο δισεκατομμύρια άτομα υπερβαίνοντας σε μέγεθος τον πληθυσμό παιδιών 0 έως 14 ετών.³⁵

Η συγκεκριμένη κατηγορία τουριστών πληροί ορισμένες πολύ σημαντικές προϋποθέσεις οι οποίες την καθιστούν ως μία πολύ δυναμικά εξελισσόμενη τουριστική αγορά με σημαντικά πλεονεκτήματα για την τουριστική βιομηχανία.

Πιο συγκεκριμένα:

- Ο πληθυσμός άνω των πενήντα πέντε ετών έχει υψηλότερο διαθέσιμο εισόδημα
- Η πολιτική πρόωρης συνταξιοδότησης η οποία εφαρμόζεται σε πολλές ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες έχει ως αποτέλεσμα την μεγαλύτερη αύξηση του διαθέσιμου χρόνου για τα άτομα της συγκεκριμένης ηλικίας.
- Οι άνθρωποι ηλικίας άνω των πενήντα πέντε ετών έχουν καλύτερο βιοτικό επίπεδο από τις προηγούμενες γενιές και βρίσκονται σε καλύτερη φυσική και σωματική κατάσταση.
- Επιλέγουν να ταξιδεύουν και σε περιόδους που δεν θεωρούνται ως περίοδοι αιχμής με αποτέλεσμα να ευνοείται η μείωση της εποχικότητας

Από τα παραπάνω σημεία γίνεται σαφές ότι οι τουρίστες που εντάσσονται σε προγράμματα εκπαιδευτικού τουρισμού ενηλίκων μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην αύξηση των τουριστικών εσόδων παγκοσμίως.

- **ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ**

Όπως αναφέρθηκε και στην ενότητα που προηγήθηκε η συγκεκριμένη κατηγορία τουριστών χαρακτηρίζεται για το υψηλό διαθέσιμο εισόδημα της και για την μεγαλύτερη διαθεσιμότητα ελεύθερου χρόνου. Επίσης παρατηρείται ότι ενήλικοι τουρίστες προγραμμάτων εκπαιδευτικού τουρισμού ταξιδεύουν πιο συχνά και τα

³⁵ Russo, P., A., "Cultural clusters and tourism development: the challenge of Venice", Paper presented at the conference: culture a driving force for urban tourism, 18 – 19 May 2001, Dubrovnik Croatia,

ταξίδια τους έχουν μεγαλύτερη διάρκεια από τις λοιπές κατηγορίες τουριστών δεδομένου ότι δεν έχουν την πίεση του χρόνου.

Με βάση έρευνες που διεξήχθησαν σε ξενώνες στον Καναδά προκύπτει ότι οι ενήλικοι τουρίστες που συμμετέχουν σε προγράμματα εκπαιδευτικού τουρισμού διακρίνονται σε:³⁶

- *Αυτούς οι οποίοι έχουν ως κίνητρο των μετακινήσεων τους την εξερεύνηση:* Η συγκεκριμένη κατηγορία τουριστών επιλέγει προγράμματα τουρισμού ανεξαρτήτως της απόστασης και ενδιαφέρεται να εξερευνήσει την περιοχή, τους ανθρώπους και τα τοπικά ήθη και έθιμα σε οποιαδήποτε μέρος του κόσμου και να βρίσκεται
- *Αυτούς οι οποίοι έχουν ως κίνητρο την φυσική τους εξάσκηση:* Οι τουρίστες που εντάσσονται στη συγκεκριμένη κατηγορία προτιμούν προγράμματα τουρισμού που λαμβάνουν χώρα στην φύση και ενδιαφέρονται για την εξερεύνηση του φυσικού περιβάλλοντος
- *Αυτούς οι οποίοι έχουν εξειδικευμένες προτιμήσεις :* αναφορικά με το αντικείμενο το οποίο επιθυμούν να διερευνήσουν ή να αναπτύξουν κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους (για παράδειγμα ανθρωπολογία, φωτογραφία) και τέλος
- *Αυτούς οι οποίοι έχουν στόχο τη μείωση της ταλαιπωρίας τους κατά τη διάρκεια του ταξιδιού.* Οι συγκεκριμένοι άνθρωποι αναζητούν προγράμματα τουρισμού τα οποία βρίσκονται κυρίως σε κοντινούς προορισμούς στους οποίους μπορεί κανείς να μεταβεί εντός μίας ημέρα με αυτοκίνητο

Η βιομηχανία τουρισμού ωθούμενη από τη μεγάλη ζήτηση για προγράμματα εκπαιδευτικού τουρισμού από ενήλικες δημιούργησε ολοκληρωμένα πακέτα υπηρεσιών που συνδυάζουν την μάθηση και τις διακοπές. Τα τουριστικά αυτά προϊόντα παρέχονται είτε από μεγάλους ταξιδιωτικούς οργανισμούς (tour operators) είτε στο πλαίσιο κρουαζιέρων είτε στο πλαίσιο διακοπών σε μεγάλα τουριστικά θέρετρα.

Για παράδειγμα στον τομέα των ταξιδιωτικών οργανισμών η εταιρεία “saga holidays” ξεκίνησε το 1952 εξειδικεύοντας τις υπηρεσίες της στην αγορά των ενηλίκων δημιουργώντας έναν ξενώνα στην περιοχή Folkstone της Μεγάλης

³⁶ Πηγή: Cooper, C., Hall, M., Dallen. T., “Aspects of tourism: Managing Educational Tourism”, Channel View Publications 2003 σελ.91

Βρετανίας.³⁷ Στον ξενώνα αυτό διέμεναν κυρίως άτομα μεγάλων ηλικιών σε μία προσπάθεια να μειωθεί η εποχικότητα και να αυξηθούν τα ποσοστά πληρότητας. Αργότερα η ίδια εταιρία με δημιούργησε ένα υποκατάστημα με την ονομασία Old People's Holiday Bureau και επέκτεινε τις υπηρεσίες της σε πολλές παραθαλάσσιες περιοχές της Αγγλίας. Η επιχείρηση εξακολούθησε να αναπτύσσεται διεθνώς και το 1981 άνοιξε υποκαταστήματα στις Η.Π.Α. και στην Αυστραλία.

Χαρακτηριστικό ωστόσο παράδειγμα εκπαιδευτικού τουρισμού ενηλίκων αποτελεί η εταιρεία "Swan Hellenic" θυγατρική της εταιρείας P&O. Η συγκεκριμένη εταιρεία λειτουργεί από το 1954 στον χώρο της διοργάνωσης κρουαζιέρων παρέχοντας ένα ιδιότυπο προϊόν. Σε κάθε ταξίδι συμμετέχουν έως τριακόσια άτομα τα οποία συνοδεύονται από εξειδικευμένους λέκτορες. Μία «τυπική» κρουαζιέρα περιλαμβάνει τρεις ή τέσσερις διαφορετικές διαλέξεις οι οποίες λαμβάνουν χώρα πριν την άφιξη στα λιμάνια προορισμού. Οι διαλέξεις αυτές χαρακτηρίζονται για τα υψηλά ποσοστά συμμετοχής των επιβατών παρόλο που δεν είναι υποχρεωτικές. Η θεματολογία τους ποικίλλει και μπορεί να αφορά αστρολογία, αρχαιολογία, θρησκεία, πολιτικές επιστήμες, τέχνες και μελέτη του περιβάλλοντος. Η εξειδίκευση αυτή των τουριστικών υπηρεσιών της εταιρείας Swan Hellenic της έχει επιτρέψει να διατηρεί ένα σταθερό μερίδιο σε μία πολύ ανταγωνιστική αγορά.³⁸

Αντίστοιχα η εταιρεία Disney δημιούργησε το Ινστιτούτο της Disney το οποίο εκτός από τη δυνατότητα φιλοξενίας 1300 ατόμων ημερησίως παρέχει εναλλακτικές επιλογές οι οποίες συνδυάζουν εκπαίδευση και ψυχαγωγία και έχουν θέματα τα οποία αφορούν τέχνες, ιστορία, μαγειρική και λοιπές δραστηριότητες οι οποίες ξεφεύγουν από το τυπικό τουριστικό προϊόν και συγκλίνουν περισσότερο σε συνδυασμένο φάσμα υπηρεσιών φιλοξενίας.

2.3.4 ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗ: ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Με τον όρο *σχολικός εκπαιδευτικός τουρισμός* περιγράφεται το φαινόμενο των ημερήσιων επισκέψεων ή σχολικών εκδρομών στο εσωτερικό μίας χώρας όπως

³⁷ Πηγή: Cooper, C., Hall, M., Dallen. T., "Aspects of tourism: Managing Educational Tourism", Channel View Publications 2003 σελ.97

³⁸ Ritchie, B., Lester, J., A., "Swan Hellenic: Education & Cruising", Πηγή: Cooper, C., Hall, M., Dallen. T., "Aspects of tourism: Managing Educational Tourism", Channel View Publications 2003 σελ. 98

επίσης και ταξιδιών στο εξωτερικό στις οποίες συμμετέχουν μαθητές που φοιτούν στο επίπεδο της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ο ορισμός του σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού περιλαμβάνει επίσης και τις επισκέψεις μαθητών στο εξωτερικό στο πλαίσιο εκμάθησης ξένων γλωσσών.³⁹ Ωστόσο για τους σκοπούς της εργασίας η ανάλυση θα εστιάσει αποκλειστικά στο πρώτο σκέλος του ορισμού δηλαδή στις σχολικές εκδρομές και μετακινήσεις μαθητών για λόγους που διαφοροποιούνται από την εκμάθηση ξένων γλωσσών. Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να προσδιοριστεί το ηλικιακό εύρος των μαθητών οι οποίοι συμμετέχουν σε προγράμματα σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού. Όπως προαναφέρθηκε ο όρος αναφέρεται σε μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Με την έννοια αυτή το εύρος των ηλικιών είναι από πέντε έως δεκαοκτώ ετών.

Στην Αγγλία η ιστορία του σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού ξεκινάει πολλά χρόνια πριν. Ο ταξιδιωτικός οργανισμός με την επωνυμία School Travel System⁴⁰ (S.T.S) ιδρύθηκε το έτος 1933 από έναν καθηγητή αγγλικής φιλολογίας τον H. Victor Groves ο οποίος συνήθιζε να οργανώνει εκδρομές με εκπαιδευτικό αντικείμενο για φίλους του και μαθητές του.

Τα πρώτα εκπαιδευτικά ταξίδια γίνονταν με τραίνο και είχαν προορισμό το Παρίσι. Η διάρκεια τους ήταν μία εβδομάδα και το κόστος τους 5,6 λίρες Αγγλίας. Τρία χρόνια αργότερα η ίδια εταιρεία άρχισε να οργανώνει ταξίδια για σκι σε χειμερινά θέρετρα της Ελβετίας.

Μετά το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου η εταιρεία γνώρισε μεγαλύτερη ανάπτυξη. Την περίοδο εκείνη διακινούσε περίπου χίλια γκρουπ σε ετήσια βάση χρησιμοποιώντας το τραίνο ως μέσο μεταφοράς. Για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πελατών της μίσθωνε για αποκλειστική χρήση σε περιόδους αιχμής τραίνα που ταξίδευαν από το Calais σε Ελβετικούς και Αυστριακούς προορισμούς. Την εποχή εκείνη το ένα τρίτο των ταξιδιών που οργάνωνε η εταιρεία είχαν προορισμό την Ελβετία.

Το 1964 οργανώθηκε το πρώτο ταξίδι στην Ρωσία το οποίο περιελάμβανε ένα δεκαεπταήμερο ταξίδι μέσω του Βερολίνου και της Πολωνίας και επιστροφή δια θαλάσσης από το Λένινγκραντ στο Tilbury μέσω του Ελσίνκι και της

³⁹ Πηγή:Cooper, C., Hall, M., Dallen. T., “Aspects of tourism: Managing Educational Tourism”, Channel View Publications 2003 σελ. 130

⁴⁰ Πηγή:STS travel www.ststravel.co.uk.

Κοπενχάγης. Το κόστος του ταξιδιού αυτού ήταν 29 λίρες Αγγλίας. Οι άγγλοι μαθητές ενθουσιάστηκαν από τη θερμή υποδοχή που τους επιφύλασσαν οι Ρώσοι. Τα χρόνια που ακολούθησαν η εταιρεία συνέχισε τα ταξίδια στη Ρωσία και στη Μεσόγειο χρησιμοποιώντας κρουαζιερόπλοια. Με το πέρασμα του χρόνου ως μέσο μεταφοράς των μαθητών καθιερώθηκε το λεωφορείο. Σε αυτό συνέβαλέ σημαντικά η βελτίωση του οδικού δικτύου στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο.

▪ **ΕΙΔΗ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

Τα προγράμματα σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού μπορούν να ομαδοποιηθούν σε μικρότερες κατηγορίες με βάση εναλλακτικά κριτήρια.⁴¹

Η πρώτη κατηγοριοποίηση κατατάσσει τις σχολικές εκδρομές και μετακινήσεις με κριτήριο εάν αυτές περιλαμβάνονται ή όχι στο πρόγραμμα σπουδών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό τα προγράμματα σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού διακρίνονται σε :

- Αυτά που προβλέπονται από τα προγράμματα σπουδών
- Αυτά τα οποία δεν προβλέπονται στα προγράμματα σπουδών

Οι σχολικές εκδρομές ή επισκέψεις οι οποίες διεξάγονται στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών συνήθως σχετίζονται με τη διδασκαλία ενός συγκεκριμένου μαθήματος. Οι μετακινήσεις αυτές αποτελούν ένα απαραίτητο στοιχείο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και λειτουργούν υποστηρικτικά ως προς τους καθηγητές και την εργασία η οποία πραγματοποιείται εντός των σχολικών αιθουσών. Από την άποψη αυτή το πρόγραμμα των επισκέψεων αυτών οργανώνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να καλύπτει τα σημεία ενδιαφέροντος και τους άξονες που αφορούν τη διδασκαλία ενός μαθήματος ή ενός συνόλου μαθημάτων.

Αντίθετα τα σχολικά ταξίδια που οργανώνονται εκτός του προγράμματος σπουδών λειτουργούν ανεξάρτητα από τη διδασκαλία συγκεκριμένων μαθημάτων και εξυπηρετούν διαφορετικές ανάγκες οι οποίες μπορεί να εντάσσονται μπορεί ωστόσο και να διαφοροποιούνται από την εκπαιδευτική διαδικασία.

⁴¹ Πηγή: Cooper, C., Hall, M., Dallen, T., “Aspects of tourism: Managing Educational Tourism”, Channel View Publications 2003 σελ. 130-131, & 169 - 171

Η δεύτερη κατηγοριοποίηση των προγραμμάτων σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού γίνεται με βάση τη διάρκεια των μετακινήσεων των μαθητών. Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό οι σχολικές μετακινήσεις διακρίνονται σε :

- Ημερήσιες Εκδρομές και σε
- Επισκέψεις ή ταξίδια με μία ή περισσότερες διανυκτερεύσεις

Η αγορά των ημερήσιων σχολικών εκδρομών είναι πολύ μεγαλύτερη σε μέγεθος από την αντίστοιχη των σχολικών ταξιδιών που περιλαμβάνουν διανυκτέρευση. Εκτιμήσεις υπολογίζουν ότι το μέγεθος των ημερήσιων επισκέψεων σε χώρες της Ε.Ε. το έτος 1999 ανήλθε σε εκατό εκατομμύρια επισκέψεις⁴². Οι χώρες στις οποίες παρατηρείται η μεγαλύτερη κινητικότητα στον τομέα των ημερήσιων σχολικών επισκέψεων είναι η Γερμανία, η Μεγάλη Βρετανία, η Ισπανία, η Γαλλία και η Ιταλία.

Οι ηλικίες των μαθητών που συμμετέχουν σε τέτοιου είδους εκπαιδευτικές εκδρομές είναι από εννέα έως δεκατριών ετών. Ο λόγος για τον οποίο οι συγκεκριμένες ηλικίες ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε ημερήσιες επισκέψεις είναι γιατί τα προγράμματα σπουδών προωθούν τρόπους και διαδικασίες εκπαίδευσης εκτός του σχολικού περιβάλλοντος αλλά και επίσης γιατί σε μεγαλύτερες ηλικίες οι απαιτήσεις που ανακύπτουν από τις εξετάσεις δημιουργούν στενότητα χρόνου για τέτοιου είδους μετακινήσεις.

Το είδος και ο τρόπος οργάνωσης των ημερήσιων επισκέψεων διαφοροποιούνται από χώρα σε χώρα. Ωστόσο διαπιστώνονται ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά:

- ⇒ Οι ημερήσιες επισκέψεις πραγματοποιούνται καθ'όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους με έμφαση την άνοιξη και τους θερινούς μήνες στις χώρες που η εκπαίδευση εκτείνεται έως και τον Ιούλιο.
- ⇒ Ο χαρακτήρας των ημερήσιων διαδρομών είναι να μην είναι κουραστικές και μεγάλης διάρκειας. Για το λόγο αυτό οι αποστάσεις τις οποίες διανύουν οι μικρότερες ηλικίες εκτείνονται έως και τα εβδομήντα χιλιόμετρα, αντίθετα μεγαλύτερες ηλικίες μπορούν να ταξιδεύουν σε αποστάσεις που φθάνουν τα εκατό χιλιόμετρα.

⁴² Cooper, Chris, Case Study School's Educational Tourism in Europe Πηγή: Cooper, C., Hall, M., Dallen. T., "Aspects of tourism: Managing Educational Tourism", Channel View Publications 2003 σελ. 168-173

⇒ Τέλος η συνηθισμένη διάρκεια του ταξιδιού στον προορισμό για μία ημερήσια επίσκεψη είναι ενενήντα λεπτά και οι μαθητές βρίσκονται στον χώρο που επισκέπτονται συνήθως μεταξύ δέκα το πρωί και τρεις το μεσημέρι.

Στον αντίποδα των ημερήσιων επισκέψεων βρίσκονται οι σχολικές επισκέψεις οι οποίες περιλαμβάνουν μία ή περισσότερες διανυκτερεύσεις στον τόπο προορισμού. Ο αριθμός των επισκέψεων που πραγματοποιούνται ετησίως υπολογίζεται σε δέκα πέντε έως είκοσι εκατομμύρια ταξίδια. Ο αριθμός των σχολικών ταξιδιών από τη Μεγάλη Βρετανία σε χώρες του εξωτερικού ετησίως υπολογίζεται σε τριακόσιες χιλιάδες ενώ αντίστοιχα ο ίδιος αριθμός από τη Γαλλία ανέρχεται σε διακόσιες χιλιάδες.

Τα χαρακτηριστικά των ταξιδιών που περιλαμβάνουν μία ή περισσότερες διανυκτερεύσεις είναι τα ακόλουθα:

- ⇒ Χρησιμοποιούνται κυρίως επίγεια μέσα μεταφοράς όπως είναι τα τρένα, και τα λεωφορεία ενώ σημειώνεται μία μικρή αύξηση στην χρήση αερομεταφορών
- ⇒ Η αγορά κυριαρχείται από μεγαλύτερους μαθητές ηλικίας από δώδεκα έως δέκα οκτώ ετών
- ⇒ Τα περισσότερα ταξίδια πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια των θερινών διακοπών

▪ **ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

Ο τομέας του σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού αποτελεί έναν σημαντικό πόλο ανάπτυξης της παγκόσμιας τουριστικής βιομηχανίας. Οι Cooper και Latham με έρευνες τους το 1989 κατέδειξαν ότι στην Αγγλία το 1980 το 5% της συνολικής τουριστικής αγοράς που αφορά προγράμματα περιήγησης προερχόταν από μαθητικές επισκέψεις. Ο αριθμός των σχολικών επισκέψεων ή εκδρομών που πραγματοποιήθηκαν το ίδιο έτος ανέρχεται σε δώδεκα εκατομμύρια⁴³.

⁴³ πηγή: Cooper, C., Latham, J., “The European school travel market” Travel and tourism analyst, 5, 89 – 106, 1999

Στην Αυστραλία το 1998 οι επισκέψεις των μαθητών στην πρωτεύουσα Καμπέρα υπολογίζονται σε εκατόν οκτώ χιλιάδες, συμβάλλοντας σε σημαντική αύξηση των εσόδων των συναφών επιχειρήσεων.⁴⁴

Οι παράγοντες οι οποίοι επιδρούν θετικά αναφορικά με την εξέλιξη της ζήτησης του σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού σχετίζονται κυρίως με τη δημογραφική ανάπτυξη του συγκεκριμένου πληθυσμιακού τομέα αλλά και με την οικονομική υποστήριξη η οποία ενθαρρύνει την ολοκλήρωση τέτοιων εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Ειδικότερα, όπως παρατηρείται στο χρονικό διάστημα μεταξύ των ετών 1970 και 1997 σημειώθηκε μία αύξηση του μαθητικού πληθυσμού σε επίπεδο πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης η οποία ανέρχεται σε ποσοστό 51% επί του συνολικού μαθητικού πληθυσμού παγκοσμίως. Το μεγαλύτερο ποσοστό της αύξησης αυτής κατανέμεται στις υποανάπτυκτες χώρες κατά 203% ενώ ακολουθούν οι αναπτυσσόμενες με ποσοστό αύξησης 85%.⁴⁵ Αντίθετα στις ανεπτυγμένες χώρες για το ίδιο χρονικό διάστημα ο μαθητικός πληθυσμός δεν αυξήθηκε αλλά αντίθετα μειώθηκε κατά 10% επί του συνόλου των ανεπτυγμένων χωρών ενώ συγκεκριμένα για την Ευρώπη το ποσοστό μείωσης του μαθητικού πληθυσμού πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης υπολογίζεται σε 16%.⁴⁶

Η μείωση του μαθητικού πληθυσμού στις ανεπτυγμένες χώρες αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα της εξέλιξης του σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού παγκοσμίως.

Ένας δεύτερος κρίσιμος παράγοντας είναι και η οικονομική υποστήριξη που παρέχεται στα εκπαιδευτικά ιδρύματα προκειμένου να πραγματοποιούν σχολικές εκδρομές και επισκέψεις. Στις περισσότερες περιπτώσεις τα έξοδα συμμετοχής των μαθητών σε τέτοιου είδους σχολικά ταξίδια καλύπτονται κυρίως από τους γονείς. Το γεγονός αυτό οδηγεί στον αποκλεισμό παιδιών τα οποία δεν διαθέτουν σχετική οικονομική άνεση προκειμένου να συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά ταξίδια.⁴⁷

⁴⁴ Πηγή: Coughlan, D. and Ritcie, B.W. "Educational Tourism: an insight into the motivations and perceptions of these special interest travelers", Paper presented at the New Zealand Tourism and Hospitality Research Conference, Akaroa New Zealand, 1-4 December 1998

⁴⁵ Πηγή: Unesco (2002)

⁴⁶ Πηγή: Eurostat

⁴⁷ Πηγή: Admin, C., "High cost of international school excursions"www.achieveonline.com/articles

Επίσης ένας παράγοντας ο οποίος αποθαρρύνει τη μελλοντική ανάπτυξη του σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού είναι η απουσία ενός άρτιου νομοθετικού πλαισίου το οποίο να «προστατεύει» τους καθηγητές οι οποίοι συνοδεύουν τα παιδιά στις σχολικές εκδρομές. Τα θανατηφόρα ατυχήματα παιδιών σε σχολικές εκδρομές στη Μεγάλη Βρετανία μεταξύ των ετών 1985 και 2001 υπολογίζονται σε σαράντα επτά. Σε πολλές περιπτώσεις οι καθηγητές αντιμετωπίζουν ποινικές ευθύνες. Σε σχετικό άρθρο της Αγγλικής εφημερίδας **“Independent”**⁴⁸ με ημερομηνία 07/08/2002 και με τίτλο: «*Teachers warned: Don't accept job of running school trips*» υπογραμμίζεται ότι το Υπουργείο παιδείας της Μεγάλης Βρετανίας ζήτησε από κάθε σχολείο να ορίσει έναν υπεύθυνο καθηγητή για τις σχολικές εκδρομές. Αυτό οδήγησε πολλά σωματεία Βρετανών Καθηγητών να υποδεικνύουν στα μέλη τους να αποφεύγουν τη συνοδεία μαθητών σε σχολικές εκδρομές δεδομένου ότι υπάρχει κίνδυνος να διωχθούν ποινικά για τυχόν ατυχήματα των μαθητών. Από την πλευρά της η Αγγλική Κυβέρνηση προσπάθησε να ενθαρρύνει τους τη συμμετοχή των καθηγητών σε εκπαιδευτικά σχολικά ταξίδια παρέχοντας λεπτομερές πρόγραμμα των διαδικασιών που ακολουθούν κατά τη διάρκεια των σχολικών μαθητικών εκδρομών. Αυτό ωστόσο δεν απαλλάσσει τους συνοδούς από τυχόν ευθύνες σε περίπτωση ατυχήματος.

▪ **ΤΟ ΕΙΔΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

Οι μαθητές που συμμετέχουν σε προγράμματα εκπαιδευτικού τουρισμού απολαμβάνουν ένα άυλο προϊόν το οποίο αποτελείται από δύο διακριτά σκέλη . Στο πρώτο σκέλος περιλαμβάνονται όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά ενός συνηθισμένου τουριστικού προϊόντος όπως είναι η διαμονή, η μεταφορά η σίτιση. Στο δεύτερο σκέλος περιλαμβάνονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τα οποία απορρέουν από την επιμορφωτική φύση και τον χαρακτήρα των μουσείων, των εκθέσεων και των λοιπών χώρων εκπαιδευτικού ενδιαφέροντος που επισκέπτονται οι μαθητές στο πλαίσιο εκπαιδευτικών εκδρομών.

Στην συγκεκριμένη ενότητα περιγράφονται όλα εκείνα τα στοιχεία τα οποία πρέπει να πληρούνται προκειμένου να ικανοποιούνται οι ανάγκες και οι

⁴⁸ Πηγή: Cassidy, Sarah, «The Independent», 07 Aug 2002 Άρθρο: Teachers warned: Don't accept job of running school trips

απαιτήσεις της αγοράς στόχου δηλαδή του μαθητικού πληθυσμού αλλά και των συνοδών καθηγητών από τα προγράμματα και τους χώρους υποδοχής των τουριστών, τόσο όσον αφορά το σκέλος των τυπικών τουριστικών υπηρεσιών αλλά και όσον αφορά το σκέλος των υπηρεσιών εκπαίδευσης στους χώρους υποδοχής.

Η μαθητική αγορά που αποτελεί την αγορά στόχο για τον τομέα του εκπαιδευτικού τουρισμού παρουσιάζει ορισμένες ιδιομορφίες αναφορικά με τον τρόπο προσέγγισής της. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι παρόλο που στο ταξίδι συμμετέχουν μαθητές αυτοί οι οποίοι φέρουν την αποκλειστική ευθύνη οργάνωσης του ταξιδιού και κατ' επέκταση της επιλογής του είναι οι καθηγητές.

Οι καθηγητές έχουν δύο βασικές προτεραιότητες σε σχέση με τη διαδικασία επιλογής του κατάλληλου ταξιδιωτικού οργανισμού. Η πρώτη αφορά την δημιουργία όλων των κατάλληλων προϋποθέσεων οι οποίες θα εξασφαλίζουν την παροχή μίας άρτια οργανωμένης εκπαιδευτικής εμπειρίας στους μαθητές. Η δεύτερη αναφέρεται στην τήρηση όλων των απαραίτητων κανόνων ασφαλείας δεδομένου ότι κατά τη διάρκεια του ταξιδιού οι μαθητές βρίσκονται υπό την αποκλειστική ευθύνη των καθηγητών τους. Επομένως μία βασική προϋπόθεση για την οργάνωση ενός εκπαιδευτικού ταξιδιού μέσω ενός ταξιδιωτικού οργανισμού είναι η ασφάλιση του ταξιδιού σε έναν έγκυρο ασφαλιστικό οργανισμό ο οποίος θα εγγυηθεί στην περίπτωση ατυχήματος.

Αναφορικά με τα χαρακτηριστικά τα οποία αφορούν στην ολοκληρωμένη οργάνωση του εκπαιδευτικού ταξιδιού αυτά συνοψίζονται στην ύπαρξη των ακόλουθων στοιχείων:⁴⁹

- Εξασφάλιση της διαθεσιμότητας αντιπροσώπων του ταξιδιωτικού οργανισμού στην χώρα προορισμού προκειμένου οι τουρίστες να διευκολυνθούν και να εξυπηρετηθούν ευκολότερα κατά την παραμονή τους εκεί.
- Μεταφορά των μαθητών στους διάφορους προορισμούς με επαγγελματίες – πιστοποιημένους οδηγούς.
- Ευέλικτα προγράμματα εκδρομών προσαρμοσμένα απόλυτα στις επιθυμίες των καθηγητών και των μαθητών.

⁴⁹ Πηγή: άρθρο Preliminary Market Appraisal (PMA) Student Market, Constructed August 1997, Revised March 1999

- Εναλλακτικές επιλογές για εκδρομές και επισκέψεις ανάλογα με το διαθέσιμο χρόνο και τις ανάγκες των καθηγητών και των μαθητών
- Διευκόλυνση της επικοινωνίας με τους γονείς.
- Παροχή διευκολύνσεων στους γονείς για την εξόφληση του κόστους του ταξιδιού

Επίσης προκειμένου οι ανωτέρω υπηρεσίες να ανταποκρίνονται πλήρως στις απαιτήσεις της αγοράς στόχου θα πρέπει να ικανοποιούνται ορισμένες πρόσθετες προϋποθέσεις οι οποίες σχετίζονται με:

- την κατανόηση και την προσαρμογή τους στις ανάγκες και στις απαιτήσεις του μαθητικού πληθυσμού
- την ανταπόκρισή τους στους στόχους και στις προδιαγραφές εκπαίδευσης που τίθενται από το πρόγραμμα μαθημάτων

Σε σχέση με το πρώτο σημείο επισημαίνεται ότι διαφορετικές ηλικιακές κατηγορίες μαθητών έχουν διαφορετικές απαιτήσεις και ανάγκες. Για παράδειγμα τα παιδιά ηλικίας έως και οκτώ ετών έχουν την ανάγκη να έρχονται σε απευθείας επαφή με τα εκθέματα να μπορούν να τα αγγίζουν να τα κοιτούν και να τα παρατηρούν άμεσα ενώ κινούνται στον χώρο. Στην ηλικία αυτή σημαντικό ρόλο παίζει η οπτική επαφή και λιγότερο η προφορική περιγραφή των αντικειμένων. Αντίθετα σε μεγαλύτερες ηλικίες οι απαιτήσεις των παιδιών από τους χώρους των εκπαιδευτικών εκθεμάτων είναι πιο σύνθετες. Τα παιδιά εκτός από το να παρατηρούν τα εκθέματα έχουν την ανάγκη να λαμβάνουν επιπλέον πληροφορίες για αυτά. Οι απαιτήσεις αυτές των διαφόρων ηλικιακών κατηγοριών έχουν αντίκτυπο στο υποστηρικτικό υλικό που παρέχεται στους χώρους επίσκεψης. Για παράδειγμα για τις μεγαλύτερες ηλικίες μαθητών θα πρέπει να εξασφαλίζεται η πρόσβαση στους χώρους επίσκεψης σε πιο εξειδικευμένο εκπαιδευτικό υλικό όπως είναι η τεχνολογία εξομοίωσης που επιδιώκει να φέρει τον επισκέπτη σε επαφή με την πραγματική κατάσταση του εκθέματος στην εποχή της δημιουργίας του ή εναλλακτικά η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και video που επιτρέπουν στους επισκέπτες με τη βοήθεια οπτικοακουστικών μέσων να κατανοήσουν καλύτερα το αντικείμενο της ξενάγησης.

Βασική προϋπόθεση για την παροχή άρτιων και ολοκληρωμένων υπηρεσιών στους χώρους επίσκεψης είναι να διατίθενται όλα εκείνα τα απαραίτητα

υποστηρικτικά υλικά που διευκολύνουν τους καθηγητές πριν και κατά τη διάρκεια της επίσκεψης. Από την άποψη αυτή η διάθεση έντυπου υλικού με στοιχεία τα οποία ενημερώνουν τους καθηγητές για όλες τις απαραίτητες λεπτομέρειες σχετικά με τον χώρο επίσκεψης είναι καθοριστική. Επιπλέον θα πρέπει να υπάρχει έμπειρο και ικανώς καταρτισμένο προσωπικό το οποίο εκτός από του ότι θα μπορεί να επικοινωνεί σε πολλές διαφορετικές γλώσσες θα μπορεί να απαντά σε ερωτήσεις των επισκεπτών σε θέματα που αφορούν το χώρο επίσκεψης.

Όπως αποδεικνύεται ο τομέας του σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού είναι αρκετά σύνθετος τόσο όσο να αφορά το είδος αλλά και όσον αφορά τον τρόπο παροχής των υπηρεσιών. Πρόκειται για έναν τομέα ο οποίος απαιτεί εξειδικευμένους χειρισμούς στην παροχή υπηρεσιών και προϋποθέτει άρτια οργάνωση από την πλευρά των φορέων που υποδέχονται τους επισκέπτες.

▪ **ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

Οι συνθήκες, οι απαιτήσεις αλλά και ο χαρακτήρας του προϊόντος που απευθύνεται στην αγορά του σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού είναι αρκετά σύνθετες. Η μαθητική αγορά αποδεικνύεται αρκετά «πιστή» σε σχέση με τους ταξιδιωτικούς οργανισμούς που επιλέγει να χρησιμοποιεί. Από την πλευρά των συνθηκών προώθησης των συγκεκριμένων τουριστικών πακέτων θα πρέπει επίσης να αναγνωρίζεται η απαίτηση για διαφορετικές συνθήκες προώθησης των προϊόντων ανάλογα με τα σχολεία και τις ηλικίες των μαθητών.⁵⁰

Τρία είναι τα σημεία τα οποία επηρεάζουν τους ταξιδιωτικούς οργανισμούς στην προώθηση των τουριστικών πακέτων στην αγορά του σχολικού μαθητικού τουρισμού. Το πρώτο είναι ότι καταλυτικό ρόλο στην επιλογή του ταξιδιωτικού προγράμματος παίζει η ηλικία των μαθητών. Μικρότεροι μαθητές θα ταξιδεύουν σε κοντινές αποστάσεις και άρα αποτελούν «αγορά στόχο» για ημερήσιες επισκέψεις. Αντίθετα μεγαλύτερες ηλικίες μαθητών μπορούν να πραγματοποιούν εκπαιδευτικά ταξίδια με διανυκτέρευση. Επομένως οι ταξιδιωτικοί οργανισμοί σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να προσαρμόζουν τα πακέτα τους στην ηλικία των μαθητών.

⁵⁰ Πηγή: Cooper, C., Hall, M., Dallen, T., “Aspects of tourism: Managing Educational Tourism”, Channel View Publications 2003 σελ. 161

Το δεύτερο στοιχείο που αφορά τον τρόπο προώθησης τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών στην αγορά μαθητικού πληθυσμού έχει να κάνει με τη χρονική στιγμή στην οποία γίνεται η προώθηση. Ανάλογα με τις κλιματολογικές συνθήκες στις περισσότερες χώρες τα σχολικά ταξίδια προγραμματίζονται την Άνοιξη και το καλοκαίρι. Στο βόρειο ημισφαίριο οι αποφάσεις αυτές λαμβάνονται στις αρχές της σχολικής χρονιάς κατά τους μήνες Σεπτέμβριο και Οκτώβριο ενώ στο Νότιο Ημισφαίριο οι αποφάσεις λαμβάνονται το Φεβρουάριο και το Μάρτιο. Επίσης σε σχολεία με παιδιά μικρότερων ηλικιών παρατηρείται ότι οι αποφάσεις για τις σχολικές εκδρομές λαμβάνονται έξι μήνες πριν ενώ αντίθετα σε σχολεία με μεγαλύτερες ηλικίες μαθητών οι καθηγητές αποφασίζουν ένα χρόνο πριν. Αυτή η διαφοροποίηση στον χρόνο λήψης των σχετικών αποφάσεων καθιστά τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πιο δεκτικά στην προώθηση τουριστικών υπηρεσιών των ταξιδιωτικών οργανισμών σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους από ότι σε άλλες.

Το τρίτο σημείο αφορά το άτομο το οποίο είναι υπεύθυνο για τη λήψη των σχετικών αποφάσεων και το οποίο προσεγγίζεται από τους ταξιδιωτικούς οργανισμούς. Δεδομένου ότι αυτοί οι οποίοι επιλέγουν τον προορισμό αλλά και το πρόγραμμα του εκπαιδευτικού ταξιδιού είναι κυρίως οι καθηγητές πολλοί ταξιδιωτικοί οργανισμοί χρησιμοποιούν τρόπους προσέγγισης τους. Συγκεκριμένα σε πολλές περιπτώσεις η συμμετοχή των καθηγητών στα εκπαιδευτικά ταξίδια είναι δωρεάν. Εναλλακτικά πολλοί ταξιδιωτικοί οργανισμοί παρέχουν κίνητρα σε όσους καθηγητές προωθήσουν τον συγκεκριμένου οργανισμό σε συναδέλφους τους.⁵¹

Η μαθητική αγορά αποτελεί έναν τομέα που επιφυλάσσει υψηλά κέρδη για τους ταξιδιωτικούς οργανισμούς εάν την εκμεταλλευτούν με το σωστό τρόπο. Βασικός περιορισμός στην οργάνωση τέτοιου είδους ταξιδιών αποτελεί η έλλειψη κρατικής χρηματοδότησης. Καθοριστικά επίσης επιδρά και η δημιουργία του νομοθετικού πλαισίου που διαφυλάσσει και υποστηρίζει τα εκπαιδευτικά ταξίδια προστατεύοντας την ασφάλεια των μαθητών αλλά και τα δικαιώματα των συνοδών καθηγητών.

Με δεδομένη την εξασφάλιση των παραπάνω παραγόντων η προσέγγιση μαθητών, καθηγητών αλλά και των γονέων μέσω του διαδικτύου, με την

⁵¹ Πηγή: άρθρο Preliminary Market Appraisal (P.M.A.) Student Market, Constructed August 1997, Revised March 1999

προβολή τέτοιου είδους ταξιδιωτικών προγραμμάτων θα δώσει ώθηση και θα ευνοήσει σημαντικά την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού τουρισμού.

2.3.5 ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΜΠΤΗ: ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Στη συγκεκριμένη κατηγορία εκπαιδευτικού τουρισμού εντάσσονται όλοι οι τουρίστες ηλικίας από δεκαοκτώ έως τριάντα ετών οι οποίοι βρίσκονται σε κάποιο στάδιο φοίτησης σε εκπαιδευτικά ιδρύματα ανώτερης ή ανώτατης βαθμίδας. Ο φοιτητικός τουρισμός δεν αφορά μόνο την κατηγορία των φοιτητών που ταξιδεύουν για να ψυχαγωγηθούν αλλά περιλαμβάνει επίσης και το σύνολο των φοιτητών οι οποίοι συμμετέχουν σε προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών ή πραγματοποιούν σπουδές σε χώρες εκτός της χώρας καταγωγής τους.

Οι φοιτητές αποδεικνύονται μία δυναμική αγορά στόχος για την τουριστική βιομηχανία. Όπως υπολογίζεται το 20% επί του συνολικού πληθυσμού που ταξιδεύει διεθνώς είναι φοιτητές. Στη Μεγάλη Βρετανία ο φοιτητικός πληθυσμός αυξήθηκε από 400.000 το 1965/6 σε δύο εκατομμύρια το 2000/1. Επίσης στη Μεγάλη Βρετανία παρατηρήθηκε αύξηση του γενικού πληθυσμού που φοιτά σε Πανεπιστημιακά Ιδρύματα από 10% επί του συνολικού πληθυσμού το 1960 σε 30% στο τέλος του εικοστού αιώνα.⁵² Επιθυμία και στόχος του Υπουργείου Παιδείας της Μεγάλης Βρετανίας είναι η φοίτηση ποσοστού 50% των νέων ηλικίας από 18 έως 30 ετών σε εκπαιδευτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αντίστοιχα στην Ιαπωνία ο φοιτητικός πληθυσμός αυξήθηκε κατά 67% μεταξύ των ετών 1984 και 2001.⁵³ Σε αυτό συνέβαλε και η αύξηση του αριθμού ατόμων μεγαλύτερων ηλικιών (άνω των 25 ετών) που φοιτούν σε στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Για παράδειγμα στην Αυστραλία, σύμφωνα με στοιχεία της Αυστραλιανής Στατιστικής Υπηρεσίας⁵⁴, ο αριθμός των ατόμων ηλικίας άνω των εικοσιπέντε ετών που φοιτούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αυξήθηκε από 182.100 το 1990 σε 272.900 το 2000.

Η αύξηση του φοιτητικού πληθυσμού θα σηματοδοτούσε την ανάπτυξη μίας πολύ δυναμικής αγοράς στόχου για την τουριστική βιομηχανία εάν δεν υπήρχε

⁵² Πηγή: Scott, A. Lewis, A and Lee, S., Student debt: The causes and consequences of undergraduate borrowing in the UK” London: The policy press

⁵³ Πηγή :lifelong learning policy bureau Number of University students Ministry of education –sports – science and technology: Japan <http://wwjin.jcic.or.jp>

⁵⁴ Australian Bureau of Statistics Education and Training: Higher Education. <http://www.abs.gov.au/ausstats>

το πρόβλημα της ελλιπούς χρηματοδότησης των φοιτητών κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους. Στις περισσότερες χώρες η μείωση της χρηματοδότησης των Κρατικών Πανεπιστημίων από το Κράτος και η ώθηση των φοιτητών στο μακροπρόθεσμο δανεισμό έχουν οδηγήσει σε μία κατάσταση αύξησης του φοιτητικού χρέους.

Ενδεικτικό της κατάστασης αυτής είναι ότι το 1999 στη Μεγάλη Βρετανία και στην Ουαλία ποσοστό 73% των προπτυχιακών και ποσοστό 76% των μεταπτυχιακών φοιτητών ήταν χρεωμένοι⁵⁵. Το γεγονός αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι περισσότεροι φοιτητές να εργάζονται κατά τη διάρκεια των σπουδών τους με συνέπεια ο διαθέσιμος χρόνος τους για διακοπές να είναι περιορισμένος.

▪ **ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

Σε γενικές γραμμές οι φοιτητές δεν επιδεικνύουν ομοιογενή ταξιδιωτική συμπεριφορά ή συνήθειες. Αντίθετα οι προτιμήσεις και οι επιλογές τους εξαρτώνται από το φύλο, την ηλικία, το επίπεδο σπουδών (προπτυχιακό ή μεταπτυχιακό) αλλά και το αν σπουδάζουν εντός ή εκτός της χώρας καταγωγής τους. Παρόλα αυτά η πλειοψηφία τους είναι συνήθως άγαμοι, χωρίς οικογένεια και έχουν αρκετό ελεύθερο χρόνο στη διάθεσή τους. Υπολογίζεται ότι κατά μέσο όρο έχουν στη διάθεσή τους είκοσι εβδομάδες το χρόνο χωρίς μαθήματα.

Η πλειονότητα των φοιτητών ταξιδεύουν μόνοι τους χωρίς τη συμμετοχή σε γκρουπ. Οι πηγές πληροφόρησης τους σχετικά με τις λεπτομέρειες που αφορούν τους ταξιδιωτικούς προορισμούς είναι κυρίως οι εμπειρίες συγγενών και φίλων και λιγότερο τα τουριστικά γραφεία και οι λοιποί ταξιδιωτικοί οργανισμοί⁵⁶.

Οι βασικοί ταξιδιωτικοί προορισμοί που επιλέγουν οι φοιτητές είναι είτε εντός είτε πολύ κοντά στην χώρα τους. Για παράδειγμα οι φοιτητές της Νέας Ζηλανδίας επιλέγουν να ταξιδεύουν κυρίως στην Αυστραλία όταν ταξιδεύουν εκτός της χώρας τους. Αντίστοιχα οι φοιτητές που προέρχονται από τη Μεγάλη Βρετανία ταξιδεύουν τις περισσότερες φορές σε χώρες της Μεσογείου ή της Ευρώπης.

⁵⁵ Πηγή: Cooper, C., Hall, M., Dallen. T., "Aspects of tourism: Managing Educational Tourism", Channel View Publications 2003 σελ. 183

⁵⁶ Πηγή: Sung . S. and Hsu, C. " International Students' travel characteristics: An exploratory study» Journal of travel marketing Vol.5 issue 3 pp.277-288,1996

Οι περίοδοι αιχμής κατά τις οποίες εκδηλώνεται ο φοιτητικός τουρισμός είναι κυρίως το καλοκαίρι που είναι και οι μεγαλύτερες σε διάρκεια φοιτητικές διακοπές.

Όσον αφορά τις δραστηριότητες τους κατά τη διάρκεια των διακοπών οι περισσότεροι επιθυμούν τη χαλάρωση αλλά και την έντονη ψυχαγωγία. Στο πλαίσιο αυτό αναζητούν παραθεριστικά κέντρα και προορισμούς στους οποίους θα μπορούν να ξεφύγουν από την καθημερινότητά τους και να διασκεδάσουν καταναλώνοντας αλκοόλ και να έρθουν σε επαφή με φίλους. Οι φοιτητές κινούνται ανεξάρτητα από οργανωμένες ξεναγήσεις και δραστηριότητες στον τόπο των διακοπών τους.

Τα έξοδα των ταξιδιωτικών τους μετακινήσεων καλύπτονται από τις προσωπικές τους αποταμιεύσεις αλλά και με τη συμβολή φίλων ή και συγγενών όπως επίσης και με χρήματα που προέρχονται από τραπεζικό δανεισμό.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι προκειμένου να διευκολυνθεί η μετακίνηση φοιτητών σε χώρες του εξωτερικού αλλά και ενισχυθεί ο συγκεκριμένος τομέας τουρισμού δημιουργήθηκαν πολλοί οργανισμοί οι οποίοι προέρχονται ή συνεργάζονται με εκπαιδευτικά ιδρύματα και Κρατικούς οργανισμούς και παρέχουν οφέλη στους φοιτητές. Στο πλαίσιο αυτό διακρίνονται οι ακόλουθοι πέντε οργανισμοί οι οποίοι λειτουργούν υπό την αιγίδα της Παγκόσμιας συν - ομοσπονδίας φορέων φοιτητικού τουρισμού (International Student travel Confederation) I.S.T.C.⁵⁷:

1. ο οργανισμός I.S.I.C.⁵⁸: Πρόκειται για έναν μη κερδοσκοπικό οργανισμό ο οποίος παρέχει στα μέλη του τη διεθνούς αναγνώρισης φοιτητική κάρτα η οποία εξασφαλίζει στους κατόχους της πολλά και σημαντικά εκπαιδευτικά οφέλη στις μετακινήσεις τους. Οι κάτοχοι της κάρτας ανέρχονται σε 4,5

⁵⁷ Ο I.S.T.C. είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός ο οποίος συστάθηκε το 1949 με στόχο την προώθηση της ταξιδιωτικής εμπειρίας και της ανταλλαγής φοιτητών και μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας διεθνώς. Ο I.S.T.C. λειτουργεί σήμερα σαν μία ομπρέλα 70.000 τουριστικών επιχειρήσεων καθορίζοντας το πλαίσιο λειτουργίας τους. Συνολικά έχει 5000 γραφεία σε περισσότερες από εκατό χώρες του κόσμου ενώ το 2000 οι εταιρείες και οι ταξιδιωτικοί οργανισμοί που συνεργάζονται με τον I.S.T.C. εξυπηρέτησαν δέκα εκατομμύρια φοιτητές αποφέροντας έσοδα πάνω από τρία δισεκατομμύρια δολάρια. Πηγή: Cooper, C., Hall, M., Dallen. T., "Aspects of tourism: Managing Educational Tourism", Channel View Publications 2003 σελ. 188 "The evolution of ISTC"

⁵⁸ International Student Identity Card Association

εκατομμύρια άτομα ετησίως και δεν είναι μόνο φοιτητές αλλά και άτομα ηλικίας κάτω των είκοσι έξι ετών.

2. ο οργανισμός S.A.T.A.⁵⁹: Ο συγκεκριμένος οργανισμός αποτελείται από ένα δίκτυο 25000 ταξιδιωτικών οργανισμών και τουριστικών γραφείων με κοινό στόχο τη δημιουργία τουριστικών προϊόντων που είναι προσιτά σε κόστος στους φοιτητές. Το πιο γνωστό προϊόν του SATA είναι ένα αεροπορικό εισιτήριο το οποίο παρέχει ειδικές τιμές σε φοιτητές και σε νέους /νέες ηλικίας κάτω των είκοσι έξι ετών.
3. ο οργανισμός I.S.S.A.⁶⁰:πρόκειται για έναν ταξιδιωτικό οργανισμό ο οποίος εργάζεται σε συνεργασία με τον I.S.T.C. προκειμένου να δημιουργήσει ευέλικτα ταξιδιωτικά προϊόντα τα οποία απευθύνονται στη συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα και αφορούν τις χερσαίες μετακινήσεις των φοιτητών.
4. ο οργανισμός I.A.E.W.E.P.⁶¹:Τα μέλη και οι φορείς του συγκεκριμένου οργανισμού εργάζονται για να δημιουργήσουν συνθήκες απασχόλησης φοιτητών σε χώρες του εξωτερικού. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία πάνω από 20.000 φοιτητές συμμετέχουν ετησίως σε προγράμματα εργασίας τα οποία επιδοτούνται από τον I.A.E.W.E.P.
5. ο οργανισμός I.A.S.I.S.⁶²: στόχος της λειτουργίας του I.A.S.I.S. είναι η ασφαλιστική κάλυψη των μετακινήσεων των φοιτητών και όλων των νέων ανθρώπων σε χώρες του εξωτερικού. Άξονας της ασφαλιστικής κάλυψης των φοιτητών είναι ένα εξειδικευμένο ασφαλιστικό πρόγραμμα το οποίο ονομάζεται ISIS. Το πρόγραμμα αυτό δημιουργήθηκε και σχεδιάστηκε σύμφωνα με τα βασικά χαρακτηριστικά της αγοράς στόχου δηλαδή των φοιτητών και των νέων ηλικίας κάτω των είκοσι έξι ετών και αποσκοπεί στην κάλυψη των αναγκών και των απαιτήσεων της συγκεκριμένης κατηγορίας ταξιδιωτών.

▪ **ΟΙ ΥΠΟ – ΟΜΑΔΕΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

Ανάλογα με τον εάν η διεθνής κινητικότητα των φοιτητών για την πραγματοποίηση σπουδών σε χώρες του εξωτερικού εκδηλώνεται στο πλαίσιο

⁵⁹ Student Air Travel Association

⁶⁰ International Student Surface Travel Association

⁶¹ International Association for educational Work Exchange

⁶² International Association for Student Insurance Services

της προσωπικής τους πρωτοβουλίας ή υποστηρίζεται από την κρατική παρέμβαση η συγκεκριμένη κατηγορία εκπαιδευτικού τουρισμού διακρίνεται σε:

- _ Αυτόνομο φοιτητικό εκπαιδευτικό τουρισμό
- _ Οργανωμένο φοιτητικό εκπαιδευτικό τουρισμό

Στην πρώτη ομάδα εντάσσεται το σύνολο των φοιτητών οι οποίοι πραγματοποιούν σπουδές στο εξωτερικό είτε σε προπτυχιακό είτε σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Ο λόγος για τον οποίο οι φοιτητές καταφεύγουν σε ξένες χώρες για την τριτοβάθμια εκπαίδευσή τους έχει να κάνει με περιορισμούς ή αυξημένες απαιτήσεις οι οποίες καθιστούν δύσκολη την είσοδο τους σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας τους.

Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat)⁶³ μεταξύ των ετών 1990/1 και 1993/4 παρατηρήθηκε αύξηση κατά 33% των φοιτητών οι οποίοι σπούδαζαν σε διαφορετική χώρα από την χώρα καταγωγής τους. Στον πληθυσμό αυτόν δεν περιλαμβάνονταν τα άτομα τα οποία ζούσαν σε ξένη χώρα πριν από την έναρξη των σπουδών τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (για παράδειγμα παιδιά διπλωματών). Η Γαλλία, η Γερμανία και η Μεγάλη Βρετανία φιλοξενούν το 72% του συνολικού πληθυσμού Ευρωπαίων φοιτητών με ξένη καταγωγή. Το 21% των φοιτητών προέρχονταν από χώρες της Δυτικής Ευρώπης και επέλεξαν κυρίως την Μεγάλη Βρετανία και τη Γερμανία για τις σπουδές τους. Μεγαλύτερος σε αριθμό ήταν ο πληθυσμός των φοιτητών που κατάγονταν εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και φοιτούσαν σε Ευρωπαϊκές χώρες. Οι φοιτητές αυτοί προτιμούσαν τη Γαλλία και τη Γερμανία για τις ανώτερες ή ανώτατες σπουδές τους.

Η ελεύθερη διακίνηση φοιτητών μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και εκτός αυτής οδήγησε σε μία ανισορροπία στο ισοζύγιο ανταλλαγής φοιτητών. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 οι χώρες με τα μεγαλύτερα ποσοστά εξαγωγής φοιτητών στο εξωτερικό ήταν η Ελλάδα και η Γερμανία. Οι φοιτητές επιδείκνυαν συγκεκριμένη προτίμηση όσον αφορά το αντικείμενο των σπουδών τους σε κάθε χώρα. Για παράδειγμα οι περισσότεροι που επέλεξαν το Βέλγιο σπούδαζαν ιατρική και πολιτικές επιστήμες. Όσοι φοιτούσαν στη Γαλλία σπούδαζαν τέχνες και κοινωνικές επιστήμες ενώ η Ιταλία συγκέντρωνε μεγάλο αριθμό φοιτητών οι οποίοι σπούδαζαν επιστήμες δικαίου.

⁶³ Πηγή: www.eurostat.org

Σε αντίθεση με την ελεύθερη διακίνηση φοιτητών μεταξύ των χωρών η Ευρωπαϊκή Κοινότητα το 1987 δημιούργησε το θεσμικό πλαίσιο για τη λειτουργία του προγράμματος ERASMUS⁶⁴, το οποίο μετεξελίχθηκε σε υπό – πρόγραμμα ενός ευρύτερου εκπαιδευτικού μηχανισμού με την ονομασία SOCRATES στη βάση του οποίου λειτουργεί το σύνολο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων τα οποία «τρέχει» η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ο βασικός στόχος του προγράμματος είναι η ανταλλαγή φοιτητών, διδακτικού προσωπικού και η δημιουργία ενός δικτύου εκπαίδευσης το οποίο θα επιτρέπει τη διάχυση της γνώσης μεταξύ των Κρατών μελών της Ένωσης. Οι παροχές του ERASMUS καλύπτουν τα έξοδα σπουδών σε χώρες της Ε.Ε για μία χρονική περίοδο που εκτείνεται από τρεις μήνες έως ένα έτος. Δεν καλύπτουν έξοδα τα οποία αφορούν στέγαση, ταξίδια ή το κόστος προγραμμάτων ξένων γλωσσών στις χώρες του εξωτερικού.

Η ύπαρξη ενός οργανωμένου υποστηρικτικού μηχανισμού διακίνησης των φοιτητών έχει σαν αποτέλεσμα την συσσώρευση των φοιτητών σε συγκεκριμένα αντικείμενα σπουδών. Ανάμεσα σε αυτά πρωτοστατεί το αντικείμενο της διοίκησης επιχειρήσεων (22%) και της εκμάθησης ξένων γλωσσών (21%).

Η επιτυχία του προγράμματος ERASMUS οδήγησε πολλά Πανεπιστημιακά ιδρύματα να ενθαρρύνουν τις ανταλλαγές φοιτητών οργανώνοντας με δική τους πρωτοβουλία προγράμματα προσέλκυσης φοιτητών ξένων χωρών.

Το πρόγραμμα ERASMUS και η ιδιωτική πρωτοβουλία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων αποτελούν τον πυρήνα ανάπτυξης και διακίνησης οργανωμένου φοιτητικού εκπαιδευτικού τουρισμού.

Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί ότι στην κατηγορία του φοιτητικού εκπαιδευτικού τουρισμού εντάσσονται όλα οι εκδρομές που πραγματοποιούν οι φοιτητές στο πλαίσιο της φοίτησης τους και οι οποίες λειτουργούν υποστηρικτικά ως προς την εκπαιδευτική διαδικασία. Οι εκδρομές αυτές μπορεί να χρηματοδοτούνται από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα δεδομένου ότι αποτελούν προαπαιτούμενο για την επιτυχημένη ολοκλήρωση των σπουδών αλλά μπορεί και να βασίζονται αποκλειστικά στην χρηματοδότηση των φοιτητών καθιστώντας έτσι προαιρετική τη συμμετοχή τους σε αυτές.

⁶⁴ Πηγή: ERASMUS statistics, chart: timeseries Erasmus students
<http://europa.eu.int/comm/education/erasmus>

3. ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ – ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

3.1. Ο ΒΑΣΙΚΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Η χώρα μας παραδοσιακά θεωρείται τουριστική χώρα. Το γεγονός αυτό απεικονίζεται τόσο από το μέγεθος του τουριστικού τομέα όσο και από το μέγεθος της τουριστικής ζήτησης όπως αυτή διαμορφώνεται στο εξωτερικό αλλά και στο εσωτερικό της Ελλάδας.

Αναφορικά με την εξέλιξη της ζήτησης του τουριστικού τομέα παρατίθενται ενδεικτικά τα ακόλουθα μεγέθη τα οποία προκύπτουν όλα από έρευνες και τα πιο πρόσφατα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας και του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού σύμφωνα με τα οποία⁶⁵:

- ο το 2002 η Ελλάδα με 14.179.999 αφίξεις αλλοδαπών ταξιδιωτών στα σύνορα καταλαμβάνει την 15η θέση στην παγκόσμια κατάταξη των χωρών υποδοχής, σημειώνοντας αύξηση +0,87% έναντι του 2001.
- Οι αεροπορικές αφίξεις αλλοδαπών στην Ελλάδα κατά το 2002 παρουσίασαν πτώση κατά -3,72% έναντι του 2001 αποτελώντας έτσι το 73,61% του συνόλου των αφίξεων. Επίσης μειωμένες εμφανίστηκαν οι αφίξεις θαλασσίως κατά -1,38%, ενώ οι αφίξεις οδικώς παρουσίασαν αύξηση κατά +16,52%, οφειλόμενη σε μεγάλο βαθμό στους ταξιδιώτες προερχόμενους από την Αλβανία.
- το 2001 πραγματοποιήθηκαν συνολικά 61.567.209 διανυκτερεύσεις αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών σημειώνοντας αύξηση 0,43% έναντι του 2000.
- Τέλος για το έτος 2001 όσον αφορά το μίγμα τουριστών παρατηρείται ότι οι Έλληνες εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικό μέγεθος της ζήτησης, δεδομένου ότι πραγματοποίησαν 14.983.243 διανυκτερεύσεις, ενώ οι αλλοδαποί 46.636.293.

Σχετικά με το μέγεθος του τουριστικού τομέα από πηγές της Τράπεζας της Ελλάδος⁶⁶ αντλούμε τα ακόλουθα στοιχεία:

⁶⁵ Πηγή: Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (www.gnto.gr)

⁶⁶ Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (www.bankofgreece.gr)

- Οι εισπράξεις από τουριστικές υπηρεσίες κατά το 2002 έφθασαν τα 10.285 εκ. Ευρώ, παρουσιάζοντας ελαφρά μείωση κατά -2,8% έναντι του 2001.
- Το ενεργό ξενοδοχειακό δυναμικό της χώρας το 2003 είναι 628.170 κλίνες σε 330.970 δωμάτια που ανήκουν συνολικά σε 8.550 ξενοδοχειακές μονάδες. Υπάρχουν ακόμη 30.241 θέσεις κατασκήνωσης και 1.005 οικίσκοι σε 352 κάμπινγκς, που μπορούν να φιλοξενήσουν άλλα 93.738 άτομα.
- Η απασχόληση στον τουριστικό τομέα εκτιμάται ότι ανέρχεται περίπου στο 10% της συνολικής απασχόλησης (6,1% άμεση - 3,9 έμμεση).

Από τα παραπάνω στοιχεία γίνεται αισθητό ότι ο τουρισμός είναι ένας τομέας με πολύ μεγάλη σημασία για την οικονομική πορεία της χώρας μας. Διακυμάνσεις στην τουριστική ζήτηση έχουν άμεσο αντίκτυπο στη γενικότερη οικονομική κατάσταση της Ελλάδος με δεδομένο το σημαντικό μερίδιο που καταλαμβάνει ο τουριστικός τομέας στο σύνολο των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας της χώρας μας.

Λαμβάνοντας υπόψη την ευαισθησία που επιδεικνύει ο τουρισμός σε διεθνείς κρίσεις αλλά και τη μεγάλη ανταγωνιστικότητα που αντιμετωπίζει από τις υπόλοιπες τουριστικές χώρες και κυρίως τις χώρες της Μεσογείου, ιδιαίτερα μετά την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος, γίνεται σαφές ότι η τουριστική πολιτική της χώρας μας πρέπει να έχει διπλό στόχο. Αφενός θα πρέπει να εστιάσει στην αναζήτηση μεθόδων ανάπτυξης και βελτίωσης του υφιστάμενου τουριστικού προϊόντος σε επίπεδο καταλυμάτων, μεταφορικών μέσων, υπηρεσιών και λοιπών υποδομών και αφετέρου θα πρέπει να βρίσκεται σε μία διαρκή αναζήτηση νέων αγορών ή μίγματος τουριστών για την προώθηση των προϊόντων αυτών.

Η αναζήτηση εναλλακτικών κατηγοριών τουριστών που διαφοροποιούνται από τον παραδοσιακό τουρίστα ο οποίος επισκέπτεται την χώρα μας απλά για διασκέδαση και ψυχαγωγία τους θερινούς μήνες αποτελούν χρήσιμο πεδίο απορρόφησης του Ελληνικού τουριστικού προϊόντος, διότι τονώνουν την τουριστική ζήτηση και αμβλύνουν το φαινόμενο της εποχικότητας των αφίξεων.

Στην κατεύθυνση αυτή η παρούσα εργασία διερευνά τις τάσεις, τις προτιμήσεις, τις απαιτήσεις και το πλαίσιο ανάπτυξης της ζήτησης μίας εξειδικευμένης κατηγορίας τουρισμού – του σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού. Στόχος είναι τα

συμπεράσματα που θα προκύψουν να αποτελέσουν ένα χρήσιμο πεδίο προβληματισμού που θα οδηγήσει στην στροφή των μεθόδων προώθησης του Ελληνικού τουριστικού προϊόντος σε νέες κατηγορίες τουριστών που «ξεφεύγουν» από το πρότυπο του παραδοσιακού αλλοδαπού τουρίστα που επισκέπτεται την χώρα μας.

Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται η Ελληνική τουριστική αγορά και περιορίζεται ο κίνδυνος που σχετίζεται με την απόλυτη εξάρτηση της εγχώριας τουριστικής μας βιομηχανίας από ένα και μοναδικό είδος τουριστών.

3.2. ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.2.1 ΤΥΠΟΣ & ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της εργασίας με τίτλο «Εκπαιδευτικός τουρισμός στην Ελλάδα: η περίπτωση των Άγγλων μαθητών στην κλασική διαδρομή και στα νησιά» είναι μία ποσοτική έρευνα⁶⁷ η οποία διεξήχθη με τη διανομή αυτοσυμπληρούμενων ερωτηματολογίων από τα άτομα του δείγματος.

3.2.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Ως πληθυσμός της έρευνας ορίζεται το σύνολο των μαθητών οι οποίοι επισκέπτονται την χώρα μας στο πλαίσιο εκπαιδευτικών εκδρομών κατά τη διάρκεια του έτους. Από την άποψη αυτή στον πληθυσμό της έρευνας ανήκουν όλοι οι αλλοδαποί μαθητές, ανεξαρτήτως εθνικότητας και ηλικίας, οι οποίοι φοιτούν σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και επισκέπτονται την χώρα μας οργανωμένα σε γκρουπ συνοδευόμενοι από τους καθηγητές τους.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι την έρευνα ενδιαφέρουν κυρίως οι μαθητές οι οποίοι βρίσκονται στην χώρα μας με το σχολείο τους για λόγους εκπαίδευσης και όχι για λόγους ψυχαγωγίας. Για το λόγο αυτό η προσέγγιση του δείγματος έγινε σε μία χρονική περίοδο (Οκτώβριος) κατά την οποία ο βασικός λόγος επίσκεψης των ξένων μαθητών στην χώρα μας είναι η επίσκεψη στους αρχαιολογικούς χώρους και η γνωριμία με τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό και δευτερευόντως η ψυχαγωγία.

3.2.3 ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του μήνα Οκτωβρίου του 2003. Η διανομή των ερωτηματολογίων στους μαθητές έγινε σε συνεργασία με τους καθηγητές τους.

Βασικός στόχος της διαδικασίας ήταν οι μαθητές:

⁶⁷ Χρήστου, Ε., "Έρευνα τουριστικής αγοράς", Εκδόσεις Interbooks, 1^η Έκδοση, Αθήνα 1999

1. να έχουν επαρκή διαθέσιμο χρόνο να αφιερώσουν στην συμπλήρωση των ερωτηματολογίων
2. να έχουν ολοκληρωμένη εικόνα για μία έστω επίσκεψη ή ξενάγηση σε κάποιον αρχαιολογικό χώρο

Με άξονα τις δύο ανωτέρω απαιτήσεις της έρευνας ο χώρος στον οποίο έγινε η διανομή και η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων ήταν τα ξενοδοχεία στα οποία διέμεναν οι μαθητές, δεδομένου ότι με τον τρόπο αυτό θα είχαν στην διάθεσή τους περισσότερο χρόνο για τη συμπλήρωση. Επίσης η διανομή των ερωτηματολογίων έγινε στο τέλος της ημέρας αφού οι μαθητές είχαν επιστρέψει από την ημερήσια εκδρομή ή ξενάγηση σε κάποιον από τα μέρη της προγραμματισμένης επίσκεψης τους.

Συνολικά μοιράστηκαν εκατό ερωτηματολόγια σε τέσσερα διαφορετικά μαθητικά γκρουπ τα οποία φιλοξενούνταν σε καταλύματα στο παραθεριστικό θέρετρο Τολό του νομού Αργολίδος. Στην μελέτη ωστόσο συμπεριλήφθησαν τα ογδόντα επτά δεδομένου ότι τα υπόλοιπα κρίθηκαν ελλιπή ή ανεπαρκή για τις ανάγκες της έρευνας.

Η επιλογή του δείγματος έγινε με την μέθοδο της απλής τυχαίας δειγματοληψίας.

3.3. ΔΟΜΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από είκοσι δύο ερωτήσεις εκ των οποίων οι είκοσι μία είναι κλειστού τύπου ερωτήσεις και η μία είναι ανοικτού τύπου. η διατύπωση των ερωτήσεων έγινε στα αγγλικά δεδομένου ότι απευθύνονταν σε αγγλόφωνο πληθυσμό.

Η σύνταξη των ερωτήσεων έγινε με στόχο αυτές να είναι σύντομες, περιεκτικές και να ανταποκρίνονται επαρκώς στις απαιτήσεις της έρευνας αλλά κυρίως να μην κουράζουν το κοινό στο οποίο απευθύνονται.

Από την άποψη του αντικειμένου το οποίο διερευνούν οι ερωτήσεις μπορούν να χωριστούν σε δύο υπό –κατηγορίες.

1. Η πρώτη έχει ως στόχο να ανακαλύψει και να προδιαγράψει το οργανωτικό πλαίσιο στο οποίο πραγματοποιούνται μαθητικές εκδρομές σε χώρες του εξωτερικού.
2. Η δεύτερη υπό – κατηγορία ερωτήσεων αποσκοπεί στη διερεύνηση των χαρακτηριστικών αυτής καθαυτής της επίσκεψης

στην χώρα μας καθώς επίσης και της αποτύπωσης των γενικότερων εντυπώσεων των μαθητών από την επίσκεψη αυτή.

Στην πρώτη υπό – κατηγορία ερωτήσεων περιλαμβάνονται ερωτήσεις που αφορούν:

- Το είδος του σχολείου στο οποίο φοιτούν οι μαθητές (δημόσιο ή ιδιωτικό)
- Το λόγο επίσκεψής τους στην χώρα μας
- Το λόγο για τον οποίο πραγματοποιούν γενικά επισκέψεις σε χώρες του εξωτερικού
- Την συχνότητα με την οποία πραγματοποιούν αυτές τις επισκέψεις
- Τις χώρες τις οποίες επισκέπτονται
- Τον τρόπο χρηματοδότησης των επισκέψεων αυτών
- Το είδος των μαθημάτων που παρακολουθούν (και αν πρέπει να παρακολουθούν) προκειμένου να συμμετάσχουν σε τέτοιου είδους εκδρομές
- Τον τρόπο αλλά και τους φορείς λήψης των αποφάσεων για την οργάνωση τέτοιου είδους εκδρομών

Στη δεύτερη υπό – κατηγορία ερωτήσεων περιλαμβάνονται θέματα τα οποία σχετίζονται με το είδος αλλά και τις εντυπώσεις των μαθητών από τη συγκεκριμένη επίσκεψή τους στην χώρα μας. Ειδικότερα, οι ερωτήσεις αφορούν:

- Τη διάρκεια της επίσκεψης
- Τα μέρη τα οποία επισκέφτηκαν
- Το είδος των επισκέψεων που πραγματοποίησαν
- Το στοιχείο το οποίο τους εντυπωσίασε περισσότερο στο ταξίδι
- Το στοιχείο που τους απογοήτευσε στο ταξίδι
- Την αξιολόγηση του επιπέδου των υπηρεσιών σε αεροδρόμια, ξενοδοχεία, μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους και μεταφορικά μέσα
- Γενικές σκέψεις και εντυπώσεις όπως για παράδειγμα εάν θα επαναλάμβαναν την επίσκεψή τους στην χώρα μας
- Το λόγο για τον οποίο δε θα επέστρεφαν ξανά στην χώρα μας

Τέλος το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε ορισμένες ερωτήσεις οι οποίες δεν μπορούν να ενταχθούν σε μία από τις παραπάνω υπό – κατηγορίες. Οι ερωτήσεις αυτές μπορούν να χαρακτηριστούν ως διερευνητικές ενός γενικότερου τουριστικού ρεύματος και αφορούν κυρίως το εάν οι γονείς των

μαθητών έχουν επισκεφτεί ξανά την χώρα μας, αλλά και την χώρα την οποία επισκέφτηκαν οι μαθητές για τις θερινές τους διακοπές.

3.4. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Η επεξεργασία των στοιχείων έγινε με την χρήση του προγράμματος Excel. Χρησιμοποιήθηκαν ειδικά λογιστικά φύλα στα οποία αποτυπώθηκαν όλες οι ερωτήσεις και όλες οι πιθανές απαντήσεις ανά μονάδα του δείγματος.

Στη συνέχεια για κάθε ένα ερωτηματολόγιο έγινε αναλυτικά καταγραφή των απαντήσεων στα ειδικά σχεδιασμένα λογιστικά φύλα και αποτυπώθηκε το σύνολο των απαντήσεων ανά ερώτηση και ανά ερωτώμενο.

3.4.1 ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Στις ερωτήσεις κλειστού τύπου κάθε μία πιθανή απάντηση αποτυπώθηκε στο λογιστικό φύλο με τον κωδικό αριθμό 1. Για κάθε μία ερώτηση προβλέφθηκε η μη απάντηση: «Δεν απάντησε», η οποία επίσης χαρακτηρίστηκε με τον αριθμό 1.

Στις ερωτήσεις ανοικτού τύπου οι απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν στις ομαδοποιήθηκαν ανά ερώτηση και στη συνέχεια κάθε πιθανή απάντηση χαρακτηρίστηκε με τον αριθμό 1 προκειμένου να συμπεριληφθεί στο λογιστικό φύλο.

Η καταγραφή του συνόλου των απαντήσεων για κάθε μία ερώτηση ανά μονάδα του δείγματος οδήγησε στη δημιουργία ενός συγκεντρωτικού πίνακα στον οποίο περιλαμβάνονται οι απαντήσεις που δόθηκαν για κάθε μία εναλλακτική επιλογή και τα ποσοστά των απαντήσεων αυτών στο σύνολο του πληθυσμού.

Στη συνέχεια δημιουργήθηκαν συνδυαστικοί πίνακες οι οποίοι απεικόνιζαν συγκεντρωτικά τα αποτελέσματα ανά συνδυασμό ερωτήσεων.

3.4.2 ΜΟΡΦΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Για την καλύτερη και σαφέστερη αποτύπωση των αποτελεσμάτων της έρευνας δημιουργήθηκαν

- πίνακες και
- γραφικές απεικονίσεις

Στους πίνακες αποτυπώνονται συγκεντρωτικά αλλά και ανά κατηγορία οι απαντήσεις που δόθηκαν. Για τον καλύτερο συσχετισμό των αποτελεσμάτων της

έρευνας και τη διεξαγωγή συνδυασμένων συμπερασμάτων δημιουργήθηκαν πίνακες διπλής εισόδου οι οποίοι παρουσιάζουν τα συνδυασμένα αποτελέσματα ανά ζευγάρι ερωτήσεων.

Οι γραφικές απεικονίσεις που δημιουργήθηκαν έχουν ως στόχο την ανίχνευση των τάσεων όπως αυτές καταγράφονται από τα αποτελέσματα της έρευνας. Τόσο οι πίνακες όσο και οι γραφικές απεικονίσεις λειτουργούν υποστηρικτικά αναφορικά με την ερμηνεία των στοιχείων που αποτυπώνονται στο λογιστικό φύλο, με την χρήση του οποίου έγινε η επεξεργασία των στοιχείων.

3.5. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σύμφωνα με τις απαντήσεις οι οποίες συγκεντρώθηκαν προκύπτει ότι:

- Η πλειοψηφία των μαθητών είναι ηλικίας δέκα πέντε έως δέκα επτά ετών. Το μικρότερο ποσοστό μαθητών είναι ηλικίας δέκα οκτώ ετών, ενώ η ανώτερη ηλικιακή κατηγορία περιλαμβάνει σπουδαστές ηλικίας είκοσι ετών.
- Η πλειοψηφία των μαθητών δήλωσε ότι φοιτά σε ιδιωτικό εκπαιδευτικό ίδρυμα σε ποσοστό 68%. Ένα μικρό μέρος του δείγματος που υπολογίστηκε σε 3% δήλωσε ότι φοιτά σε ιδιωτικό κολέγιο.
- Οι μαθητές προσδιορίζουν ως βασικό λόγο της επίσκεψής τους στην Ελλάδα την εκπαίδευση σε ποσοστό 74%.
- Όπως προκύπτει η πραγματοποίηση σχολικών ταξιδιών στο εξωτερικό αποτελεί για τα Βρετανικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μία συνηθισμένη διαδικασία. Η χώρα που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό σχολικών επισκέψεων είναι η Γαλλία με ποσοστό 38%. Ακολουθούν η Ιταλία, και η Ισπανία, Αυστρία, Γερμανία με ποσοστά 6%. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των μαθητών ταξίδια με το σχολείο πραγματοποιούνται όχι μόνο σε χώρες της Ε.Ε αλλά και στις Η.Π.Α, τον Καναδά και σε χώρες της Νότιας Αφρικής.
- Αναφορικά με τον κύριο λόγο για τον οποίο πραγματοποιούν ταξίδια στο εξωτερικό η πλειοψηφία των μαθητών δηλώνει ότι έχει να κάνει με τις ανάγκες εκπαίδευσής τους. Ένα μικρότερο ποσοστό μαθητών θεωρεί ότι πραγματοποιεί ταξίδια στο εξωτερικό για λόγους εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας ενώ ένα περιορισμένο ποσοστό του δείγματος προσδιορίζει ως λόγο πραγματοποίησης των σχολικών ταξιδιών στο εξωτερικό το γεγονός ότι είναι υποχρεωτικό.
- Στην ερώτηση σχετικά με την συχνότητα με την οποία ταξιδεύουν με το σχολείο τους στο εξωτερικό το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος απάντησε σε ετήσια βάση. Ένα σημαντικό ποσοστό απάντησε ότι ταξιδεύει κάθε δύο ή και περισσότερα χρόνια ενώ το μικρότερο ποσοστό του δείγματος απάντησε ότι η συγκεκριμένη επίσκεψη στην χώρα μας είναι και η μοναδική που πραγματοποίησε στο πλαίσιο της σχολικής του φοίτησης.

- Η επίσκεψη στην Ελλάδα δεν είχε ως προαπαιτούμενη την παρακολούθηση κάποιου συγκεκριμένου μαθήματος, όπως δήλωσε η πλειοψηφία του δείγματος (51%)
- Η πλειοψηφία των μαθητών δήλωσε ότι αντικείμενο του μαθήματος στο πλαίσιο του οποίου πραγματοποιήθηκε τα συγκεκριμένο ταξίδι ήταν η αρχαία ιστορία. Εναλλακτικά άλλοι μαθητές δήλωσαν ότι αντικείμενο του μαθήματος ήταν η Αρχαιολογία ενώ 2% του δείγματος απάντησε ότι ήταν τα Λατινικά
- Η πλειοψηφία των μαθητών δεν θεωρεί ότι η συμμετοχή στο ταξίδι στην Ελλάδα υπήρξε υποχρεωτική για την επιτυχή εξέταση των μαθημάτων.
- Τα έξοδα για την συμμετοχή στο ταξίδι καλύφθηκαν για την πλειονότητα των ερωτηθέντων από τους γονείς, ενώ μικρότερο ποσοστό ερωτηθέντων δήλωσε ότι η κάλυψη των εξόδων έγινε μερικώς από το σχολείο και από τους γονείς. Ένα μικρότερο ποσοστό του δείγματος δήλωσε ότι κάλυψε από κοινού με το σχολείο τα έξοδα του ταξιδιού.
- Σύμφωνα με τις απαντήσεις η λήψη της απόφασης για τη διοργάνωση της επίσκεψης στην Ελλάδα έγινε αποκλειστικά από τους καθηγητές. Αξιοσημείωτο είναι ότι ένα μεγάλο ποσοστό του δείγματος (28%) αγνοεί τον τρόπο με τον οποίο ελήφθη η απόφαση για την πραγματοποίηση του ταξιδιού ενώ το 17% αναγνωρίζει ότι το ταξίδι αποτελεί μία τυπική διαδικασία η οποία εντάσσεται στις γενικές δραστηριότητες του σχολείου.
- Η διάρκεια του ταξιδιού στην Ελλάδα για την πλειοψηφία των ερωτηθέντων (ποσοστό 68%) ήταν μία εβδομάδα (7 ημέρες). Ωστόσο ένα σημαντικό ποσοστό του δείγματος που υπολογίζεται στο 16% παρέμεινε στην χώρα μας δύο εβδομάδες.
- Άξονας της επίσκεψης υπήρξε η κλασική διαδρομή την οποία επισκέφτηκε το 68% του δείγματος. Ένα μικρότερο ποσοστό το οποίο ανέρχεται στο 6% του δείγματος επισκέφτηκε εκτός από την Κλασική διαδρομή την Κρήτη και την Σαντορίνη ενώ ποσοστό 1% του δείγματος δήλωσε ότι επισκέφτηκε τα νησιά του Αργοσαρωνικού.
- Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος επισκέφτηκε τους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία αλλά και το κέντρο της πόλης των Αθηνών. Ένα ποσοστό 2% του δείγματος είχε την ευκαιρία να επιδοθεί και σε άλλες

δραστηριότητες όπως είναι η πεζοδρομία και η επίσκεψη σε παραλίες και το Ηφαίστειο.

- Στην ερώτηση σχετικά με το πιο εντυπωσιακό στοιχείο ή εμπειρία κατά τη διάρκεια του ταξιδιού το 48% του δείγματος δηλώνει την επίσκεψη στους αρχαιολογικούς χώρους. Το 31% απάντησε ότι το πιο εντυπωσιακό στοιχείο του ταξιδιού ήταν η ίδια η χώρα ενώ ποσοστό 16% θεωρεί ότι ήταν οι άνθρωποι.
- Αναφορικά με το λιγότερο εντυπωσιακό στοιχείο κατά τη διάρκεια του ταξιδιού το 24% των μαθητών που απάντησαν δήλωσε ότι ήταν τα μουσεία, το 21% δήλωσε τους δημόσιους χώρους, το 16% τους ανθρώπους και το 13% τις παρεχόμενες υπηρεσίες.
- Οι παρεχόμενες υπηρεσίες στο αεροδρόμιο αξιολογούνται από την πλειοψηφία των ερωτηθέντων από καλές (40%) έως πολύ καλές (39%).
- Οι υπηρεσίες στα μουσεία βαθμολογούνται πολύ καλές από το 32%. Αντίστοιχα ισόποσα ποσοστά 21% του δείγματος χαρακτηρίζουν τις συγκεκριμένες υπηρεσίες ως μέτριες και πολύ καλές.
- Το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στους αρχαιολογικούς χώρους χαρακτηρίζεται από την πλειοψηφία του δείγματος από άριστο έως καλό.
- Όσον αφορά τις παρεχόμενες στα ξενοδοχεία υπηρεσίες η ποιότητα τους αξιολογείται από την πλειονότητα των μαθητών ως καλή (ποσοστό 40%).
- Οι υπηρεσίες διατροφής χαρακτηρίζονται από την πλειονότητα των μαθητών από καλές (39%) έως πολύ καλές (31%). Ωστόσο το 18% των ερωτηθέντων αξιολογεί την ποιότητα των παρεχόμενων στα εστιατόρια υπηρεσιών ως μέτριες.
- Οι υπηρεσίες μεταφοράς βαθμολογούνται από την πλειοψηφία των ερωτηθέντων από καλές 26% έως πολύ καλές 32%. Σημαντικό ποσοστό των ερωτηθέντων χαρακτηρίζει τις συγκεκριμένες υπηρεσίες ως άριστες 17%.
- Στην ερώτηση σχετικά με το εάν θα επαναλάμβαναν την επίσκεψή τους στην χώρα μας το 89% των ερωτηθέντων το οποίο υπολογίζεται σε 77 από τους ογδόντα επτά μαθητές απάντησε θετικά.
- Οι ερωτηθέντες απάντησαν επιλέγοντας περισσότερες από μία απαντήσεις στην ερώτηση σχετικά με τους λόγους επιστροφής στην Ελλάδα. Από αυτές προκύπτει ότι η πλειοψηφία του δείγματος θα επέστρεφε στην χώρα

μας για λόγους αναψυχής (66%). Δεύτερη δημοφιλέστερη απάντηση ήταν η επιστροφή στην Ελλάδα για την περαιτέρω διερεύνηση του αρχαίου Κλασικού Ελληνικού Πολιτισμού. Το 23% του δείγματος θα επέστρεφε στην χώρα μας για να παρακολουθήσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες ενώ το 6% θα επαναλάμβανε την επίσκεψη του στην χώρα μας για να επισκεφτεί φίλους και γνωστούς.

- Όπως προαναφέρθηκε ο αριθμός των ερωτηθέντων οι οποίοι απάντησαν αρνητικά στην επανάληψη της επίσκεψης τους στην Ελλάδα είναι δέκα. Δημοφιλέστεροι λόγοι για την μη επανάληψη της επίσκεψης στην Ελλάδα είναι οι μη φιλικόι άνθρωποι (ποσοστό 40%) και η κακή ποιότητα των υπηρεσιών (ποσοστό 20%).
- Η πλειοψηφία των μαθητών (ποσοστό 85%) επιθυμεί τη συνέχιση των σπουδών τους σε επίπεδο Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης.
- Οι γονείς των περισσότερων από τους μαθητές έχουν επισκεφτεί την χώρα μας στο παρελθόν (ποσοστό 61%)
- Ως, δημοφιλέστερος προορισμός διακοπών το καλοκαίρι του 2003 ήταν για τους περισσότερους από τους ερωτηθέντες η Γαλλία (ποσοστό 20%). Ακολουθούν οι Η.Π.Α. (18%), η Ιταλία (13%) και η Ισπανία (11%). Όπως προκύπτει ποσοστό 9% των μαθητών δεν ταξίδεψαν κατά τη διάρκεια των θερινών διακοπών τους.
- Η χώρα μας βρίσκεται στην όγδοη θέση των προτιμήσεων των ερωτηθέντων ως ο τόπος στον οποίο επέλεξαν να επισκεφτούν για τις θερινές τους διακοπές το 2003. Η Ελλάδα συγκεντρώνει ποσοστό 6% και βρίσκεται σε χαμηλότερη θέση από την Ισπανία και την Ιταλία αλλά σε υψηλότερη θέση από την Κύπρο και τη Τουρκία.

3.6. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

3.6.1 ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ: ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΚΔΡΟΜΩΝ

Η πρώτη ενότητα των ερωτήσεων που περιλαμβάνονται στο ερωτηματολόγιο αποσκοπεί στον εντοπισμό και στην καταγραφή του τρόπου οργάνωσης και πραγματοποίησης σχολικών ταξιδιών στο εξωτερικό. Συγκεκριμένα στόχος της έρευνας είναι να προσεγγίσει όσο καλύτερα γίνεται τους παράγοντες που συμμετέχουν στην λήψη των αποφάσεων, τη συχνότητα με την οποία οι μαθητές ταξιδεύουν αλλά και τον τρόπο χρηματοδότησης των εκπαιδευτικών ταξιδιών.

Έτσι αποτυπώνεται με σαφήνεια ο τρόπος και οι συνθήκες διαμόρφωσης της τουριστικής ζήτησης για το συγκεκριμένο τουριστικό προϊόν.

Ακολουθούν αναλυτικά τα αποτελέσματα ανά ερώτηση όπως αυτά προέκυψαν μετά την επεξεργασία των ερωτηματολογίων. Η ανάλυση που παρατίθεται σε κάθε ερώτηση συνοδεύεται από έναν πίνακα και ένα διάγραμμα. Ο πίνακας αποτελείται από τρεις επιμέρους στήλες. Στην πρώτη στήλη αναφέρεται η ερώτηση και όλες οι πιθανές απαντήσεις. Στη δεύτερη στήλη αναφέρεται ο ακριβής αριθμός των απαντήσεων ανά ερώτηση και στην τρίτη στήλη αναφέρεται το ποσοστό των απαντήσεων για κάθε πιθανή απάντηση επί του συνόλου των απαντήσεων οι οποίες συγκεντρώθηκαν από τις μονάδες του δείγματος.

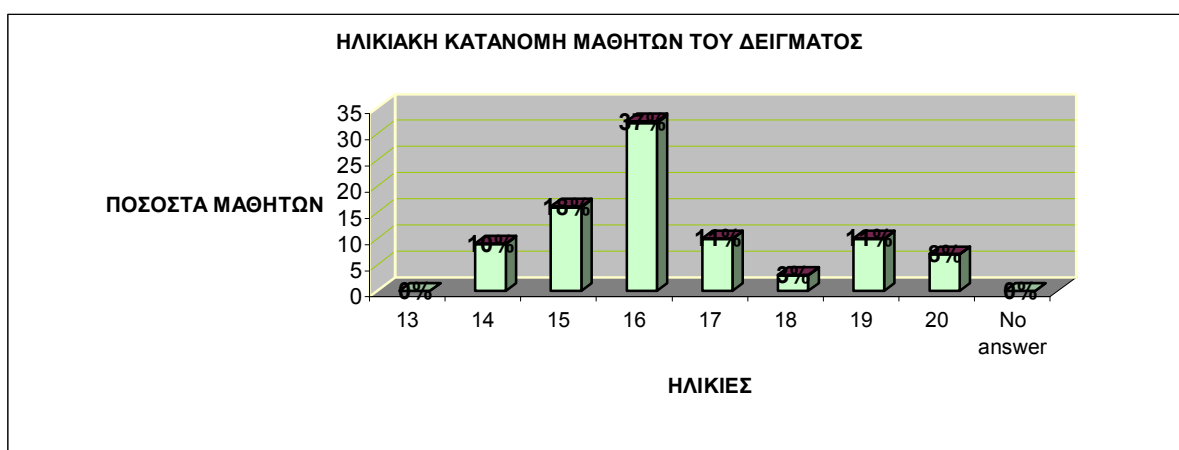
▪ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Στην ερώτηση σχετικά με την ηλικία τους ποσοστό 37% δήλωσε ότι ήταν δεκαέξι ετών, ποσοστό 18% του δείγματος δήλωσε ότι είναι ηλικίας 15 ετών. Ισάριθμο ποσοστό μαθητών που υπολογίζεται στο 11% είναι ηλικίας 17 και 19 ετών αντίστοιχα ενώ ποσοστό 10% είναι ηλικίας 14 ετών. Μικρότερα ποσοστά μαθητών που υπολογίζονται στο 8% είναι ηλικίας 20 ετών ενώ το 3% του δείγματος είναι ηλικίας 18 ετών.

Πίνακας 2:
Ηλικιακή κατανομή μαθητών του δείγματος

E1	Ποια είναι η ηλικία σας		87	100%
	13		0	0%
	14		9	10%
	15		16	18%
	16		32	37%
	17		10	11%
	18		3	3%
	19		10	11%
	20		7	8%
	No answer		0	0%

Διάγραμμα 2

Όπως φαίνεται και από την παραπάνω κατανομή οι ηλικιακές κατηγορίες των μαθητών με τα μεγαλύτερα ποσοστά συμμετοχής στο συγκεκριμένο ταξίδι είναι από δέκα τέσσερα έως και δεκαεπτά ετών .

- **ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Από τις απαντήσεις των μαθητών στη συγκεκριμένη ερώτηση προκύπτει ότι η επίσκεψή τους στην χώρα μας πραγματοποιήθηκε από τη δεύτερη έως και την τέταρτη εβδομάδα του Οκτωβρίου. Συγκεκριμένα ποσοστό 64% επισκέφτηκε την χώρα μας κατά τη δεύτερη εβδομάδα του Οκτωβρίου. Το 26% του δείγματος ήλθε στην χώρα μας την τρίτη εβδομάδα του ίδιου μήνα ενώ τέλος το μικρότερο ποσοστό του δείγματος δήλωσε ότι επισκέφτηκε την Ελλάδα κατά τη διάρκεια της δεύτερης εβδομάδας του μήνα.

Πίνακας 3:
Ημερομηνία Επίσκεψης στην Ελλάδα

E2	Ημερομηνία επίσκεψης στην χώρα Ελλάδα		87	100%
	Oct 2003 week 1 (01-07/10/03)		0	0%
	Oct 2003 week 2 (08-14/10/03)		3	3%
	Oct 2003 week 3 (15-21/10/03)		56	64%
	Oct 2003 week 4 (22 - 31/10/03)		23	26%
	No answer		5	6%

▪ **ΕΙΔΟΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΦΟΙΤΟΥΝ**

Οι εναλλακτικές απαντήσεις στην ερώτηση σχετικά με το είδος του σχολείου το οποίο φοιτούν ήταν τρεις: ιδιωτικό σχολείο (public school), δημόσιο σχολείο (private school) και ιδιωτικό κολέγιο (private college).

Σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν η πλειοψηφία των μαθητών δήλωσαν ότι φοιτούν σε ιδιωτικό σχολείο κατά ποσοστό 68%. Ποσοστό 26 % του δείγματος απάντησαν ότι φοιτούν σε δημόσιο σχολείο και τέλος το 3% απάντησαν ότι φοιτούν σε ιδιωτικό κολέγιο. Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθεται αναλυτικά το σύνολο των απαντήσεων των ερωτηθέντων.

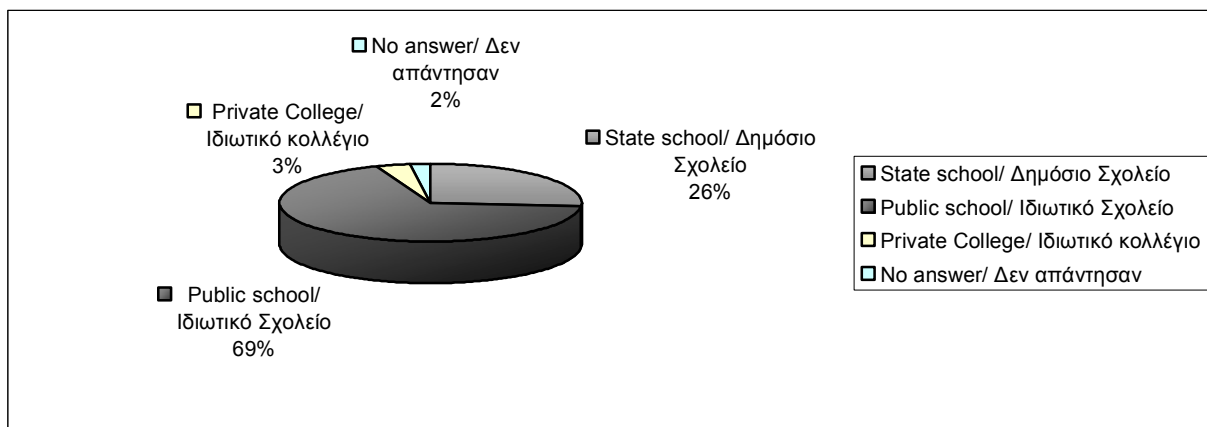
Πίνακας 4:
Κατανομή μαθητών ανά είδος σχολείου στο οποίο φοιτούν

E3	Σε ποια κατηγορία ανήκει το σχολείο σας		87	100%
	State school/ Δημόσιο Σχολείο		23	26%
	Public school/ Ιδιωτικό Σχολείο		59	68%
	Private College/ Ιδιωτικό κολλέγιο		3	3%
	No answer/ Δεν απάντησαν		2	2%

Στο διάγραμμα που ακολουθεί απεικονίζεται σχηματικά η κατανομή των μαθητών του δείγματος στους τύπους των σχολικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Διάγραμμα 3:

Κατανομή μαθητών ανά είδος σχολείου στο οποίο φοιτούν

▪ ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η πέμπτη ερώτηση διερευνά το λόγο για τον οποίο οι μαθητές βρέθηκαν στην χώρα μας στη διάρκεια της συγκεκριμένης επίσκεψης. Σύμφωνα με τις απαντήσεις τους το 74% των μαθητών του δείγματος δηλώνει ότι ο λόγος επίσκεψής τους στην χώρα μας είναι εκπαιδευτικός. Ένα μικρότερο ποσοστό που υπολογίστηκε στο 23% του δείγματος δηλώνει ότι ο λόγος για τον οποίο πραγματοποιήθηκε η συγκεκριμένη επίσκεψη ήταν συνδυασμός εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας. Τέλος, ποσοστό 3% των μαθητών που ερωτήθηκαν θεωρούν ως λόγο της επίσκεψης τους στην Ελλάδα αποκλειστικά και μόνο την διασκέδαση και την ψυχαγωγία.

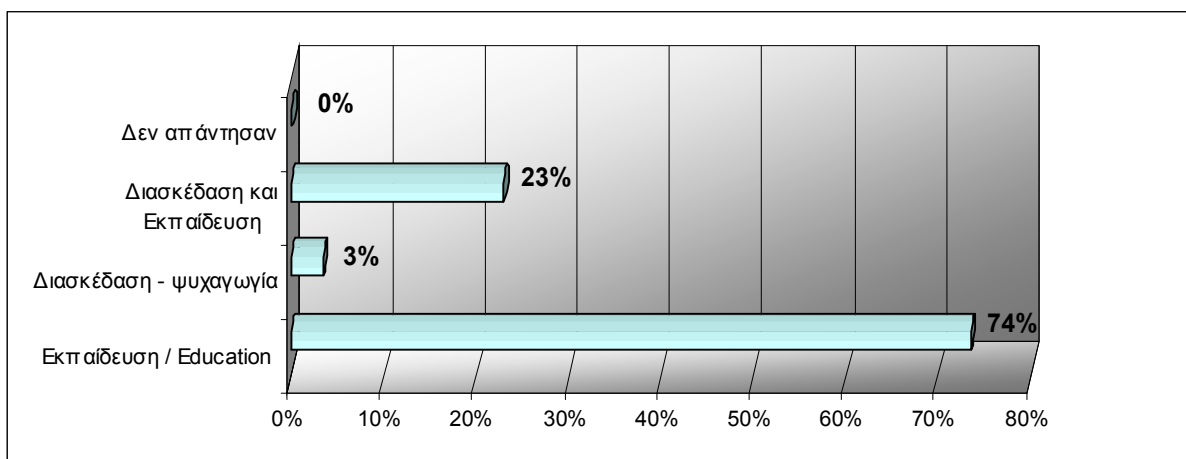
Πίνακας 5

Λόγος επίσκεψης στην Ελλάδα

Ε4	προσδιορίστε τον λόγο της επίσκεψης σας στην Ελλάδα		87	100%
	Εκπαίδευση / Education		64	74%
	Διασκέδαση - ψυχαγωγία		3	3%
	Διασκέδαση και Εκπαίδευση		20	23%
	Δεν απάντησαν		0	0%

Τα αποτελέσματα αυτά που απεικονίζονται και διαγραμματικά στο σχήμα που ακολουθεί επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι βασική αιτία για την πραγματοποίηση σχολικών ταξιδιών από ξένους μαθητές στην χώρα μας είναι ο εμπλουτισμός της διδασκαλίας με επιτόπια παρατήρηση των στοιχείων τα οποία διδάσκονται στην χώρα τους.

Διάγραμμα 4
Λόγος επίσκεψης στην Ελλάδα

▪ **ΧΩΡΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΕΠΙΣΚΕΦΤΕΙ ΜΕ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥΣ**

Στην πέμπτη ερώτηση οι μαθητές καλούνται να απαντήσουν για τις χώρες στις οποίες έχουν ταξιδέψει ή ταξιδεύουν με το σχολείο τους στο πλαίσιο εκδρομής. Στην ερώτηση αυτή ορισμένοι μαθητές απάντησαν δίνοντας περισσότερες από μία απαντήσεις, δηλώνοντας με τον τρόπο αυτό ότι έχουν επισκεφτεί περισσότερες από μία χώρες με το σχολείο τους. Για το λόγο αυτό το άθροισμα των απαντήσεων υπερβαίνει τον συνολικό αριθμό των ερωτηθέντων.

Δύο είναι οι γενικές παρατηρήσεις που προκύπτουν σε σχέση με τη συγκεκριμένη ερώτηση, όπως φαίνεται και στον πίνακα που ακολουθεί:

Η πρώτη είναι ότι η πλειοψηφία των επισκέψεων πραγματοποιούνται σε χώρες της Ε.Ε. και ιδιαίτερα στην Γαλλία με ποσοστό 38%, στην Ιταλία με ποσοστό 20% ενώ ακολουθούν η Ισπανία, η Αυστρία η Γερμανία με ισάριθμα ποσοστά που υπολογίζονται στο 6% του συνόλου των απαντήσεων αλλά και το Βέλγιο με ποσοστό 4% επί του συνόλου του δείγματος.

Η δεύτερη παρατήρηση προκύπτει από το γεγονός ότι όπως παρατηρείται τα σχολικά ταξίδια δεν περιορίζονται μόνο στην Ευρώπη αλλά επεκτείνονται και σε άλλες Ηπείρους όπως είναι η Αμερική και η Αφρική με μικρότερα ωστόσο ποσοστά απαντήσεων.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι το 10% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι δεν έχουν επισκεφτεί κάποια άλλη χώρα με το σχολείο τους γεγονός το οποίο υποδηλώνει ότι αυτό είναι και το πρώτο τους ταξίδι.

Πίνακας 6
Χώρες που έχουν επισκεφθεί με το σχολείο

E5	Ποιες άλλες χώρες έχετε επισκεφτεί με το σχολείο σας		140	100%
	Ισπανία		8	6%
	Ιταλία		28	20%
	Γαλλία		53	38%
	Αυστρία		8	6%
	Γερμανία		8	6%
	Βέλγιο		6	4%
	Λουξεμβούργο		2	1%
	Η.Π.Α.		2	1%
	Ηνωμένο Βασίλειο		0	0%
	Κίνα		2	1%
	Σουηδία		1	1%
	Κούβα		2	1%
	Νότιος Αφρική		1	1%
	Γαλλική Πολυνησία		1	1%
	Ιρλανδία		2	1%
	Καναδάς		1	1%
	Ελβετία		1	1%
	Καμία		14	10%

Η πρώτη παρατήρηση επιβεβαιώνει την άποψη ότι ο μαθητικός τουρισμός περιορίζεται στην επιλογή προορισμού από την ηλικία των τουριστών, γεγονός το οποίο αναφέρεται και στη ενότητα 2.3.4.3 που αφορά τις συνθήκες προσφοράς των υπηρεσιών στον εκπαιδευτικό τουρισμό.

Σύμφωνα με την άποψη αυτή προορισμοί που βρίσκονται σε μικρότερη απόσταση από την χώρα προέλευσης των τουριστών είναι ευκολότερα επιλέξιμοι από πιο μακρινούς προορισμούς, για κατηγορίες σχολικού τουρισμού. Έτσι όπως προκύπτει και από την έρευνα οι Άγγλοι μαθητές επισκέπτονται πιο συχνά χώρες οι οποίες βρίσκονται σε κοντινή απόστασή από την Μεγάλη Βρετανία όπως είναι η Γαλλία που συγκεντρώνει και την πλειοψηφία των απαντήσεων σε σχέση με χώρες οι οποίες βρίσκονται σε μεγαλύτερη απόστασή όπως είναι οι Η.Π.Α.

▪ **ΛΟΓΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ**

Η ερώτηση αυτή ζητά από τους μαθητές να προσδιορίσουν σύμφωνα με την άποψή τους το λόγο για τον οποίο ταξιδεύουν συνήθως με το σχολείο τους σε χώρες του εξωτερικού.

Η πλειοψηφία των μαθητών σε ποσοστό 78% δηλώνει ότι ταξιδεύει με το σχολείο στο εξωτερικό για λόγους εκπαίδευσης. Ένα μικρότερο ποσοστό μαθητών, που ανέρχεται στο 11% του δείγματος, απάντησε ότι ο λόγος πραγματοποίησης ταξιδιών στο εξωτερικό είναι συνδυασμός εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας. Το 8% των μαθητών προσδιόρισε ως λόγο για τον οποίο ταξιδεύει με το σχολείο στο εξωτερικό αποκλειστικά και μόνο την ψυχαγωγία ενώ το 1% του δείγματος θεωρεί ότι ο βασικός λόγος για τον οποίο ταξιδεύει με το σχολείο στο εξωτερικό είναι γιατί είναι υποχρεωτικό.

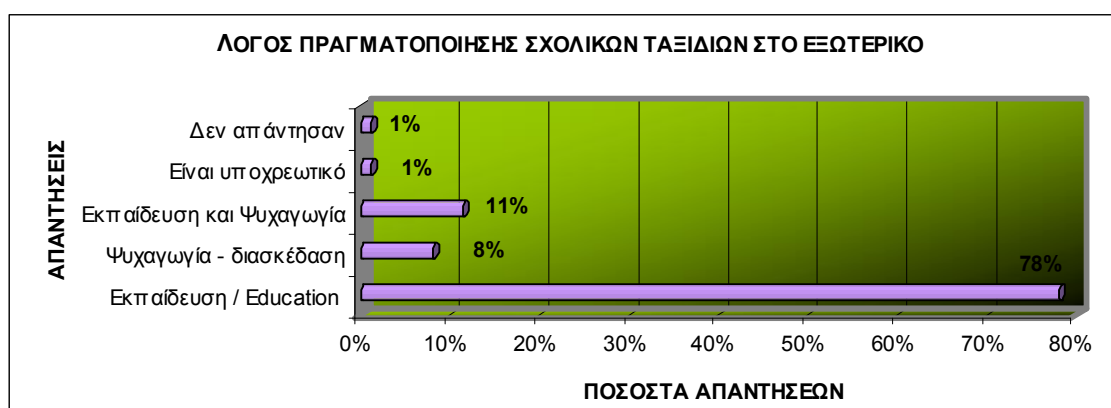
Πίνακας 7

Λόγος πραγματοποίησης σχολικών ταξιδιών στο εξωτερικό

Ε6	Ποιος θεωρείται ότι είναι ο βασικός λόγος για τον οποίο ταξιδεύετε με το σχολείο σας στο εξωτερικό;	87	100%
	Εκπαίδευση	68	78%
	Ψυχαγωγία - διασκέδαση	7	8%
	Εκπαίδευση και Ψυχαγωγία	10	11%
	Είναι υποχρεωτικό	1	1%
	Δεν απάντησαν	1	1%

Οι απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν στη συγκεκριμένη ερώτηση απεικονίζονται διαγραμματικά στο σχήμα που ακολουθεί:

Διάγραμμα 5:

Όπως φαίνεται και από το παραπάνω σχήμα ο συνηθέστερος λόγος για τον οποίο οι μαθητές ταξιδεύουν με το σχολείο τους είναι η εκπαίδευση. Με την έννοια αυτή οι μαθητές εντάσσονται στην ευρύτερη κατηγορία του εκπαιδευτικού

τουρισμού στο πλαίσιο του οποίου η επίσκεψη σε μία ξένη χώρα συνδέεται περισσότερο με την ανάγκη του ατόμου ή της ομάδας ατόμων για μάθηση και καλλιέργεια του πνεύματος και λιγότερο με την ανάγκη του για ψυχαγωγία και χαλάρωση.

▪ **ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ**

Η ερώτηση αυτή έχει ως στόχο να αποτυπώσει τη συχνότητα με την οποία οι μαθητές ταξιδεύουν στο εξωτερικό με το σχολείο τους. Από το σύνολο του δείγματος ποσοστό 32% απάντησε ότι ταξιδεύει με το σχολείο του κάθε χρόνο, το 25% δήλωσε ότι ταξιδεύει κάθε δύο χρόνια και το 21% δήλωσε ότι ταξιδεύει με συχνότητα μεγαλύτερη των δύο ετών.

Σημαντικό ποσοστό του δείγματος που υπολογίστηκε στο 11% απάντησε ότι ταξιδεύει δύο φορές το χρόνο, δηλαδή κάθε έξι μήνες ενώ τέλος ποσοστό 6% του δείγματος απάντησε ότι το συγκεκριμένο ταξίδι είναι μοναδικό και δεν πρόκειται να επαναληφθεί.

Πίνακας 8

Συχνότητα πραγματοποίησης σχολικών ταξιδιών στο εξωτερικό

E7	Πόσο συχνά ταξιδεύετε με το σχολείο σας στο εξωτερικό	87	100%
	Κάθε χρόνο	28	32%
	Κάθε δύο χρόνια	22	25%
	Σε διάστημα μεγαλύτερο των δύο ετών	18	21%
	Αυτό αποτελεί το μοναδικό μας ταξίδι	5	6%
	Κάθε έξι μήνες	10	11%
	Δεν απάντησαν	4	5%

Από την επεξεργασία των απαντήσεων στην ερώτηση αυτή αποδεικνύεται η δυναμικότητα της συγκεκριμένης κατηγορίας τουρισμού αναφορικά με τις προοπτικές εξέλιξης της ζήτησης για τουριστικά προϊόντα και υπηρεσίες από τις χώρες υποδοχής τουριστών. Επιβεβαιώνεται ότι πρόκειται για έναν τομέα τουρισμού ο οποίος έχει την τάση να δημιουργεί επαναλαμβανόμενους πελάτες (repeaters), εξασφαλίζοντας έτσι σημαντικές προϋποθέσεις ανάπτυξης της τουριστικής δραστηριότητας στις χώρες υποδοχής.

Στο σχήμα που ακολουθεί απεικονίζονται διαγραμματικά οι απαντήσεις που καταγράφηκαν στη συγκεκριμένη ερώτηση.

Διάγραμμα 6

▪ **ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΤΑΞΙΔΙ**

Το 51% των μαθητών του δείγματος δήλωσε ότι η συμμετοχή του στο ταξίδι δεν είχε ως προαπαιτούμενη την παρακολούθηση συγκεκριμένων μαθημάτων. Ποσοστό 48% των ερωτηθέντων δήλωσε ωστόσο ότι η επίσκεψή τους στην Ελλάδα έγινε στο πλαίσιο της διδασκαλίας ενός συγκεκριμένου μαθήματος. Τα αποτελέσματα αυτά απεικονίζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 9

Παρακολούθηση ειδικών μαθημάτων για τη συμμετοχή στο ταξίδι

E8	Προκειμένου να συμμετάσχετε στο συγκεκριμένο ταξίδι παρακολουθήσατε κάποια ειδικά μαθήματα;	87	100%
	ΝΑΙ	42	48%
	ΌΧΙ,	44	51%
	Δεν απάντησαν	1	1%

▪ **ΕΡΩΤΗΣΗ ΕΝΑΤΗ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ**

Αναφορικά με το αντικείμενο του μαθήματος ποσοστό 29% των μαθητών του δείγματος δήλωσαν ότι είχε σχέση με την Αρχαία Ιστορία, ποσοστό 13% την αρχαιολογία και την αρχαία Ιστορία, και ποσοστό 2% δήλωσε ότι αντικείμενο του μαθήματος ήταν η αρχαιολογία, η μελέτη των Κλασικών Πολιτισμών και τα Λατινικά. Το άθροισμα των ανωτέρω ποσοστών του δείγματος ισούται με 48% το οποίο είναι και το ποσοστό που απάντησε θετικά στην ερώτηση εάν το ταξίδι είχε σχέση με την παρακολούθηση συγκεκριμένου μαθήματος.

Πίνακας 10
Αντικείμενο των μαθημάτων

E9	Ποιο είναι το αντικείμενο των μαθημάτων αυτών	87	100%
	Αρχαιολογία	2	2%
	Αρχαία Ιστορία	25	29%
	Λατινικά	2	2%
	Κλασσικοί Πολιτισμοί	2	2%
	Κουλτούρα	0	0%
	Αρχαιολογία και Αρχαία Ιστορία	11	13%
	Δεν απάντησαν	45	52%

Δεχόμενοι ότι η συγκεκριμένη επίσκεψη στην Ελλάδα ήταν εκπαιδευτική και έγινε στο πλαίσιο της διδασκαλίας ενός μαθήματος αντικείμενο του οποίου είναι η μελέτη της Αρχαίας Ιστορίας είναι σαφές γιατί άξονας της επίσκεψης των μαθητών στην χώρα μας είναι το πέρασμα από την Κλασική διαδρομή. Η επίσκεψη των μαθητών σε σημεία της Κλασικής διαδρομής γίνεται σε συνάρτηση με τις ανάγκες και ίσως και τους στόχους της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

▪ **ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ**

Από τις απαντήσεις του δείγματος προκύπτει ότι η συμμετοχή στο ταξίδι δεν αξιολογείται ως απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή εξέταση τους στο αντικείμενο των μαθημάτων που σχετίζονται με τη διοργάνωση ή το πρόγραμμα επισκέψεων κατά τη διάρκεια του ταξιδιού.

Πίνακας 11
Συμβολή του ταξιδιού στη διδασκαλία των μαθημάτων

E10	Το ταξίδι αυτό ήταν υποχρεωτικό προκειμένου να εξεταστείτε επιτυχώς στα μαθήματα αυτά	87	100%
	ΝΑΙ	13	15%
	ΌΧΙ	68	78%
	Δεν απάντησαν	6	7%

Αυτό μπορεί να έχει διττή ερμηνεία:

- Είτε οι καθηγητές δεν μπορούν να υποχρεώσουν τους μαθητές να συμμετάσχουν στο ταξίδι εάν επιθυμούν να εξεταστούν επιτυχώς στο μάθημα

- Είτε οι μαθητές δεν θεωρούν ότι η συμμετοχή τους στο ταξίδι τους προσφέρει τόσα πολλά ούτως ώστε να εξασφαλίζει την επιτυχία τους εξέταση στο μάθημα το οποίο παρακολουθούν.

▪ **ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΤΑΞΙΔΙ**

Η συγκεκριμένη ερώτηση είναι εξαιρετικά σημαντική γιατί προδιαγράφει τον τρόπο κάλυψης των εξόδων για τη συμμετοχή στο ταξίδι.

Πίνακας 12

Χρηματοδότηση των εξόδων του ταξιδιού

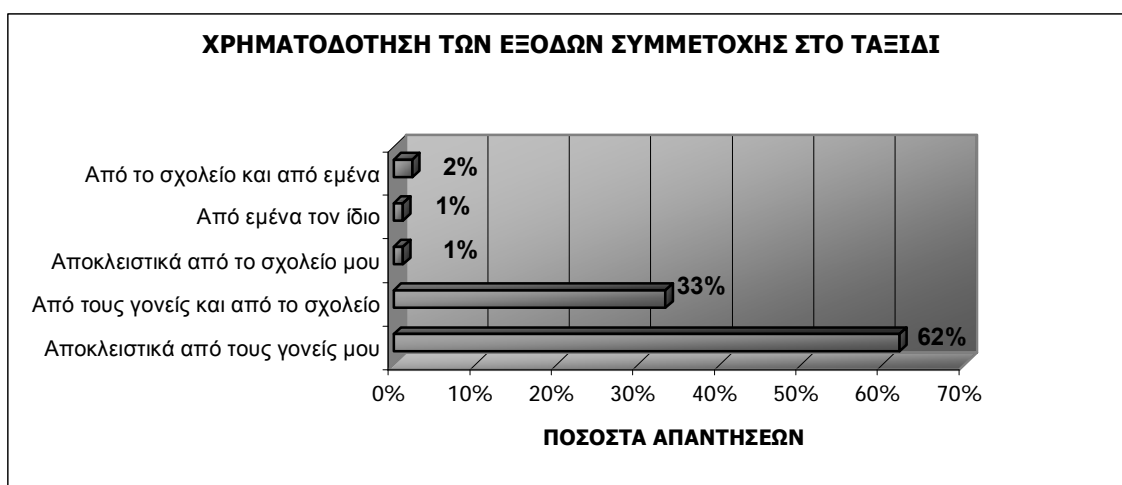
E11	Το έξοδα για την συμμετοχή σας στο ταξίδι καλύφθηκαν	87	100%
	Αποκλειστικά από τους γονείς μου	54	62%
	Από τους γονείς και από το σχολείο	29	33%
	Αποκλειστικά από το σχολείο μου	1	1%
	Από εμένα τον ίδιο	1	1%
	Από το σχολείο και από εμένα	2	2%

Όπως φαίνεται και στον πίνακα που προηγείται το 62% των μαθητών απαντά ότι η συμμετοχή του στο ταξίδι βασίζεται στην αποκλειστική χρηματοδότηση των γονέων. Ποσοστό 33% δηλώνει ότι τα έξοδα καλύφθηκαν από κοινού από γονείς και από το σχολείο. Ποσοστό 2% των μαθητών του δείγματος δηλώνει ότι τα έξοδα για το ταξίδι καλύφθηκαν από το σχολείο και από οικονομικούς πόρους του μαθητή ενώ ποσοστό 1% δηλώνει ότι η χρηματοδότηση των εξόδων έγινε είτε αποκλειστικά από το σχολείο είτε αποκλειστικά από τον ίδιο το μαθητή ή την μαθήτριά που έλαβε μέρος στο ταξίδι.

Οι απαντήσεις αυτές καταδεικνύουν ότι το οικονομικό βάρος της κάλυψης των εξόδων συμμετοχής σε εκπαιδευτικά ταξίδια για τους μαθητές «πέφτει» κυρίως στους γονείς των μαθητών. Η αμέσως επόμενη μεγαλύτερη πληθυσμιακά κατηγορία μαθητών δηλώνει ότι τα έξοδα καλύφθηκαν από κοινού από το σχολείο και από τους γονείς. Πρόκειται ίσως για περιπτώσεις οικογενειών μαθητών οι οποίες δεν έχουν μεγάλη οικονομική ευχέρεια και για το λόγο αυτό ενισχύονται από οικονομικούς πόρους του σχολείου στο οποίο φοιτούν.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί αποτυπώνονται σχηματικά οι απαντήσεις που αφορούν τη συγκεκριμένη ερώτηση.

Διάγραμμα 7:

▪ **ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΛΑΒΑΝ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ**

Στην ερώτηση αυτή οι μαθητές καλούνται να προσδιορίσουν τους φορείς που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο για την οργάνωση του ταξιδιού.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των μαθητών το 31% δήλωσε ότι αποφασίζουν οι καθηγητές, το 28% δήλωσαν ότι δε γνωρίζουν, ποσοστό 17% δήλωσαν ότι αποτελεί μέρος των δραστηριοτήτων του σχολείου, το 13% δήλωσε ότι στην απόφαση συμμετέχουν οι καθηγητές και το Υπουργείο Παιδείας και τέλος το 8% δήλωσε ότι η απόφαση λαμβάνεται από κοινού από τους καθηγητές και τους μαθητές.

Πίνακας 13

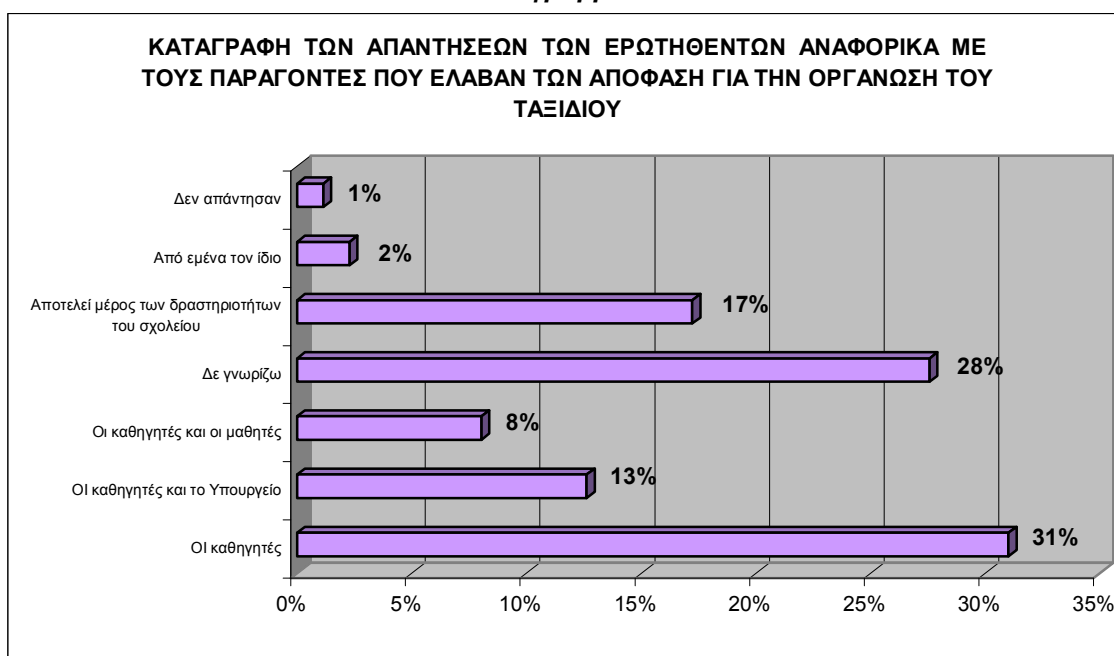
Καταγραφή των απαντήσεων των ερωτηθέντων αναφορικά με τους παράγοντες που έλαβαν την απόφαση για την οργάνωση του ταξιδιού

Ε12	Ποιος έλαβε την απόφαση για την οργάνωση του συγκεκριμένου ταξιδιού	Αριθμός Απαντήσεων	Ποσοστό
	Οι καθηγητές	27	31%
	Οι καθηγητές και το Υπουργείο	11	13%
	Οι καθηγητές και οι μαθητές	7	8%
	Δε γνωρίζω	24	28%
	Αποτελεί μέρος των δραστηριοτήτων του σχολείου	15	17%
	Από εμένα τον ίδιο	2	2%
	Δεν απάντησαν	1	1%

Από τις παραπάνω απαντήσεις προκύπτουν τρία βασικά σημεία:

- η απόφαση για την οργάνωση του ταξιδιού με ότι αυτό συνεπάγεται (επιλογή προορισμού, πρόγραμμα επισκέψεων και λοιπά διαδικαστικά θέματα) λαμβάνεται κυρίως τους καθηγητές
- Σημαντικό μέρος των μαθητών δε συμμετέχει ενεργά στις διαδικασίες λήψης της απόφασης για την επιλογή αλλά και στα οργανωτικά θέματα που αφορούν στα ταξίδια.
- Μεγάλο ποσοστό μαθητών υποστηρίζει ότι το ταξίδι αποτελεί μέρος των σχολικών δραστηριοτήτων

Διάγραμμα 8

Η παραπάνω ανάλυση επιβεβαιώνει το γεγονός ότι αυτοί τελικά οι οποίοι επηρεάζουν καθοριστικά την απόφαση για την επιλογή προορισμού αλλά και για τα λοιπά οργανωτικά θέματα που συνεπάγεται η διοργάνωση ενός σχολικού ταξιδιού είναι οι Καθηγητές, όπως αναφέρεται και στην ενότητα 2.3.4.4. της παρούσας μελέτης. Ο ρόλος των μαθητών είναι μεν ουσιαστικός αλλά δεν έχει την ίδια καθοριστική σημασία με τον ρόλο των καθηγητών.

3.6.2 ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ: ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ & ΤΩΝ ΕΝΤΥΠΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Η δεύτερη ενότητα ερωτήσεων περιλαμβάνει δέκα τέσσερις ερωτήσεις οι οποίες έχουν ως στόχο να αποτυπώσουν τα χαρακτηριστικά της επίσκεψης των μαθητών στην χώρα μας δηλαδή τα μέρη που επισκέφτηκαν, τη διάρκεια της επίσκεψης τους, τις δραστηριότητες στις οποίες συμμετείχαν κατά την επίσκεψη τους στις διάφορες περιοχές αλλά και τις εντυπώσεις τους από την παροχή υπηρεσιών.

Η ανάλυση γίνεται μεμονωμένα για κάθε μία ερώτηση και συνοδεύεται από έναν πίνακα ο οποίος απεικονίζει τον ακριβή αριθμό απαντήσεων και τα ποσοστά απαντήσεων για κάθε μία απάντηση. Επίσης σε κάθε μία ερώτηση γίνεται και διαγραμματική απεικόνιση των σχετικών αποτελεσμάτων.

Οι τέσσερις πρώτες ερωτήσεις προσδιορίζουν το είδος της επίσκεψης ενώ οι υπόλοιπες ερωτήσεις της συγκεκριμένης ενότητας αποτυπώνουν τις εντυπώσεις των μαθητών τόσο αναφορικά με το επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών όσο και με γενικότερα θέματα τα οποία είχαν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή στο ταξίδι τους στην χώρας μας.

▪ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η πλειοψηφία του δείγματος σε ποσοστό 68% απάντησε ότι η διάρκεια της επίσκεψής τους στην Ελλάδα ήταν επτά ημέρες. Το 16% των ερωτηθέντων απάντησε ότι ήταν δεκατέσσερις ημέρες, το 9% δήλωσε, ότι η επίσκεψη τους είχε διάρκεια οκτώ ημέρες, ποσοστό 3% έμεινε στην χώρα μας δεκατρείς ημέρες και τέλος ποσοστό 2% έμεινε στην χώρα μας δέκα ημέρες.

Πίνακας 14:
Διάρκεια επίσκεψης στην Ελλάδα

E13	Ποια ήταν η διάρκεια του ταξιδιού (σε ημέρες)	87	100%
	5	0	0%
	6	0	0%
	7	59	68%
	8	8	9%
	9	0	0%
	10	2	2%
	11	0	0%
	12	0	0%
	13	3	3%
	14	14	16%
	15	0	0%
	Δεν απάντησαν	1	1%

Συνδυάζοντας το ότι η πλειοψηφία των μαθητών έμεινε στην χώρα μας επτά ημέρες με το γεγονός ότι επίσης η πλειοψηφία των μαθητών ήταν ηλικίας από δέκα πέντε έως δέκα έξι ετών επιβεβαιώνεται η άποψη που αναπτύσσεται στην ενότητα 2.3.4.4. σύμφωνα με την οποία οι ταξιδιωτικοί οργανισμοί θα πρέπει να προσαρμόζουν τα πακέτα τους στην ηλικία των μαθητών. Όσο μικρότεροι σε ηλικία είναι οι μαθητές τόσο συντομότερη θα είναι και η διάρκεια της επίσκεψης. Όπως προκύπτει από το συγκεκριμένο δείγμα η πλειονότητα των μαθητών είναι νεαρής ηλικίας δεκαπέντε έως δεκαέξι ετών και επιλέγει τουριστικά πακέτα με διάρκεια παραμονής μόλις επτά ημερών σε αντίθεση με μεγαλύτερες ηλικίες μαθητών του δείγματος οι οποίες παρέμειναν στην χώρα μας για διάστημα μεγαλύτερο της μίας εβδομάδας.

▪ **ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΗΘΗΚΕ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ**

Η ερώτηση αυτή αναφέρεται στον προσδιορισμό των πόλεων και των σημείων από τα οποία πέρασαν οι μαθητές κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους στην χώρας μας. Δεδομένου του ότι οι μαθητές επισκέφτηκαν περισσότερες από μία πόλεις ο αριθμός των απαντήσεων υπερβαίνει τον συνολικό αριθμό των μονάδων του δείγματος, δηλαδή το 87. Ωστόσο η ποσοστιαία αναφορά στα μέρη από τα οποία πέρασαν γίνεται επί του συνολικού αριθμού των μαθητών του δείγματος και όχι επί του συνόλου των απαντήσεων που δόθηκαν στην συγκεκριμένη ερώτηση.

Πίνακας 15

Προσδιορισμός της διαδρομής που ακολουθήθηκε κατά τη διάρκεια του ταξιδιού

E14	Ποια μέρη επισκεφτήκατε κατά τη διάρκεια του ταξιδιού	445	
	Αθήνα	87	100%
	Ολυμπία	65	75%
	Δελφοί	66	76%
	Άργος	6	7%
	Επίδαυρος	70	80%
	Ναύπλιο	1	1%
	Μυκήνες	77	89%
	Κόρινθος	38	44%
	Σαντορίνη	15	17%
	Κρήτη	15	17%
	Ύδρα/ Σπέτσες	5	6%

Σύμφωνα με τις απαντήσεις τους το σύνολο των μαθητών σε ποσοστό 100% επισκέφτηκε την Αθήνα, ποσοστό 89% δήλωσαν ότι το πρόγραμμά τους περιελάμβανε επίσκεψη και στις Μυκήνες, ποσοστό 80% επισκέφτηκε και την Επίδαυρο, ποσοστό 76% πέρασε και από τους Δελφούς, ποσοστό 75% επισκέφτηκε και την Ολυμπία, ποσοστό 44% επισκέφτηκε και την Κόρινθο.

Ένα μικρότερο αλλά ισάριθμο ποσοστό μαθητών που υπολογίζεται στο 17% επί του συνόλου του δείγματος επισκέφτηκαν επίσης την Σαντορίνη και την Κρήτη. Τέλος μικρότερο ποσοστό μαθητών που υπολογίζεται στο 7% του δείγματος επισκέφτηκε και την πόλη του Άργους ενώ το 6% των μαθητών του δείγματος επισκέφτηκε και τα νησιά Ύδρα και Σπέτσες.

Η πλειοψηφία των μαθητών επισκέφτηκε την Κλασική διαδρομή δηλαδή την Αθήνα, την Επίδαυρο, τις Μυκήνες, την αρχαία Ολυμπία, τους Δελφούς και την Αρχαία Κόρινθο. Οι μαθητές οι οποίοι παρέμειναν στην Ελλάδα για διάστημα μεγαλύτερο των επτά ημερών είχαν την ευκαιρία να επισκεφτούν εκτός από την Κλασική διαδρομή την Κρήτη και την Σαντορίνη.

▪ **ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ**

Στην ερώτηση αυτή αναφέρονται οι δραστηριότητες των μαθητών κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους στην χώρα μας. Και σε αυτήν την ερώτηση οι απαντήσεις ήταν περισσότερες από μία ανάλογα με το είδος και το πλήθος των δραστηριοτήτων των μαθητών.

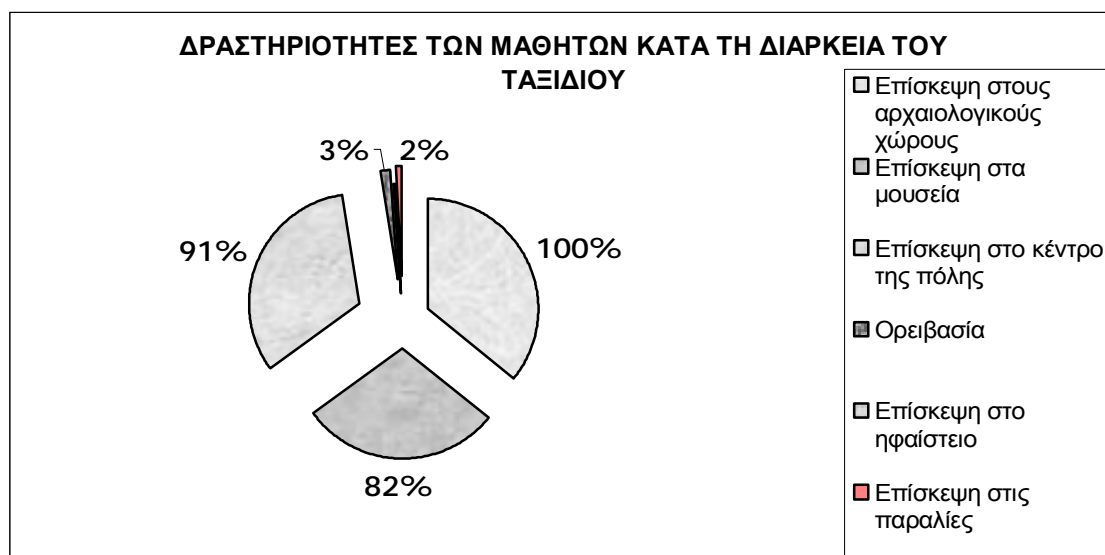
Πίνακας 16:

Δραστηριότητες των μαθητών κατά τη διάρκεια του ταξιδιού

E15	Η περιήγησή σας στα συγκεκριμένα μέρη περιελάμβανε	243	
	Επίσκεψη στους αρχαιολογικούς χώρους	87	100%
	Επίσκεψη στα μουσεία	71	82%
	Επίσκεψη στο κέντρο της πόλης	79	91%
	Ορειβασία	3	3%
	Επίσκεψη στο ηφαίστειο	1	1%
	Επίσκεψη στις παραλίες	2	2%

Σύμφωνα με τις παραπάνω απαντήσεις όλοι οι μαθητές επισκέφτηκαν τους αρχαιολογικούς χώρους. Ποσοστό 31% των μαθητών δήλωσαν ότι επισκέφτηκαν το κέντρο της πόλης. Η επίσκεψη τους αυτή αναφέρεται στο κέντρο της πόλης των Αθηνών η οποία προβλέπεται στο πρόγραμμα. Το 82% των μαθητών δήλωσαν ότι επισκέφτηκαν και τα μουσεία. Το 3% είχε την ευκαιρία να κάνει ορειβασία. Το 2% είχε την ευκαιρία να επισκεφτεί τις ελληνικές παραλίες και το 1% δήλωσε ότι επισκέφτηκε το ηφαίστειο.

Διάγραμμα 9:

Το πρόγραμμα της επίσκεψης για την πλειοψηφία των μαθητών δίνει έμφαση στους αρχαιολογικούς χώρους και στα μουσεία. Από αυτό επιβεβαιώνεται ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας της επίσκεψης.

▪ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΙΟ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ερώτηση αυτή έχει ως στόχο να εντοπίσει το στοιχείο εκείνο που κατά την άποψη των μαθητών τους εντυπωσίασε περισσότερο στη διάρκεια του ταξιδιού τους στην χώρα μας. Σύμφωνα με τις απαντήσεις που απεικονίζονται αναλυτικά

στον πίνακα που ακολουθεί το 48% των μαθητών δήλωσαν ότι πιο εντυπωσιακό στοιχείο του ταξιδιού υπήρξε η επίσκεψη στους αρχαιολογικούς χώρους. Το 31% ανέφερε ως πιο εντυπωσιακό στοιχείο την ίδια την χώρα ενώ ποσοστό 16% απάντησε ότι εντυπωσιάστηκε περισσότερο από τους ανθρώπους.

Ως λιγότερο εντυπωσιακά στοιχεία του ταξιδιού αξιολογήθηκαν τα μουσεία, η ελληνική φύση, ο καιρός, οι ελληνικές παραλίες και η ελληνική κουλτούρα.

Πίνακας 17:

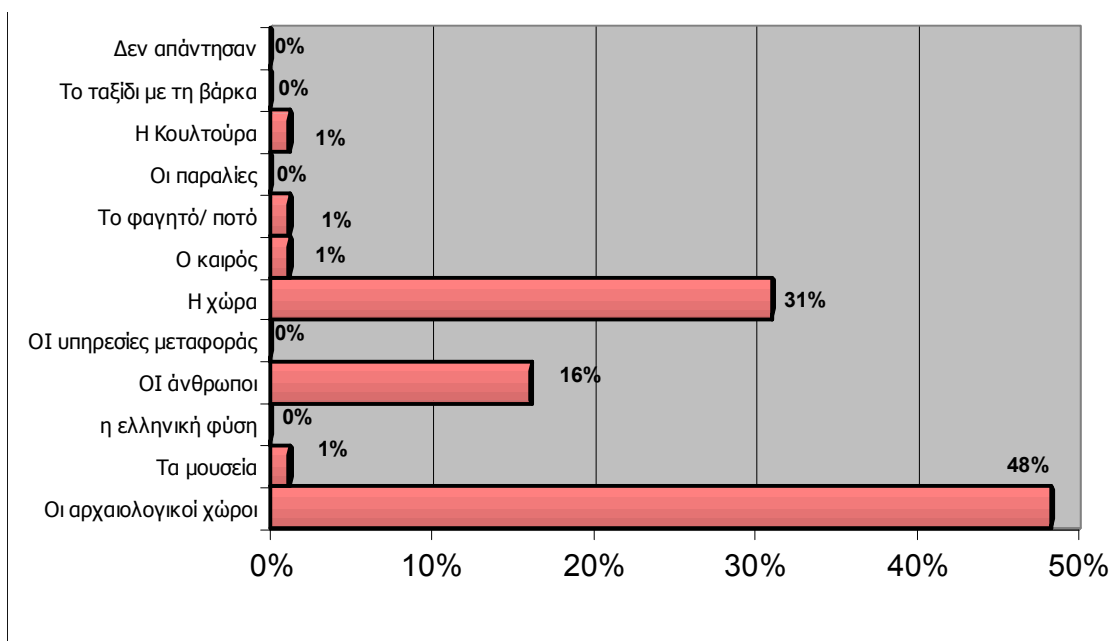
Καταγραφή των απαντήσεων των μαθητών σχετικά με το πιο εντυπωσιακό στοιχείο της επίσκεψης τους στην Ελλάδα

Ε16	Ποιο ήταν το πιο εντυπωσιακό στοιχείο του ταξιδιού σας	87	100%
	Οι αρχαιολογικοί χώροι	42	48%
	Τα μουσεία	1	1%
	η ελληνική φύση	0	0%
	ΟΙ άνθρωποι	14	16%
	ΟΙ υπηρεσίες μεταφοράς	0	0%
	Η χώρα	27	31%
	Ο καιρός	1	1%
	Το φαγητό/ ποτό	1	1%
	Οι παραλίες	0	0%
	Η Κουλτούρα	1	1%
	Το ταξίδι με τη βάρκα	0	0%
	Δεν απάντησαν	0	0%

Οι απαντήσεις των μαθητών στη συγκεκριμένη ερώτηση απεικονίζονται στο διάγραμμα που ακολουθεί

Διάγραμμα 10:

Καταγραφή των απαντήσεων των μαθητών σχετικά με το πιο εντυπωσιακό στοιχείο της επίσκεψης τους στην Ελλάδα

Στο ανωτέρω διάγραμμα είναι εμφανής η κυριαρχία των αρχαιολογικών χώρων ως το πιο εντυπωσιακό στοιχείο του ταξιδιού στις απαντήσεις των μαθητών. Αυτό αποτελεί ένα πολύ χρήσιμο συμπέρασμα της έρευνας και επιβεβαιώνει ότι πρωταρχική σημασία στη συνείδηση των τουριστών και βασικός πόλος προσέλκυσής τους στην χώρα μας είναι τα μνημεία του κλασικού πολιτισμού, χωρίς να παραγνωρίζεται η «γοητεία» την οποία ασκεί η χώρα μας στους τουρίστες η οποία, όπως προκύπτει και από την έρευνα, αποτελεί ένα πολύ σημαντικό παράγοντα για την ανάπτυξη του τουριστικού ρεύματος που εισρέει στην χώρα μας.

▪ **ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΙΟ ΑΡΝΗΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Στον πίνακα που ακολουθεί καταγράφονται οι απαντήσεις σχετικά με το στοιχείο ή τα στοιχεία που αξιολογήθηκαν ως πιο αρνητικά κατά την επίσκεψή τους στην χώρα μας. Ποσοστό 24% δήλωσε ως πιο απογοητευτικό στοιχείο τα μουσεία, ποσοστό 21% τους δημόσιους χώρους, ποσοστό 16% τους ανθρώπους, ποσοστό 13% τις υπηρεσίες ποσοστό 10% τους αρχαιολογικούς χώρους. Οι απαντήσεις και τα ποσοστά δίνονται αναλυτικά στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 18:

Καταγραφή των απαντήσεων των μαθητών σχετικά με το πιο αρνητικό στοιχείο της επίσκεψής τους στην Ελλάδα

E17	Ποιο ήταν το πιο απογοητευτικό στοιχείο του ταξιδιού σας	87	100%
	Οι αρχαιολογικοί χώροι	9	10%
	Τα μουσεία	21	24%
	Τα ξενοδοχεία	0	0%
	Οι υπηρεσίες	11	13%
	Οι άνθρωποι	14	16%
	Οι δημόσιοι χώροι	18	21%
	Η έλλειψη καθαριότητας στην Αθήνα	1	1%
	Η απεργία των μουσείων	2	2%
	Δεν απάντησαν	11	13%

Η πλειονότητα των μαθητών του δείγματος θεωρεί ως πιο απογοητευτικό στοιχείο της επίσκεψής τους στην Ελλάδα την εμπειρία τα μουσεία. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας ποσοστό μόλις 1% των μαθητών του δείγματος δήλωσαν

εντυπωσιασμένοι από τα μουσεία, όπως προκύπτει από τις απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση 16.

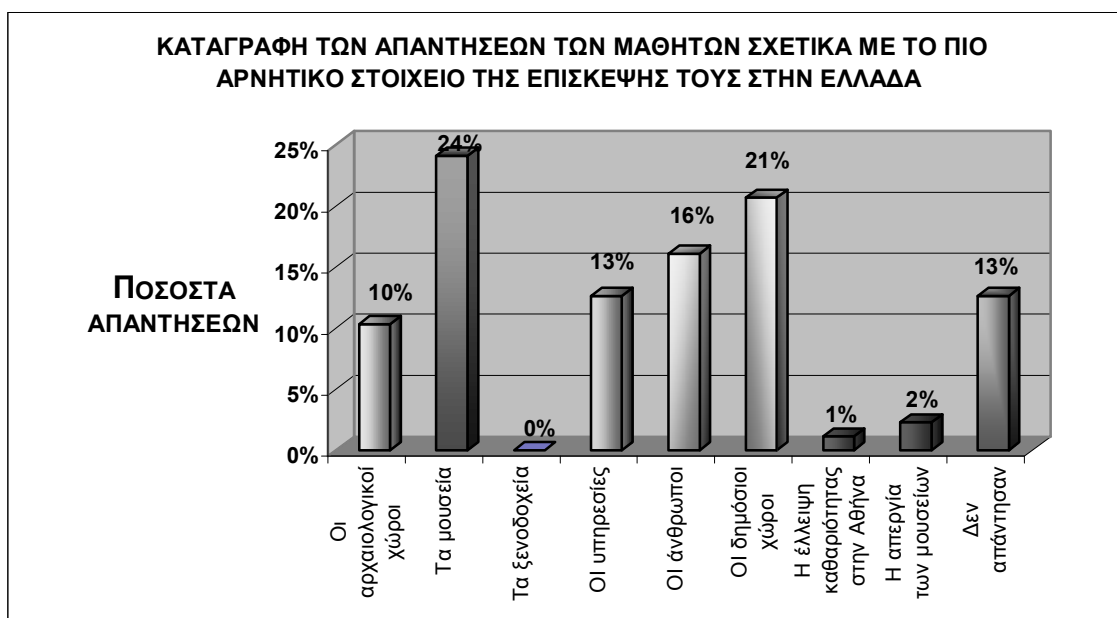
Η ερμηνεία των απαντήσεων των μαθητών στη συγκεκριμένη ερώτηση μπορεί να είναι:

- Είτε ότι οι μαθητές απογοητεύτηκαν από την ίδια την κατάσταση των μουσείων (εγκαταστάσεις, εκπαιδευτικό υλικό, αντιμετώπιση από το προσωπικό, ποιότητα και είδος εκθεμάτων)
- Είτε ότι οι μαθητές απογοητεύτηκαν από την απεργία των υπαλλήλων των μουσείων η οποία ήταν σε εξέλιξη κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στην χώρα μας.

Στη δεύτερη περίπτωση συμπεριλαμβάνεται και το 2% των απαντήσεων των μαθητών του δείγματος οι οποίοι δήλωσαν ως πιο απογοητευτική εμπειρία του ταξιδιού τους την απεργία των μουσείων.

Οι απαντήσεις απεικονίζονται πιο παραστατικά στο διάγραμμα που ακολουθεί:

Διάγραμμα 11:

Σημειώνεται επίσης ότι την ίδια χρονική περίοδο στην Αθήνα ήταν σε εξέλιξη η απεργία των υπαλλήλων καθαριότητας του δήμου η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη συσσώρευση σκουπιδιών σε κοινόχρηστους χώρους με άμεσο αντίκτυπο τη δημιουργία μίας πολύ άσχημης εικόνας για την πόλη των Αθηνών⁶⁸. Η κατάσταση αυτή επηρέασε τις απόψεις του δείγματος όπως φαίνεται από το

⁶⁸ Άρθρο: Εφημερίδα Καθημερινή (ΠΕΜΠΤΗ 23/10/2003) με τίτλο «Περιμένοντας το 2004... Η Αθήνα «πνίγεται» σε σωρούς σκουπιδιών, ενώ η κυβέρνηση αδυνατεί να βρει μία διέξοδο»

υψηλό ποσοστό των απαντήσεων για την κατάσταση των δημόσιων χώρων και για την έλλειψη καθαριότητας στην Αθήνα.

▪ **ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ**

Οι παρεχόμενες στο αεροδρόμιο υπηρεσίες περιλαμβάνουν οτιδήποτε έχει σχέση με τη διευκόλυνση των επιβατών από την άφιξη τους στην χώρα μας και μέχρι να επιβιβαστούν στα λεωφορεία που θα τους μεταφέρουν στο ξενοδοχείο. Από την άποψη αυτή οι σχετικές παρεχόμενες υπηρεσίες περιλαμβάνουν (μεταφορά από το αεροπλάνο στο χώρο παραλαβής αποσκευών, το χρόνο για την παραλαβή των αποσκευών, την κατάσταση των χώρων του αεροδρομίου, την καθαριότητα των κοινόχρηστων χώρων, τυχόν αγορές που πραγματοποίησαν για είδη πρώτης ανάγκης στο χώρο του αεροδρομίου και τέλος τη συμπεριφορά των υπαλλήλων του αεροδρομίου)

Τα αποτελέσματα της έρευνας αναφορικά με την αξιολόγηση του επιπέδου των παρεχόμενων υπηρεσιών στο αεροδρόμιο έχουν ως εξής:

Πίνακας 19:

Βαθμός ικανοποίησης των ερωτηθέντων αναφορικά με το επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών στο αεροδρόμιο

E18α	Πως αξιολογείτε το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στο αεροδρόμιο		87	100%
	Άριστο		8	9%
	Πολύ καλό		34	39%
	Καλό		35	40%
	Μέτριο		9	10%
	Φτωχό/ Δεν είναι καλό		0	0%
	Δεν απάντησαν		1	1%

Η πλειοψηφία των μαθητών αξιολόγησαν από καλό (ποσοστό 40%) έως πολύ καλό (ποσοστό 40%) το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στο αεροδρόμιο ενώ ποσοστό μαθητών που υπολογίζεται σε ποσοστό 9% του συνόλου του δείγματος απάντησαν ότι κατά τη γνώμη τους το επίπεδο των παρεχόμενων στο αεροδρόμιο υπηρεσιών ήταν άριστο.

Επομένως είναι εμφανές ότι η πλειοψηφία των μαθητών έμεινε αρκετά ικανοποιημένη από τις υπηρεσίες του αεροδρομίου. Διαγραμματικά οι παραπάνω απαντήσεις απεικονίζονται ως εξής:

Διάγραμμα 12:

▪ **ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ**

Οι παρεχόμενες υπηρεσίες στα μουσεία περιλαμβάνουν τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται τα εκθέματα, η κατάσταση στην οποία βρίσκονται, τη διάθεση του προσωπικού να εξυπηρετήσει τους επισκέπτες αλλά και το διαθέσιμο υλικό για την καλύτερη κατανόηση και αντίληψη του χώρου αλλά και των εκθεμάτων (οπτικοακουστικά μέσα, ξεναγήσεις)

Πίνακας 20:

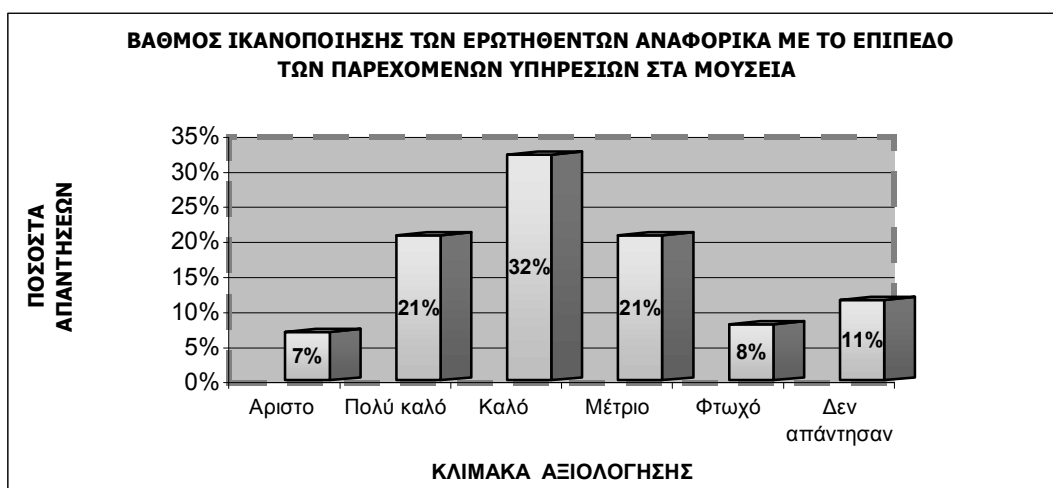
Βαθμός ικανοποίησης των ερωτηθέντων αναφορικά με το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στα μουσεία

Ε18β	Πως αξιολογείτε το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στα μουσεία	87	100%
	Άριστο	6	7%
	Πολύ καλό	18	21%
	Καλό	28	32%
	Μέτριο	18	21%
	Φτωχό/ Δεν είναι καλό	7	8%
	Δεν απάντησαν	10	11%

Το 32% των μαθητών απάντησε ότι το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στα μουσεία που επισκέφτηκαν ήταν καλό. Ισόποσο ποσοστό μαθητών του δείγματος που υπολογίστηκε στο 21% του συνόλου αξιολόγησαν το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών ως πολύ καλό και ως μέτριο αντίστοιχα. Μόλις το 7% των μαθητών έκρινε τις υπηρεσίες στα μουσεία ως άριστες ενώ το 8% απάντησε ότι το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών ήταν φτωχό.

Οι απαντήσεις απεικονίζονται και διαγραμματικά στο σχήμα που ακολουθεί:

Διάγραμμα 13

ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Στον παρακάτω πίνακα καταγράφονται οι απαντήσεις των ερωτηθέντων σχετικά με το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στους αρχαιολογικούς χώρους. Σύμφωνα με αυτές το 39% των μαθητών θεωρεί ότι το επίπεδο των υπηρεσιών είναι πολύ καλό, το 28% ότι είναι άριστο, το 23% ότι είναι καλό, το 5% ότι είναι μέτριο και το 3% ότι δεν είναι καλό (είναι φτωχό).

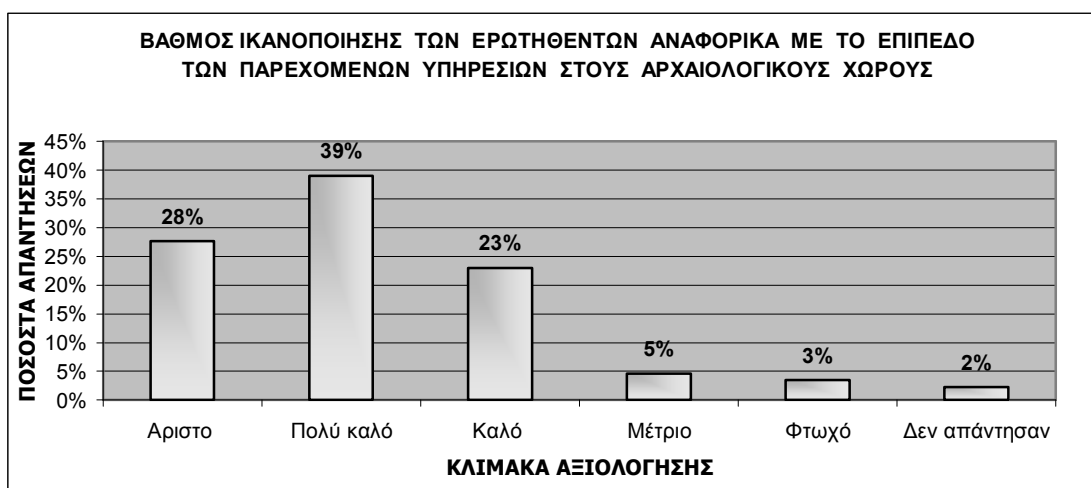
Πίνακας 21:

Βαθμός ικανοποίησης των ερωτηθέντων αναφορικά με το επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών στους αρχαιολογικούς χώρους

Ε18γ	Πως αξιολογείτε το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στους αρχαιολογικούς χώρους		87	100%
	Άριστο		24	28%
	Πολύ καλό		34	39%
	Καλό		20	23%
	Μέτριο		4	5%
	Φτωχό/ Δεν είναι καλό		3	3%
	Δεν απάντησαν		2	2%

Επομένως οι απαντήσεις αποδεικνύουν ότι η πλειοψηφία των μαθητών έμειναν πολύ ικανοποιημένοι από το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στους αρχαιολογικούς χώρους, γεγονός το οποίο απεικονίζεται και διαγραμματικά με το σχήμα που ακολουθεί:

Διάγραμμα 14

▪ **ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ**

Το φάσμα των παρεχόμενων υπηρεσιών στα ξενοδοχεία περιλαμβάνει τις υπηρεσίες διαμονής δηλαδή οτιδήποτε έχει να κάνει με το δωμάτιο, την καθαριότητα, την έκταση του χώρου, τις λειτουργικές παροχές αλλά και τις υπηρεσίες εξυπηρέτησης από το προσωπικό του ξενοδοχείου.

Το 5% των μαθητών θεώρησε ότι το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών υπήρξε άριστο, το 29% των μαθητών πολύ καλό, το 40% που αποτελεί και την πλειοψηφία του δείγματος καλό και το 21% των μαθητών μέτριο. Το 5% των μαθητών απάντησε ότι το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στα ξενοδοχεία δεν είναι καλό.

Πίνακας 22:

Βαθμός ικανοποίησης των ερωτηθέντων αναφορικά με το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στα ξενοδοχεία

Ε18δ	Πως αξιολογείτε το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στα ξενοδοχεία			
	Άριστο		4	5%
	Πολύ καλό		25	29%
	Καλό		35	40%
	Μέτριο		18	21%
	Φτωχό/ Δεν είναι καλό		4	5%
	Δεν απάντησαν		1	1%

Για την πλειονότητα των μαθητών το επίπεδο των υπηρεσιών διαμονής ήταν επαρκώς ικανοποιητικό. Ωστόσο για ένα μεγάλο μέρος των μαθητών το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών διαμονής υπήρξε μέτριο γεγονός που δημιουργεί

έντονους προβληματισμούς για τις συνθήκες και τους χώρους διαμονής των μαθητών.

Οι παραπάνω απαντήσεις απεικονίζονται στο διάγραμμα που ακολουθεί:

Διάγραμμα 15

▪ **ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΑ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ**

Οι υπηρεσίες που παρέχονται από τα εστιατόρια στους πελάτες τους αφορούν την ποιότητα του φαγητού, το είδος του φαγητού, την καθαριότητα του χώρου, τη διάθεση του προσωπικού για εξυπηρέτηση, το βαθμό προσαρμογής της «κουζίνας» στις ειδικές απαιτήσεις των μαθητών (για παράδειγμα εάν πρόκειται για χορτοφάγους).

Η συγκεκριμένη ερώτηση έχει έναν πολύ υποκειμενικό χαρακτήρα δεδομένου ότι αφορά κυρίως τις γευστικές προτιμήσεις των ερωτηθέντων οι οποίοι δοκιμάζουν μία «κουζίνα» που διαφοροποιείται σημαντικά σε σχέση με αυτήν την οποία έχουν συνηθίσει.

Ποσοστό 34% των μαθητών θεωρεί ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες στα εστιατόρια ήταν πολύ καλές, το 39% τις αξιολογεί ως καλές, το 18% ως μέτριες, το 5% ως άριστες και το 2% ως όχι καλές.

Πίνακας 23:

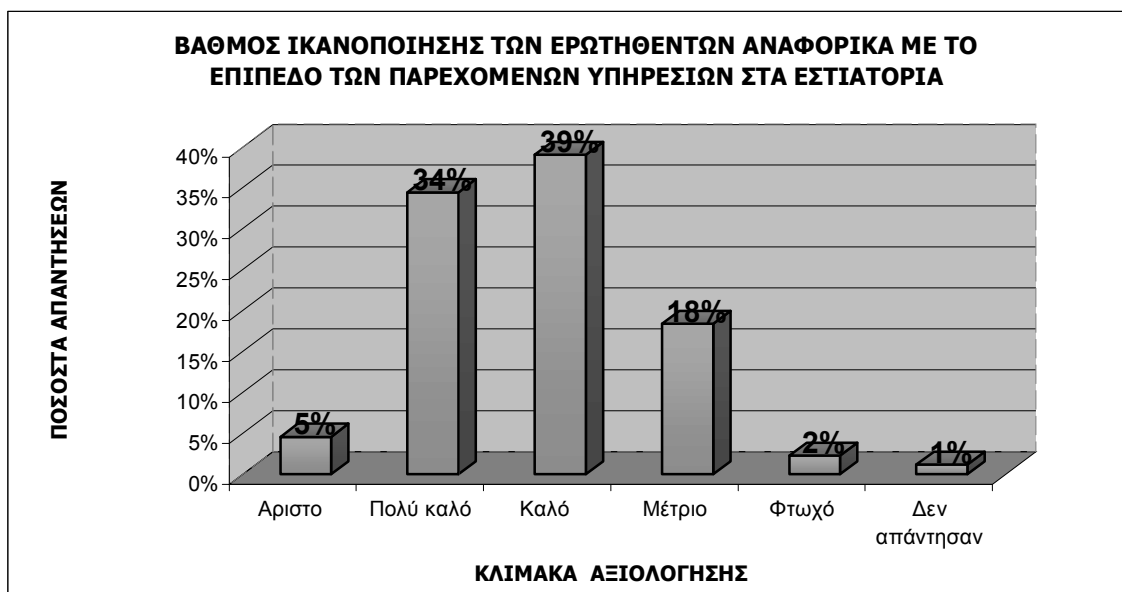
Βαθμός ικανοποίησης των ερωτηθέντων αναφορικά με το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στα εστιατόρια

Ε18ε	Πως αξιολογείτε το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στα εστιατόρια	87	100%
	Άριστο	4	5%
	Πολύ καλό	30	34%
	Καλό	34	39%
	Μέτριο	16	18%

Φτωχό / Δεν είναι καλό	2	2%
Δεν απάντησαν	1	1%

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων έμειναν αρκετά ικανοποιημένοι από τις υπηρεσίες σίτισης οι οποίες πρέπει να σημειωθεί ότι παρέχονται τόσο στα ξενοδοχεία στα οποία διαμένουν οι μαθητές αλλά και κατά περίπτωση σε επιλεγμένα εστιατόρια. Ακολουθεί η διαγραμματική απεικόνιση των απαντήσεων των ερωτηθέντων.

Διάγραμμα 16

▪ **ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ**

Η πλειονότητα των μαθητών χρησιμοποιούν κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στην χώρα μας ιδιωτικές εταιρείες λεωφορείων τα οποία τους μεταφέρουν από τον ένα προορισμό στον άλλο.

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων αξιολογεί το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στα μέσα μεταφοράς ως πολύ καλό (ποσοστό 32%). Το 26% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι οι συγκεκριμένες υπηρεσίες είναι καλές ενώ ποσοστό 17% ότι είναι άριστες. Το 13% των ερωτηθέντων αξιολογεί τις παρεχόμενες υπηρεσίες στα μέσα μεταφοράς ως μέτριες, ενώ ποσοστό 11% του δείγματος δεν απάντησε στη συγκεκριμένη ερώτηση.

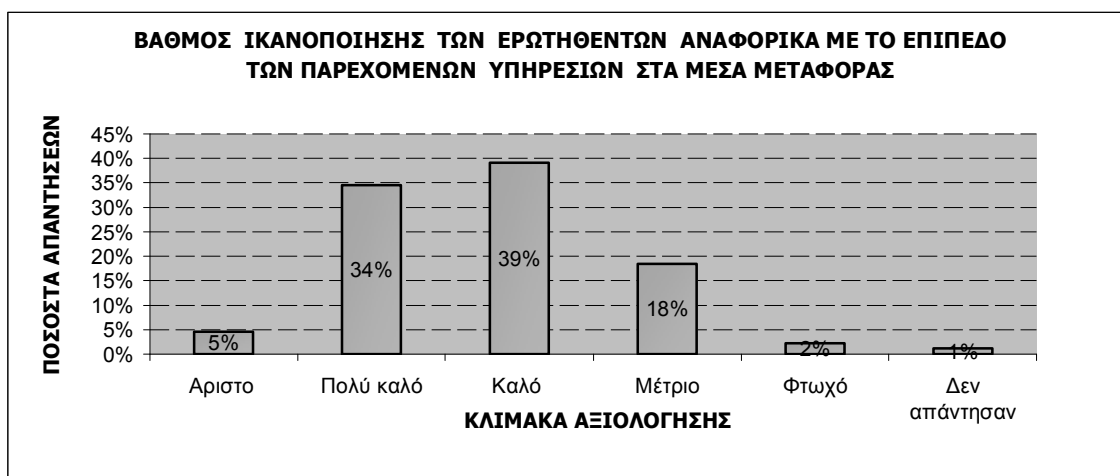
Πίνακας 24:

Βαθμός ικανοποίησης των μαθητών αναφορικά με το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στα μέσα μεταφοράς

Ε18στ	Πως αξιολογείτε το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στα μέσα μεταφοράς	87	100%
	Άριστο	15	17%
	Πολύ καλό	28	32%
	Καλό	23	26%
	Μέτριο	11	13%
	Φτωχό/ Δεν είναι καλό	0	0%
	Δεν απάντησαν	10	11%

Με βάση τις ανωτέρω απαντήσεις προκύπτει ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες στα μέσα μεταφοράς υπήρξαν πολύ ικανοποιητικές για την πλειοψηφία του δείγματος. Αυτό απεικονίζεται και διαγραμματικά στο σχήμα που ακολουθεί:

Διάγραμμα 17

▪ **ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Η συγκεκριμένη ερώτηση ερευνά την τάση των μαθητών να επιστρέψουν ή όχι στην χώρα μας. Όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή της παρούσας μελέτης ένα από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού είναι ότι δημιουργεί τις συνθήκες για επανάληψη της επίσκεψής τουριστών στην χώρα την οποία έχουν επισκεφτεί με το σχολείο σε μεγαλύτερες πλέον ηλικίες, δεδομένου ότι τα παιδιά είναι οι ενήλικοι του μέλλοντος.

Αυτό αποδεικνύεται και από τις απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση σύμφωνα με τις οποίες η πλειονότητα των μαθητών σε ποσοστό 89% δήλωσαν διατεθειμένοι να επιστρέψουν στην χώρα μας στο μέλλον. Επομένως είναι

σαφές ότι η επίσκεψη σε μία χώρα σε νεαρή ηλικία μπορεί να αποτελέσει το έναυσμα για επανάληψη της σε μεγαλύτερη ηλικία καλλιεργώντας με τον τρόπο αυτό ένα συνεχές ρεύμα τουρισμού.

Πίνακας 25:

Καταγραφή των απαντήσεων των ερωτηθέντων σχετικά με την πρόθεση επιστροφής τους στην Ελλάδα

E19	Θα ξαναεπισκεφτόσασταν την Ελλάδα	87	100%
	ΝΑΙ	77	89%
	ΌΧΙ	10	11%
	Δεν απάντησαν	0	0%

▪ **ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Στην ερώτηση αυτή απαντούν οι μαθητές οι οποίοι δήλωσαν ότι επιθυμούν να ξαναεπισκεφτούν την Ελλάδα αναφορικά με τους λόγους για τους οποίους θα επαναλάμβαναν την επίσκεψη τους αυτή.

Οι μαθητές απάντησαν δίνοντας περισσότερες από μία απαντήσεις για τους λόγους επιστροφής στην χώρα μας. διευκρινίζεται ότι το 100% των μαθητών δεν είναι το σύνολο των ερωτηθέντων του δείγματος αλλά το ποσοστό των μαθητών που απάντησαν θετικά στην ερώτηση δώδεκα της συγκεκριμένης ενότητας ερωτήσεων του ερωτηματολογίου. Αρά το 100% της συγκεκριμένης ερώτησης είναι 77 μαθητές.

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απάντησε ότι θα ξαναεπισκέπτονταν την χώρα μας για διακοπές / διασκέδαση (ποσοστό 46%). Το 29% των μαθητών δήλωσε ότι ο λόγος για τον οποίο θα επέστρεφε στην Ελλάδα ήταν για να διερευνήσει περισσότερο τον Αρχαίο Ελληνικό Πολιτισμό. Το 16% δήλωσε ότι θα επέστρεφε για να παραβρεθεί στους Ολυμπιακούς Αγώνες, 5% για να επισκεφτεί φίλους στην Ελλάδα, 2% για να παραβρεθεί στους Αγώνες ως αθλητής και τέλος 3% των μαθητών του δείγματος δεν απάντησαν.

Πίνακας 26:

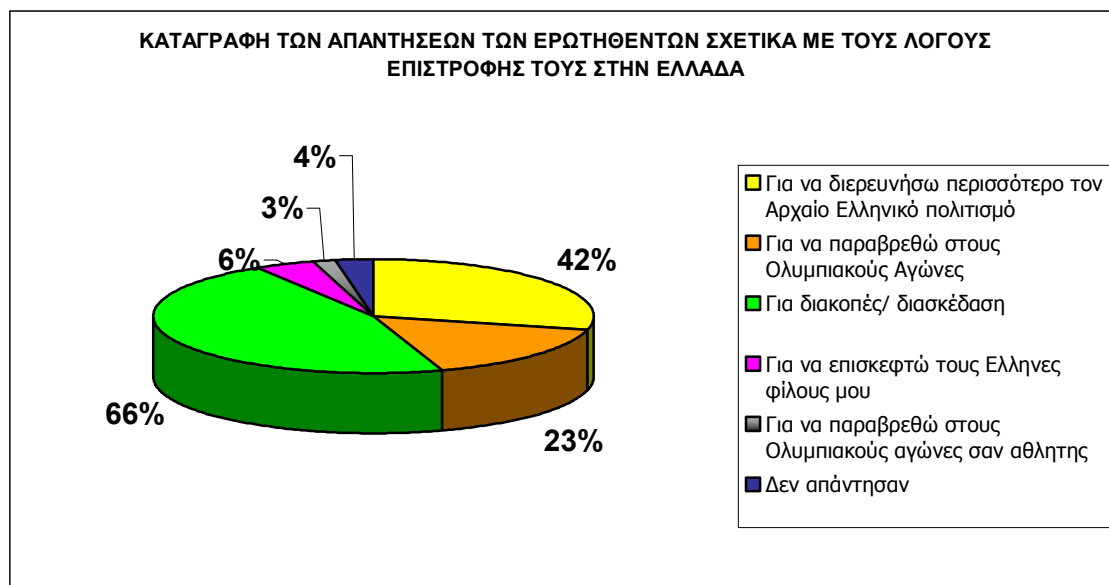
Καταγραφή των απαντήσεων των ερωτηθέντων σχετικά με τους λόγους επιστροφής τους στην Ελλάδα

E19α	Αν ναι για ποιο λόγο;		111	100%
	Για να διερευνήσω περισσότερο τον Αρχαίο Ελληνικό πολιτισμό		32	29%
	Για να παραβρεθώ στους Ολυμπιακούς Αγώνες		18	16%
	Για διακοπές/ διασκέδαση		51	46%
	Για να επισκεφτώ τους Έλληνες φίλους μου		5	5%
	Για να παραβρεθώ στους Ολυμπιακούς αγώνες σαν αθλητής		2	2%

Από τις παραπάνω απαντήσεις είναι φανερό ότι η Ελλάδα κυριαρχεί στη συνείδηση των επισκεπτών της ως μία χώρα που προσφέρεται για χαλάρωση και διακοπές. Παράλληλα γίνεται σαφές ότι είναι πολύ μεγάλη η «έλξη» την οποία ασκούν τα μνημεία του Αρχαίου Ελληνικού Πολιτισμού στους επισκέπτες της χώρας μας δημιουργώντας τους στην ανάγκη να επιστρέψουν στην χώρα μας για να τα γνωρίσουν καλύτερα. Τέλος παρατηρείται ότι σημαντικό ποσοστό των μαθητών δηλώνουν ότι βασικός λόγος επιστροφής τους στην Ελλάδα είναι η παρακολούθηση των Ολυμπιακών Αγώνων, γεγονός που ενισχύει τις προβλέψεις για αύξηση της τουριστικής κίνησης από το εξωτερικό κατά τη διάρκεια των Αγώνων.

Οι παραπάνω απαντήσεις απεικονίζονται διαγραμματικά ως εξής:

Διάγραμμα 18

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΜΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Από τους μαθητές που ερωτήθηκαν δέκα απάντησαν αρνητικά στην ερώτηση επανάληψης της επίσκεψής τους στην Ελλάδα. Και στη συγκεκριμένη ερώτηση οι μαθητές απάντησαν δίνοντας περισσότερες από μία απαντήσεις. Για το λόγο αυτό ο απόλυτος αριθμός των απαντήσεων υπερβαίνει τον αριθμό των ατόμων που απάντησαν αρνητικά στην ερώτηση επιστροφής τους στην Ελλάδα.

Από αυτούς το 40% αιτιολόγησε την άποψή του αυτή λόγω της μη φιλικής συμπεριφοράς των ανθρώπων, το 20% απάντησε ότι δε θα επισκεπτόταν πάλι την Ελλάδα εξαιτίας της κακής ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ποσοστό 10% των ερωτηθέντων απάντησε ότι δεν θα ξαναέρθει στην Ελλάδα λόγω έλλειψης ενδιαφέροντος, επίσης 10% των ερωτηθέντων απάντησε ότι δε θα ξαναεπέστρεφε επηρεασμένο από το υψηλό κόστος υπηρεσιών. Τέλος 10% δήλωσε ως λόγο μη επιστροφής στην Ελλάδα την έλλειψη καθαριότητας.

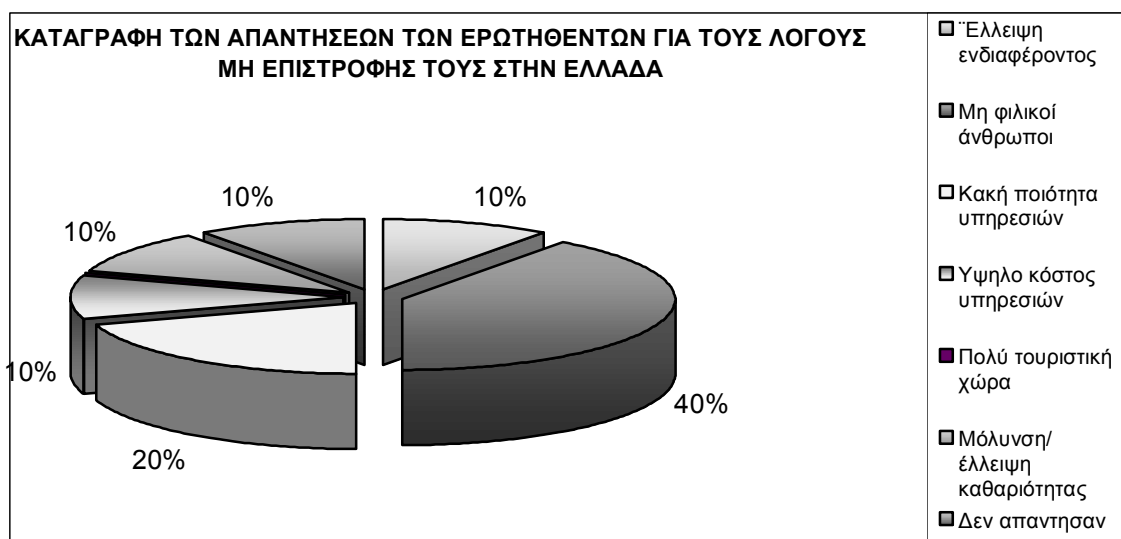
Πίνακας 27:

Καταγραφή των απαντήσεων των ερωτηθέντων για τους λόγους μη επιστροφής τους στην Ελλάδα

Ε19β	Αν όχι για ποιο λόγο	10	100%
	Έλλειψη ενδιαφέροντος	1	10%
	Μη φιλικόί άνθρωποι	4	40%
	Κακή ποιότητα υπηρεσιών	2	20%
	Υψηλό κόστος υπηρεσιών	1	10%
	Πολύ τουριστική χώρα	0	0%
	Μόλυνση/ έλλειψη καθαριότητας	1	10%
	Δεν απάντησαν	1	10%

Όπως προκύπτει από τις απαντήσεις η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δηλώνουν αρνητικοί στην επιστροφή τους στην Ελλάδα λόγω της αρνητικής συμπεριφοράς που αντιμετώπισαν κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στην χώρα μας. Γίνεται έτσι αισθητός ο ρόλος τον οποίο «παίζει» η συμπεριφορά των ανθρώπων στην χώρα υποδοχής γενικότερη αίσθηση φιλοξενίας των τουριστών σε αυτήν.

Διάγραμμα 19

3.6.2 ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ: ΛΟΙΠΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Η Τρίτη ενότητα ερωτήσεων του ερωτηματολογίου είναι η πιο σύντομη και περιλαμβάνει τρεις ερωτήσεις οι οποίες αφορούν:

- ο την πρόθεση των μαθητών να συνεχίσουν ή όχι τις σπουδές τους σε ανώτερο επίπεδο
- ο το εάν οι γονείς τους έχουν επισκεφτεί την χώρα μας και τέλος
- ο το ποια χώρα επισκέφτηκαν για τις θερινές τους διακοπές το καλοκαίρι του έτους 2003

▪ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΘΕΣΗ ΣΥΝΕΧΙΣΗΣ Ή ΟΧΙ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΕ ΑΝΩΤΕΡΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η ερώτηση αυτή έχει ως στόχο να διερευνήσει την πρόθεση των μαθητών του δείγματος να συνεχίσουν τις σπουδές τους περαιτέρω. Σύμφωνα με το βρετανικό Υπουργείο Παιδείας οι μαθητές μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχουν την επιλογή να συνεχίσουν φοιτώντας είτε σε κάποιο Πανεπιστημιακό ίδρυμα, είτε σε κάποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα τεχνικής εκπαίδευσης, είτε σε κάποιο κολέγιο. Οι απαντήσεις τους απεικονίζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 28:

Καταγραφή των απαντήσεων των ερωτηθέντων σχετικά με την πρόθεση συνέχισης ή όχι των σπουδών τους σε ανώτερο επίπεδο

E20	Στόχος μου είναι η συνέχιση των σπουδών μου σε επίπεδο	87	100%
	Πανεπιστήμιου	74	85%
	Τεχνικής εκπαίδευσης	1	1%
	Κολεγίου	1	1%
	Δεν απάντησαν	11	13%

Το 85% των μαθητών δηλώνει ότι επιθυμεί τη συνέχιση των σπουδών τους στο Πανεπιστήμιο. Ελάχιστοι είναι οι μαθητές που επιθυμούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε κάποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα Τεχνικής Εκπαίδευσης ή σε κάποιο κολέγιο. Σημειώνεται ωστόσο ότι στη συγκεκριμένη ερώτηση δεν απάντησε ένα σημαντικό ποσοστό ερωτηθέντων το οποίο υπολογίζεται σε ποσοστό 13% του συνόλου του δείγματος.

▪ **ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν στη συγκεκριμένη ερώτηση το 61% των μαθητών δήλωσαν ότι οι γονείς τους έχουν επισκεφτεί στο παρελθόν την χώρα μας. Ποσοστό 37% του δείγματος απάντησε αρνητικά ενώ το 2% των ερωτηθέντων δεν απάντησε.

Τα παραπάνω στοιχεία απεικονίζονται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 29:

Καταγραφή των απαντήσεων των ερωτηθέντων σχετικά με την επίσκεψη των γονέων τους στην Ελλάδα

E21	Οι γονείς σας έχουν επισκεφτεί την Ελλάδα		87	100%
	ΝΑΙ		53	61%
	ΌΧΙ		32	37%
	Δεν απάντησαν		2	2%

▪ **ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΧΩΡΑ ΠΟΥ ΕΠΙΣΚΕΦΤΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΕΡΙΝΕΣ ΤΟΥΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ**

Στον πίνακα που ακολουθεί απεικονίζονται οι απαντήσεις των μαθητών στην ερώτηση αναφορικά με την χώρα που επισκέφτηκαν για τις θερινές τους διακοπές. Ορισμένοι μαθητές έδωσαν περισσότερες από μία απαντήσεις, ανάλογα με τον αριθμό των χωρών που επισκέφτηκαν.

Όπως φαίνεται από τον πίνακα 14% των απαντήσεων προσδιόριζαν ως τόπο διακοπών τις Η.Π.Α και την Γαλλία για τις θερινές τους διακοπές, το 9% την Ιταλία , 8% την Ισπανία, 7% των απαντήσεων δήλωναν ότι δεν έκαναν θερινές διακοπές. Ποσοστό 6% των απαντήσεων αφορούσαν χώρες της Αφρικής, 5% των απαντήσεων την Ελβετία και 4% των απαντήσεων την Ελλάδα. Ποσοστό 3% των απαντήσεων δήλωναν ως τόπο θερινών τους διακοπών την Κύπρο, την Τουρκία και την Γερμανία.

Πίνακας 30:

Καταγραφή των απαντήσεων των ερωτηθέντων σχετικά με τις χώρες που επισκέφτηκαν για τις θερινές τους διακοπές

E22	Σε ποια χώρα πήγατε για διακοπές φέτος το καλοκαίρι		118	100%
	Ελλάδα		5	4%
	Ινδία		2	2%
	Αυστραλία		1	1%
	Δεν απάντησαν		3	3%
	Συρία		1	1%
	Η.Π.Α.		16	14%
	Ιταλία		11	9%
	Δανία		1	1%
	Πορτογαλία		2	2%
	Ισπανία		10	8%
	Γαλλία		17	14%
	Ηνωμένο Βασίλειο/ Σκωτία		5	4%
	Βέλγιο		1	1%
	Ολλανδία		1	1%
	Τουρκία		3	3%
	Γερμανία		3	3%
	Χονγκ Κονγκ		1	1%
	Μεξικό		1	1%
	Μαλαισία		1	1%
	Τενερίφη		2	2%
	Καμία		8	7%
	Σρι Λάνκα		1	1%
	Κροατία		2	2%
	Ισλανδία		1	1%
	Τζαμάικα		2	2%
	Κύπρος		4	3%
	Ελβετία		6	5%
	Αφρική		7	6%

Λιγότεροι μαθητές προσδιόριζαν ως τόπο διακοπών την Ινδία (2%), την Αυστραλία (1%), τη Συρία (1%), τη Δανία (1%), το Βέλγιο (1%), την Ολλανδία (1%), το Χονγκ Κονγκ (1%), το Μεξικό (1%), τη Μαλαισία (1%), την Τενερίφη (2%), Τη Σρι Λάνκα (1%), την Κροατία (2%), την Ισλανδία (1%), την Τζαμάικα (2%).

Οι περισσότεροι επιλέγουν για τις θερινές τους διακοπές εκτός από τις Η.Π.Α. της Γαλλία αλλά και χώρες της Νότιας Ευρώπης όπως είναι η Ιταλία, η Ισπανία και η Ελλάδα. Δηλαδή το βάρος των προτιμήσεων «πέφτει» σε χώρες οι οποίες βρίσκονται κατά κύριο λόγο σε κοντινή απόσταση από τη Μεγάλη Βρετανία όπως είναι για παράδειγμα η Γαλλία αλλά και σε χώρες οι οποίες θεωρούνται παραδοσιακός προορισμός θερινών διακοπών (Ιταλία, Ισπανία, Ελλάδα). Οι χώρες της Βόρειας Ευρώπης δεν συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό απαντήσεων

ενώ από τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης μόνο η Ελβετία εμφανίζει μεγάλο ποσοστό απαντήσεων.

3.6.3 ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Στην τέταρτη και τελευταία ενότητα της αναλυτικής παρουσίασης των αποτελεσμάτων της έρευνας παρατίθενται οι πίνακες διπλής εισόδου, οι οποίοι προέκυψαν από τη συνδυασμένη επεξεργασία των ερωτήσεων της έρευνας.

▪ ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Ο πίνακας που ακολουθεί αποτυπώνει τα ποσοστά απαντήσεων σχετικά με την κάλυψη του κόστους ταξιδιού για κάθε μαθητή ανά κατηγορία σχολείου (δηλαδή δημόσιο, ιδιωτικό ή κολέγιο).

Πίνακας 31:

Τρόπος κάλυψης κόστους ταξιδιού ανά κατηγορία σχολείου

Η ΚΑΛΥΨΗ ΤΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΕΠΙΝΕ	ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΚΟΛΕΓΙΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ
Αποκλειστικά από τους γονείς	5	22%	46	75%	3	100%
Από τους γονείς και από το σχολείο	11	48%	12	20%	0	0%
Αποκλειστικά από το σχολείο	6	26%	1	2%	0	0%
Από τον μαθητή	0	0%	1	2%	0	0%
Από το σχολείο και από τον μαθητή	1	4%	0	0%	0	0%
Δεν απάντησαν	0	0%	1	2%	0	0%
	23	100%	61	100%	3	100%

Οι μαθητές χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες ανάλογα με τον τύπο του σχολείου στο οποίο φοιτούν. Στόχος είναι να προσδιοριστεί ο τρόπος κάλυψης των ταξιδιωτικών εξόδων ανά κατηγορία σχολείων.

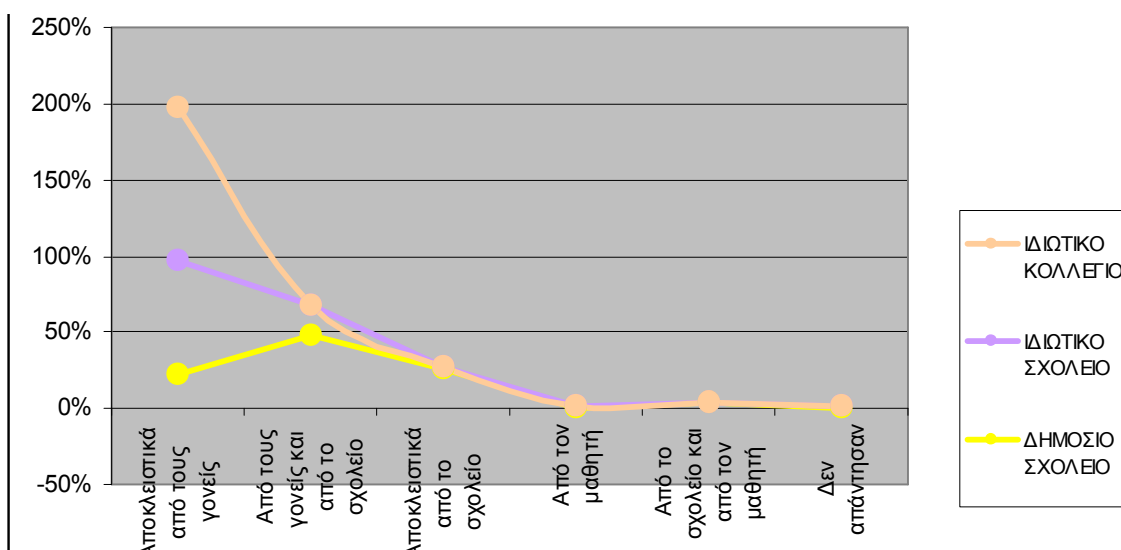
Για την πλειονότητα των μαθητών που φοιτούν σε δημόσιο σχολείο το κόστος του ταξιδιού καλύφθηκε από τους γονείς και από το σχολείο (ποσοστό 48%). Αντίθετα η πλειοψηφία των μαθητών που φοιτούν σε ιδιωτικό σχολείο δήλωσαν ότι το κόστος για τη συμμετοχή στο ταξίδι καλύφθηκε αποκλειστικά από τους γονείς (ποσοστό 75%). Τέλος όσοι από τους μαθητές φοιτούν σε ιδιωτικό κολέγιο δήλωσαν ότι κάλυψαν τα έξοδα για το ταξίδι με την αποκλειστική συνδρομή των γονέων τους.

Από τα παραπάνω γίνεται εμφανές ότι όσον αφορά τα ιδιωτικά σχολεία ή κολέγια το βάρος της χρηματοδότησης δραστηριοτήτων όπως είναι τα σχολικά

ταξίδια πέφτει στους γονείς. Αντίθετα στα δημόσια σχολεία οι τρόποι χρηματοδότησης σχολικών ταξιδιών ποικίλλουν ανάλογα με την οικονομική ευχέρεια του μαθητή και μπορεί να περιλαμβάνουν εκτός από τη συνδρομή των γονέων την μερική ενίσχυση ή και την αποκλειστική κάλυψη του κόστους από σχολικούς πόρους.

Διάγραμμα 20

Τρόπος κάλυψης κόστους ταξιδιού ανά κατηγορία σχολείου

▪ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Ο ακόλουθος πίνακας απεικονίζει τη συχνότητα με την οποία πραγματοποιούνται τα σχολικά ταξίδια στο εξωτερικό ανάλογα με την κατηγορία σχολείων. Στόχος είναι να διερευνηθεί, στο βαθμό που αυτό καθίσταται εφικτό μέσω της έρευνας, ο βαθμός διαφοροποίησης της συχνότητας με την οποία πραγματοποιούνται τα ταξίδια στο εξωτερικό ανάλογα με την κατηγορία των σχολείων.

Πίνακας 32:

Συχνότητα πραγματοποίησης σχολικών ταξιδιών στο εξωτερικό ανά κατηγορία σχολείου

ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΧΟΛΕΙΩΝ					
	ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ
Κάθε χρόνο	8	35%	17	29%	2	67%
Κάθε δύο χρόνια	3	13%	19	32%	0	0%
Κάθε περισσότερο από δύο χρόνια	11	48%	7	12%	0	0%
Αυτό είναι το μοναδικό μας ταξίδι	1	4%	3	5%	0	0%
Κάθε έξι μήνες	0	0%	9	15%	1	33%
Δεν απαντήσαν	0	0%	4	7%	0	0%
	23	100%	59	100%	3	100%

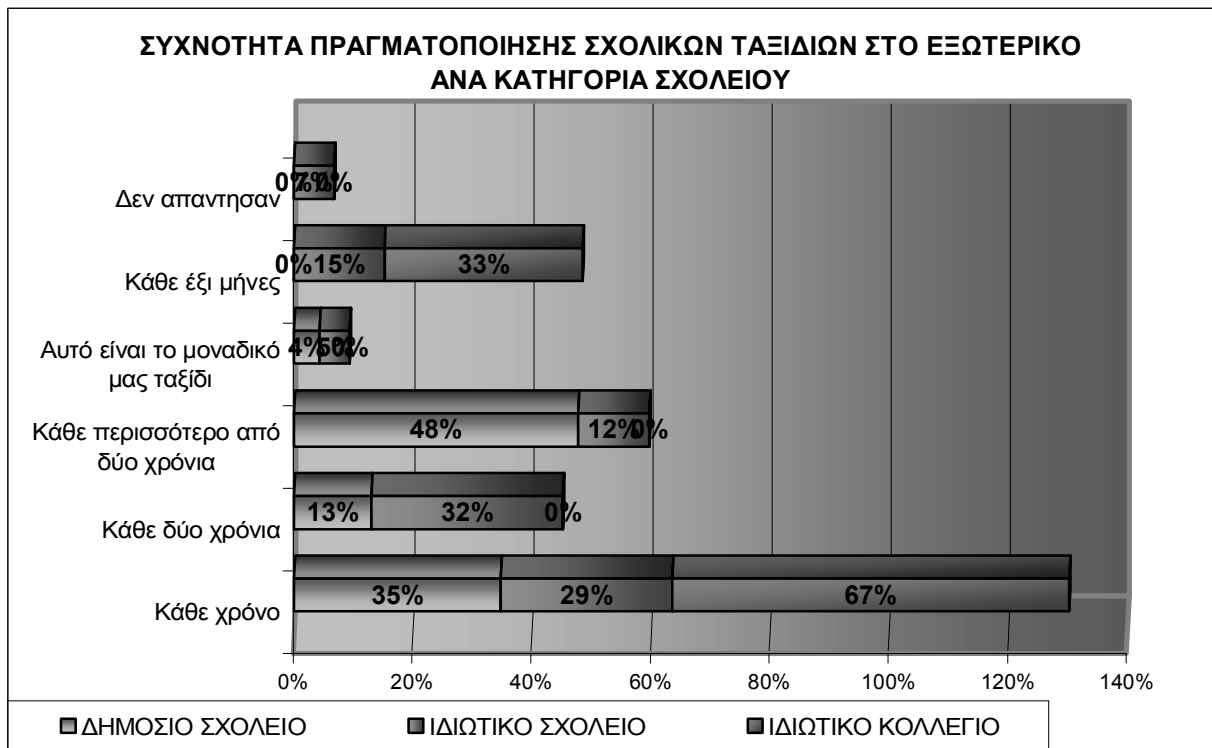
Σύμφωνα με τις απαντήσεις η πλειοψηφία των μαθητών που προέρχονται από δημόσια σχολεία δηλώνουν ότι ταξιδεύουν με το σχολείο τους με συχνότητα άνω των δύο ετών (ποσοστό 48%). Παρόλα αυτά ένα σημαντικό ποσοστό μαθητών που προέρχονται από δημόσια σχολεία (35%) δηλώνουν ότι ταξιδεύουν με το σχολείο τους κάθε χρόνο. Επομένως με βάση τα στοιχεία αυτά η πλειονότητα των μαθητών δημόσιων σχολείων ταξιδεύουν με αραιότερη συχνότητα στο εξωτερικό. Ωστόσο διαπιστώνεται ότι το ποσοστό των μαθητών δημόσιων σχολείων που ταξιδεύουν με το σχολείο τους σε ετήσια βάση είναι αρκετά υψηλό.

Στα ιδιωτικά σχολεία η πλειοψηφία των μαθητών ταξιδεύει κάθε δύο χρόνια στο εξωτερικό (ποσοστό 32%). Το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό μαθητών που εντάσσονται στη συγκεκριμένη κατηγορία (ποσοστό 29%) δηλώνουν ότι ταξιδεύουν με το σχολείο τους στο εξωτερικό κάθε χρόνο.

Στα ιδιωτικά κολέγια παρατηρείται η μεγαλύτερη συχνότητα ταξιδιών στο εξωτερικό. Δύο στους τρεις μαθητές απαντούν ότι πραγματοποιούν εκπαιδευτικά ταξίδια στο εξωτερικό κάθε χρόνο, ενώ ένας στους τρεις δηλώνει ότι ταξιδεύει με το σχολείο τους δύο φορές το χρόνο.

Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει ότι τα ιδιωτικά σχολεία ή κολέγια εμφανίζουν τη μεγαλύτερη συχνότητα στην πραγματοποίηση ταξιδιών στο εξωτερικό. Παρόλα αυτά και τα δημόσια σχολεία χαρακτηρίζονται για την ικανοποιητική συχνότητα οργάνωσης εκπαιδευτικών ταξιδιών στο εξωτερικό.

Διάγραμμα 21

▪ **ΦΟΡΕΙΣ ΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ**

Ο πίνακας που ακολουθεί αποτυπώνει τον τρόπο λήψης αποφάσεων για την οργάνωση του ταξιδιού ανάλογα με την κατηγορία του σχολείου. Στόχος της ανάλυσης αυτής είναι να εντοπιστεί κατά πόσο τα δημόσια σχολεία λειτουργούν πιο συγκεντρωτικά ή πιο «δημοκρατικά» αναφορικά με τη συμμετοχή μαθητών καθηγητών στην λήψη της απόφασης για την οργάνωση ενός ταξιδιού σε σχέση με τα ιδιωτικά σχολεία ή κολέγια.

Πίνακας 33:

Φορείς απόφασης για την πραγματοποίηση σχολικών ταξιδιών στο εξωτερικό ανά κατηγορία σχολείου

Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΕΛΗΦΘΗ ΑΠΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΧΟΛΕΙΩΝ					
	ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ
Τους καθηγητές	1	4%	24	41%	0	0%
Τους καθηγητές & το συμβούλιο εκπαίδευσης	5	22%	6	10%	0	0%
Τους καθηγητές και τους μαθητές	5	22%	3	5%	0	0%
Δεν γνωρίζω	7	30%	15	25%	0	0%
Αποτελεί μέρος των δραστηριοτήτων του σχολείου	4	17%	8	14%	3	100%
Από εμένα	0	0%	3	5%	0	0%
Δεν απάντησαν	1	4%	0	0%	0	0%
	23	100%	59	100%	3	100%

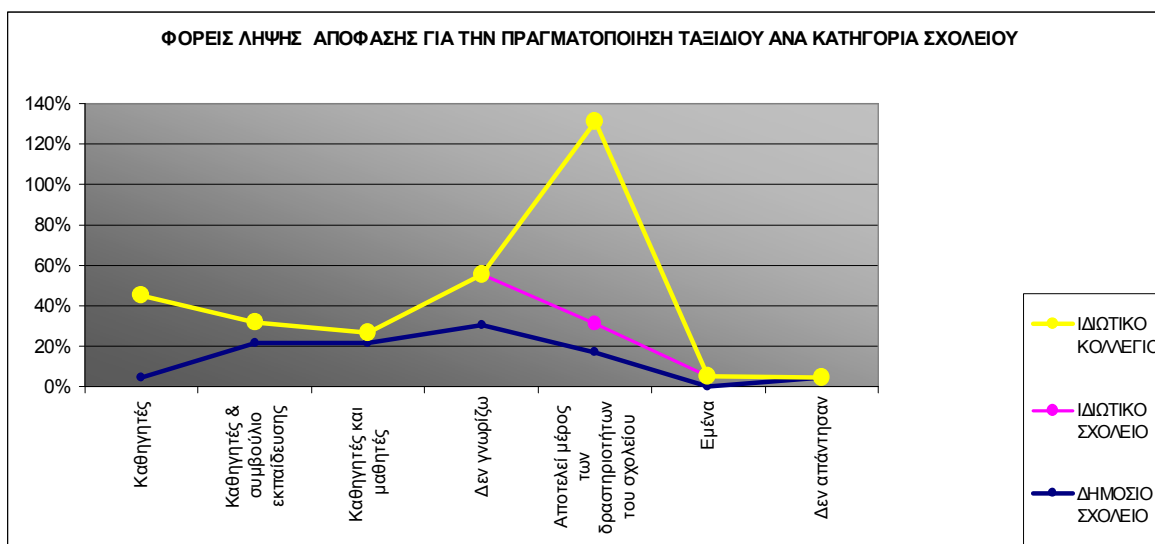
Η πλειοψηφία των μαθητών δημοσίων σχολείων δηλώνουν ότι αγνοούν τον τρόπο με τον οποίο ελήφθη η απόφαση για την πραγματοποίηση του ταξιδιού. Ισάριθμο ποσοστό (22%) των μαθητών δημόσιων σχολείων δήλωσαν ότι κατά την άποψή τους η απόφαση λαμβάνεται από τους καθηγητές και το συμβούλιο εκπαίδευσης ή αντίστοιχα από τους καθηγητές και τους μαθητές. Τέλος ποσοστό 17% των μαθητών δημοσίων σχολείων απάντησαν ότι οι σχολικές εκδρομές στο εξωτερικό αποτελούν μέρος των δραστηριοτήτων του σχολείου.

Στα ιδιωτικά σχολεία το 41% των μαθητών απάντησαν ότι κατά τη γνώμη τους για την οργάνωση των εκδρομών αποφασίζουν οι καθηγητές. Ποσοστό 25% των μαθητών δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν ποιος τελικά αποφασίζει, ποσοστό 14% του δείγματος θεωρούν ότι τα σχολικά ταξίδια στο εξωτερικό αποτελούν μέρος των δραστηριοτήτων του σχολείου, το 10% των μαθητών τέλος δηλώνουν ότι αποφασίζουν οι καθηγητές και το συμβούλιο εκπαίδευσης.

Τέλος στα ιδιωτικά κολέγια κατά την άποψη των μαθητών τα σχολικά ταξίδια αποτελούν μέρος των δραστηριοτήτων του σχολείου και άρα η οργάνωση και η πραγματοποίησή τους αποτελεί μία συνηθισμένη διαδικασία η οποία λίγο πολύ είναι προδιαγεγραμμένη.

Κοινός τόπος για την πλειοψηφία των μαθητών δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων είναι ότι τους διακατέχει η άγνοια για τον τρόπο αλλά και τους φορείς που συμμετέχουν στις αποφάσεις οργάνωσης εκπαιδευτικών ταξιδιών στο εξωτερικό, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της έρευνας που παρατέθηκαν παραπάνω.

Διάγραμμα 22

▪ **ΧΩΡΕΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΕΧΟΥΝ ΤΑΞΙΔΕΥΣΕΙ ΜΕ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥΣ (ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ)**

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τα ποσοστά των μαθητών που δηλώνουν ότι έχουν επισκεφτεί περισσότερες από μία χώρες με το σχολείο τους και ταυτόχρονα απεικονίζει τα ποσοστά επισκεψιμότητας στις χώρες αυτές. Στόχος της καταγραφής αυτής είναι να προσδιορισθούν οι δημοφιλέστεροι προορισμοί σχολικών εκπαιδευτικών εκδρομών, όπως αυτοί προκύπτουν βάσει των στοιχείων της έρευνας.

Στον πίνακα αυτό οι μαθητές χωρίζονται σε κατηγορίες ανάλογα με τις χώρες που έχουν ταξιδέψει με το σχολείο τους. Για παράδειγμα στην κατηγορία 1 ανήκουν οι μαθητές που έχουν ταξιδέψει με το σχολείο τους στην Ισπανία (γραμμή 1). Στη συνέχεια κάθε μαθητής δηλώνει εκτός από την χώρα της γραμμής στην οποία ανήκει σε ποια άλλη χώρα έχει ταξιδέψει με το σχολείο του. Για παράδειγμα ένας μαθητής που έχει ταξιδέψει στην Ισπανία (γραμμή 1) μπορεί να έχει ταξιδέψει με το σχολείο του και στην Ιταλία (γραμμή 1 στήλη 2). Τα ποσοστά για κάθε συνδυασμό υπολογίζονται επί του συνόλου των μαθητών που έχουν ταξιδέψει στη συγκεκριμένη χώρα όπως αυτή ορίζεται σε κάθε γραμμή.

Πίνακας 34

Χώρες στις οποίες οι μαθητές έχουν ταξιδέψει με το σχολείο τους εκτός από την Ελλάδα

Αναφέρετε σε ποιες άλλες χώρες έχετε ταξιδέψει με το σχολείο σας																				
	Spain	Italy	France	Austria	Germany	Belgium	Luxembourg	USA	UK	China	Sweden	Cuba	South Afri	French Pol	Ireland	Canada	Switzerland	None	TOTAL	TOTAL
Spain	7%	27%	40%	13%	7%	7%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1	15
Italy	0%	26%	32%	13%	13%	6%	3%	0%	0%	3%	0%	0%	0%	3%	0%	0%	0%	0%	1	31
France	0%	0%	71%	3%	5%	8%	0%	5%	0%	3%	0%	3%	0%	0%	3%	0%	0%	0%	1	38
Austria	0%	0%	0%	0%	50%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	50%	0%	0%	0%	1	2
Germany	0%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1	2
Sweden	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1	1
South Africa	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	1	1
Switzerland	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	0%	1	1
None	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	1	14
																			0	105

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα το ποσοστό των μαθητών που επισκέφτηκαν αποκλειστικά την Ισπανία υπολογίζεται σε 7%. Οι μαθητές αυτοί επισκέφτηκαν επίσης και την Ιταλία (27%), τη Γαλλία (40%), την Αυστρία (13%), τη Γερμανία (7%) και το Βέλγιο (7%). Αντίστοιχα το ποσοστό των μαθητών που επισκέφτηκαν αποκλειστικά την Ιταλία υπολογίζεται σε 26%. Οι μαθητές αυτοί επισκέφτηκαν επίσης και τη Γαλλία (32%), την Αυστρία (13%), τη Γερμανία (13%) το Βέλγιο (6%) και το Λουξεμβούργο (3%). Το ποσοστό των μαθητών που έχει επισκεφτεί με το σχολείο του μόνο τη Γαλλία είναι το υψηλότερο συγκριτικά και υπολογίζεται σε 71% του συνόλου των μαθητών που έχουν ταξιδέψει στη Γαλλία. Οι μαθητές αυτοί επισκέφτηκαν επίσης και την Αυστρία (3%), τη Γερμανία (5%), το Βέλγιο (8%) τις Η.Π.Α. (5%).

Επομένως με βάση τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτουν δύο συμπεράσματα:

1. Η Γαλλία, Η Ισπανία και η Ιταλία είναι οι χώρες που συγκεντρώνουν τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού.
2. Η πλειοψηφία των σχολικών επισκέψεων δεν εστιάζονται σε μία χώρα αλλά αντίθετα διαχέονται σε περισσότερες χώρες κυρίως της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι καταλυτικός παράγοντας για την επιλογή ενός προορισμού σχολικών εκδρομών είναι η εγγύτητα του στην χώρα προέλευσης των μαθητών. Από την άποψη αυτή παρατηρείται ότι η Γαλλία υπερτερεί πληθυσμιακά στην υποδοχή ξένων μαθητών σε σχέση με τις λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες και ιδιαίτερα με τις χώρες της Μεσογείου.

3.7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

3.7.1 ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ & ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Στην παρούσα ενότητα διατυπώνονται τα συμπεράσματα της έρευνας αναφορικά με το θεσμικό και οργανωτικό πλαίσιο ανάπτυξης του σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού, όπως αυτά προέκυψαν από την επεξεργασία των στοιχείων της έρευνας.

Με τον όρο οργανωτικό πλαίσιο εννοούμε όλους εκείνους τους παράγοντες που επιδρούν είτε άμεσα είτε έμμεσα στην οργάνωση ενός σχολικού ταξιδιού στο εξωτερικό για λόγους εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα αναφερόμαστε στους λόγους για τους οποίους πραγματοποιούνται τέτοιου είδους ταξίδια και για τη σπουδαιότητα που τα περιβάλλει καθώς επίσης και για τη σχέση τους με την εκπαιδευτική διαδικασία.

Αντίστοιχα με τον όρο λειτουργικό πλαίσιο εννοούνται όλα εκείνα τα στοιχεία που πλαισιώνουν τον τρόπο λειτουργίας των εκπαιδευτικών ταξιδιών, δηλαδή ποιοι αποφασίζουν για τα ταξίδια αυτά και ποιοι τα χρηματοδοτούν.

Πριν ξεκινήσει η παράθεση των στοιχείων θεωρείται σκόπιμο να διατυπωθεί ότι με βάση την πλειονότητα των απαντήσεων του δείγματος επιβεβαιώνεται ότι ο βασικός λόγος για την πραγματοποίηση του συγκεκριμένου ταξιδιού στην χώρα μας ήταν εκπαιδευτικός. Το ίδιο προκύπτει και για την πλειοψηφία των οργανωμένων μετακινήσεων που πραγματοποιούν τα σχολικά ιδρύματα της Μεγάλης Βρετανίας στο εξωτερικό.

Όσον αφορά το οργανωτικό πλαίσιο διαπιστώνεται ότι η πραγματοποίηση σχολικών ταξιδιών στο εξωτερικό είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την εκπαιδευτική διαδικασία με την έννοια ότι λειτουργεί υποστηρικτικά ως προς τη διδασκαλία διευκολύνοντας την επιτόπια παρατήρηση στοιχείων και πληροφοριών σχετικών του διδασκόμενου αντικείμενου. Για παράδειγμα με βάση τα στοιχεία της έρευνας αντικείμενο του μαθήματος στο πλαίσιο του οποίου πραγματοποιήθηκε το ταξίδι ήταν η μελέτη της Αρχαίας Ιστορίας. Για το λόγο αυτό άξονας του ταξιδιού ήταν το πέρασμα από την Κλασική διαδρομή. Η συμμετοχή στο ταξίδι παρόλο που θεωρείται ως μία πολύ χρήσιμη και επωφελής διαδικασία για τους μαθητές δεν είναι υποχρεωτική και δεν συνιστά

απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή εξέταση τους στο συγκεκριμένο μάθημα. Η μεγάλη σημασία που αποδίδει το Βρετανικό εκπαιδευτικό σύστημα στα σχολικά ταξίδια εκπαιδευτικού χαρακτήρα προκύπτει και από τη μεγάλη συχνότητα πραγματοποίησης τέτοιου είδους ταξιδιών η οποία είναι εξίσου τακτική τόσο στα σχολεία δημόσιας αλλά και ιδιωτικής εκπαίδευσης.

Το λειτουργικό πλαίσιο βάσει του οποίου πραγματοποιούνται οι εκδρομές των σχολείων της Μεγάλης Βρετανίας στο εξωτερικό έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά, όπως αυτά καταγράφηκαν με βάση την έρευνα:

- Η απόφαση για την οργάνωση του ταξιδιού λαμβάνεται κυρίως από τους καθηγητές. Οι μαθητές δε συμμετέχουν ενεργά στην απόφαση αυτή και δηλώνουν άγνοια για το ποιος τελικά αποφασίζει.
- Η χρηματοδότηση του κόστους των ταξιδιών δεν επιβαρύνει το σχολείο αλλά αντίθετα προέρχεται σχεδόν αποκλειστικά από τους γονείς των μαθητών. Αυτό ισχύει τόσο για τα ιδιωτικά όσο και για τα δημόσια σχολεία. Εξαιρέση αποτελούν ειδικές περιπτώσεις μαθητών που φοιτούν σε δημόσια σχολεία και λόγω περιορισμένης οικονομικής κατάστασης χρηματοδοτούν τη συμμετοχή τους στο ταξίδι από έξω - σχολικές και έξω - οικογενειακές πηγές (για παράδειγμα τοπικά ιδρύματα).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι η ηλικία των μαθητών παίζει καθοριστικό ρόλο στην οργάνωση του ταξιδιού αναφορικά με την επιλογή του προορισμού, τη διάρκεια του ταξιδιού αλλά και επιμέρους οργανωτικά ζητήματα. Όσο μικρότεροι σε ηλικία είναι οι μαθητές τόσο πιο σύντομη είναι η διάρκεια του ταξιδιού και επιπλέον τόσο πιο κοντινοί προορισμοί, σε σχέση με την χώρα προέλευσης, επιλέγονται για το ταξίδι.

Για να επιβεβαιώσουμε την ανωτέρω παρατήρηση αναφέρουμε ότι στην έρευνα καταγράφηκε ότι η πλειονότητα των μαθητών ήταν ηλικίας από δεκατέσσερα έως και δεκαέξι ετών. Ο βασικός ταξιδιωτικός προορισμός που ταξίδευαν συνήθως με το σχολείο τους ήταν η Γαλλία και τέλος η διάρκεια της επίσκεψής τους στο εξωτερικό για την πλειονότητα των ερωτηθέντων ήταν επτά ημέρες.

Η παραπάνω διαπίστωση ενδεχομένως να αποτελεί έναν περιοριστικό παράγοντα στη διαδικασία οργάνωσης σχολικών ταξιδιών στο εξωτερικό.

3.7.2 ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΒΡΕΤΑΝΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ & ΟΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΥΤΗΝ

Σημαντικό τμήμα της έρευνας που διεξήχθη στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας είχε ως στόχο να αποτυπώσει τα χαρακτηριστικά της επίσκεψης των Βρετανών μαθητών στην χώρα μας και να ανιχνεύσει τις γενικότερες εντυπώσεις τους από αυτήν τόσο σε επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών όσο και σε επίπεδο γενικότερων εμπειριών που αποκόμισαν.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της επίσκεψης συνίστανται στα ακόλουθα σημεία: πρόκειται για μία επταήμερη (για την πλειοψηφία του δείγματος) εκπαιδευτική εκδρομή η οποία είχε ως άξονα την Κλασική διαδρομή δηλαδή το πέρασμα από Αθήνα, Αρχαία Κόρινθο, Μυκήνες, Επίδαυρο, Ολυμπία και Δελφούς. Κατ' εξαίρεση μειοψηφία των μαθητών του δείγματος που παρέμεινε στην χώρα μας για περισσότερο από επτά ημέρες επισκέφθηκαν την Κρήτη και τη Σαντορίνη. Οι προορισμοί από τους οποίους πέρασαν οι μαθητές είναι περιοχές με μεγάλο ιστορικό ενδιαφέρον και πλούσια πολιτιστική παράδοση.

Ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας της επίσκεψης επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι οι κύριες δραστηριότητες με τις οποίες είχαν την ευκαιρία να ασχοληθούν οι μαθητές κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους στην χώρα μας ήταν οι ξεναγήσεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία καθώς επίσης και η επίσκεψη στο κέντρο της Αθήνας. Όσοι από τους μαθητές βρέθηκαν στη Σαντορίνη είχαν την ευκαιρία να επισκεφτούν το Ηφαίστειο και τις κατά τόπους παραλίες.

Από την έρευνα αποδεικνύεται η μεγάλη γοητεία που ασκούν τα μνημεία του κλασικού Ελληνικού Πολιτισμού στον επισκέπτη τους. Οι μαθητές δήλωσαν γοητευμένοι από την επίσκεψή τους στους αρχαιολογικούς χώρους. Αξιολόγησαν ως πολύ καλό το επίπεδο των υπηρεσιών στα μέσα μεταφοράς, στο αεροδρόμιο και στους αρχαιολογικούς χώρους καθώς επίσης και τις εμπειρίες τους από τα ελληνικά εστιατόρια.

Αντίθετα ως πιο αρνητικό στοιχείο της επίσκεψής τους καταγράφηκε η εμπειρία τους στα μουσεία. Η αρνητική αυτή εντύπωση ερμηνεύεται με δύο τρόπους: Είτε απογοητεύτηκαν από την υποδομή, τις εγκαταστάσεις και το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών στους χώρους των μουσείων, είτε συμπτωματικά δεν κατάφεραν να επισκεφτούν τα μουσεία λόγω της απεργίας που ήταν σε εξέλιξη

την περίοδο της επίσκεψης, γεγονός το οποίο λειτούργησε καταλυτικά στη δημιουργία αρνητικών εντυπώσεων για τους χώρους αυτούς.

Μέτριες εντυπώσεις αποκόμισαν οι μαθητές σχετικά με το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών διαμονής. Το γεγονός αυτό δημιουργεί προβληματισμό αναφορικά με τις συνθήκες και τις παροχές τις οποίες απολαμβάνει η συγκεκριμένη κατηγορία τουριστών κατά τη διαμονή του σε εγχώρια καταλύματα.

Η έρευνα επιβεβαιώνει ότι η συγκεκριμένη επίσκεψη στην χώρα μας έχει τη δυναμική να δημιουργήσει «επαναλαμβανόμενους πελάτες» εφόσον η πλειοψηφία των μαθητών δήλωσαν ότι θα επισκέπτονταν ξανά την χώρα μας.

Επίσης ένα ακόμη σημείο το οποίο επιβεβαιώνεται μέσω της έρευνας είναι η καθιέρωση της χώρας μας στη συνείδηση του τουρίστα ως ένας προορισμός που προσφέρεται κυρίως για ξεκούραση και ψυχαγωγία, δεδομένου ότι βασικότερος λόγος επιστροφής στην χώρα μας δηλώνεται η ανάγκη για χαλάρωση και διακοπές. Επίσης η έρευνα αποδεικνύει την προοπτική που παρέχεται στην χώρα μας για βραχυπρόθεσμη τόνωση του τουριστικού ρεύματος μέσω των επερχόμενων Ολυμπιακών Αγώνων.

Στον αντίποδα γίνεται σαφής ο βαθμός αρνητικής επίδρασης που ασκεί η αφιλόξενη υποδοχή των ξένων τουριστών από μερίδα του Ελληνικού πληθυσμού καθώς επίσης και η κακή ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στην απόφαση των ξένων τουριστών να μην επισκεφτούν ξανά την χώρα μας.

Όλα τα ανωτέρω συμπεράσματα μπορούν να δημιουργήσουν το υπόβαθρο για έναν γόνιμο προβληματισμό ανάμεσα σε όλους του εμπλεκόμενους φορείς αναφορικά με τους παράγοντες που επιδρούν και τις συνθήκες που διαμορφώνονται για την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού τουρισμού στην χώρα μας.

3.8. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.8.1 Η ΑΝΑΓΚΗ ΥΠΑΡΞΗΣ ΜΙΑΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Όπως αποδεικνύεται από την ανάλυση που έγινε στις ενότητες που προηγήθηκαν η στροφή της Ελλάδας στον εκπαιδευτικό τουρισμό μπορεί να δώσει σημαντική ώθηση στην Ελληνική Τουριστική βιομηχανία. Αυτό ωστόσο απαιτεί ένα γενικότερο συντονισμό όλων των εμπλεκομένων φορέων και θα πρέπει να υλοποιηθεί μέσα από ένα ολοκληρωμένο φάσμα ενεργειών.

Ευνοϊκή για την ανωτέρω εξέλιξη είναι η ίδρυση του Υπουργείου Τουρισμού στην χώρα μας. Η θεσμοθέτηση ενός αυτόνομου φορέα ο οποίος διαθέτει την απαραίτητη εξουσία ώστε να εφαρμόσει και να υλοποιήσει ένα σύνολο δράσεων για την προώθηση του Τουρισμού αποτελεί καταλυτικό παράγοντα για την περαιτέρω ανάπτυξη και ενίσχυση του τουριστικού τομέα.

Η σύσταση του Υπουργείου τουρισμού δηλώνει την κρατική πρόθεση για το σχεδιασμό και την άσκηση μίας ολοκληρωμένης τουριστικής πολιτικής μέσω *μίας πιο συνειδητής, συστηματικής και εσκεμμένης ρυθμιστικής επέμβασης του Κράτους στην τουριστική οικονομία. Η παρέμβαση αυτή πηγάζει από την επιθυμία του Κράτους να επιτύχει ορισμένους στόχους ή από την ανάγκη του Κράτους να συμμορφωθεί προς ορισμένα πρότυπα οικονομικής συμπεριφοράς.*⁶⁹

Η παρέμβαση του Κράτους γίνεται σε δύο επίπεδα. Το πρώτο αφορά την άσκηση μικροτουριστικής πολιτικής⁷⁰, δηλαδή την εφαρμογή συγκεκριμένων ρυθμιστικών κανόνων και παρεμβάσεων σε επίπεδο μικροτουριστικών μεγεθών όπως είναι ο τουρίστας, ο ξενοδόχος, ο τουριστικός πράκτορας, και γενικότερα η οποιαδήποτε τουριστική επιχείρηση.

Το δεύτερο επίπεδο παρέμβασης είναι ευρύτερο και επιδρά στην συμπεριφορά των μακροτουριστικών μεγεθών ή μεταβλητών της οικονομίας (συνολική απασχόληση τουριστικής οικονομίας, επίπεδο τιμών), αφορά δηλαδή την άσκηση μακροτουριστικής πολιτικής⁷¹.

⁶⁹ Ηγουμενάκης, Ν., «Τουριστική Πολιτική», Εκδόσεις Interbooks, Β' έκδοση 1997

⁷⁰ Ηγουμενάκης, Ν., «Τουριστική Πολιτική», Εκδόσεις Interbooks, Β' έκδοση 1997 σελ. 99

⁷¹ Ηγουμενάκης, Ν., «Τουριστική Πολιτική», Εκδόσεις Interbooks, Β' έκδοση 1997 σελ. 100

Η συντονισμένη παρέμβαση του Κράτους στον τουριστικό τομέα τόσο σε επίπεδο μικροτουριστικών φορέων όσο και σε επίπεδο μακροτουριστικών μεγεθών δημιουργεί ένα ενιαίο πλαίσιο δράσεων για τους φορείς το οποίο χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένους κανόνες. Η διαμόρφωση μίας συνολικής πολιτικής σε ένα σαφώς οροθετημένο πλαίσιο δεν επιτρέπει την ύπαρξη στρεβλώσεων και αρνητικών φαινομένων τα οποία έχουν σημαντικές επιπτώσεις τόσο στην εξέλιξη του τουρισμού στο εσωτερικό της χώρας μας, αναφορικά με την ποιότητα των επιχειρήσεων και των παρεχόμενων από αυτές υπηρεσιών, όσο και στην εικόνα του τουρισμού στο εξωτερικό της χώρας μας. Τέλος η άσκηση τουριστικής πολιτικής μέσα από ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο ενεργειών επιτρέπει την αποτελεσματική διαχείριση των διεθνών κρίσεων στις οποίες είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος ο τουρισμός.

3.8.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

Με δεδομένη την ύπαρξη και την πρωτοβουλία υλοποίησης μίας ενιαίας τουριστικής πολιτικής διευκολύνεται σημαντικά η προώθηση των ενεργειών για την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού τουρισμού στην χώρα μας.

Στόχος υλοποίησης των προτάσεων αυτών είναι η αναμόρφωση του πρωτογενούς τουριστικού προϊόντος που παρέχει η Ελλάδα δηλαδή τα αξιοθέατα, τα μνημεία, η συμπεριφορά των ανθρώπων και η οργάνωση των ταξιδιωτικών οργανισμών σε σχέση με τον εκπαιδευτικό τουρισμό όπως επίσης και η βελτίωση των δευτερογενών στοιχείων που συνθέτουν την παροχή τουριστικών υπηρεσιών. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται τα μέσα μεταφοράς τουριστών, τα καταλύματα και οι λοιπές παροχές προς τους τουρίστες.

Αρχικά θα πρέπει να υλοποιηθεί ένα πρόγραμμα προβολής της χώρας μας στο εξωτερικό. Πυρήνας του προγράμματος αυτού θα είναι η διαφήμιση της Ελλάδας ως μία χώρα η οποία, εκτός από διασκέδαση και ψυχαγωγία, παρέχει μία πλούσια πολιτισμική εμπειρία φέρνοντας τον επισκέπτη σε επαφή με την μεγάλη Ελληνική κληρονομιά. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να προβάλλονται όλα τα αξιοθέατα, τα μουσεία και οι αρχαιολογικοί χώροι και όλα τα στοιχεία τα οποία συνθέτουν την μεγάλη της ιστορική παράδοση.

Η προβολή της χώρας μας θα πρέπει να γίνει με την χρήση όλων των διαθέσιμων μέσων ενημέρωσης αλλά και από τα τοπικά γραφεία του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού στις κατά τόπους πρωτεύουσες. Δεδομένου ότι αγορά στόχος είναι και τα σχολεία η προώθηση του συγκεκριμένου τουριστικού προϊόντος θα πρέπει να επικεντρωθεί στο να πείσει για την ασφάλεια του Ελληνικού Τουριστικού προϊόντος, για την υψηλή ποιότητα των παρεχόμενων στην χώρα μας υπηρεσιών καθώς επίσης και για τη μεγάλη αξία της επαφής του επισκέπτη με τα μνημεία το Ελληνικού πολιτισμού.

Παράλληλα μέσα από μία στενή συνεργασία των Υπουργείων Πολιτισμού και Τουρισμού θα πρέπει να προκύψει η λειτουργική και η ποιοτική αναβάθμιση των εγκαταστάσεων των μουσείων. Με τον όρο λειτουργική αναβάθμιση αναφερόμαστε στην απαίτηση υποδοχής των επισκεπτών σε χώρους λειτουργικούς που επιτρέπουν την μετακίνηση όλων των ατόμων και ιδιαίτερα όσων έχουν κινητικές ανάγκες και λοιπές αναπηρίες. Οι χώροι αυτοί θα πρέπει να είναι κατασκευασμένοι έτσι ώστε να είναι «φιλικόι» προς τα παιδιά και τους έφηβους. Αντίστοιχα με τον όρο ποιοτική αναβάθμιση τονίζουμε την ανάγκη για παρουσίαση των εκθεμάτων με τρόπους που ταιριάζουν στην σύγχρονη αισθητική και ικανοποιούν την περιέργεια του επισκέπτη. Επίσης στον όρο αυτό περιλαμβάνεται και η διάθεση στον χώρο σύγχρονων οπτικοακουστικών μέσων τα οποία θα μεταφράζουν το είδος, το περιεχόμενο και τις σχετικές με τα εκθέματα λεπτομέρειες σε πολλές γλώσσες. Η παροχή τέτοιου είδους βοηθημάτων σε όλους τους επισκέπτες, και ιδιαίτερα σε περιπτώσεις μαθητικών γκρουπ, βοηθά τους καθηγητές να παρουσιάσουν με τρόπο που να γίνεται όχι απλά κατανοητός αλλά και δελεαστικός στους μαθητές τους το αντικείμενο του χώρου τον οποίο επισκέπτονται.

Τέλος αναφορικά με την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών τόσο στα μουσεία όσο και στους λοιπούς αρχαιολογικούς χώρους και αξιοθέατα θεωρείται απαραίτητη η παρουσία ειδικά καταρτισμένου και έμπειρου ανθρώπινου δυναμικού. Το δυναμικό αυτό θα αποτελείται από ξεναγούς αλλά και από απλούς υπαλλήλους οι οποίοι ωστόσο διακρίνονται για την γλωσσομάθεια τους και μπορούν να επικοινωνήσουν ανά πάσα στιγμή με τον επισκέπτη παρέχοντας σε αυτόν έγκυρη πληροφόρηση για οτιδήποτε ζητήσει.

Σε μακροτουριστικό επίπεδο θεωρείται στοιχειώδης για την περαιτέρω προσέλκυση τουριστών η διατήρηση ενός λογικού επιπέδου τιμών όσο να

αφορά τις παρεχόμενες τουριστικές υπηρεσίες. Η προσπάθεια αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική όταν πρόκειται για σχολικό – μαθητικό τουρισμό για τον οποίο το κόστος αποτελεί έναν βασικό και σε πολλές περιπτώσεις περιοριστικό παράγοντα για την πραγματοποίηση ή όχι του ταξιδιού. Η άσκηση μίας τουριστικής πολιτικής που έχει ως στόχο τον έλεγχο των τιμών της τουριστικής αγοράς σε όλα τα επίπεδα υπηρεσιών θα συμβάλλει στη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής τουριστικής οικονομίας στο διεθνές τουριστικό περιβάλλον.

Τέλος καταλυτικό σημείο για την προσέλκυση τουριστών και κυρίως μαθητικού – σχολικού τουρισμού είναι η εξασφάλιση όλων των βασικών προϋποθέσεων ασφάλειας τις οποίες θα πρέπει να τηρούν τα ξενοδοχεία, τα μέσα μεταφοράς αλλά και όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς. Στο σημείο αυτό καθοριστική σημασία έχει η παρέμβαση του κράτους σε επίπεδο μικροτουριστικής πολιτικής προκειμένου να διευκολύνει την ποιοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών διαμονής, την ανανέωση του στόλου μεταφοράς τουριστών σε αντίστοιχες επιχειρήσεις και τέλος τον έλεγχο όλων των σχετικών με τη συγκεκριμένη κατηγορία τουριστικών υπηρεσιών. Ήδη η ποιοτική αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός τουριστικών επιχειρήσεων με την συγχρηματοδότηση τους, στο πλαίσιο του αναπτυξιακού νόμου 2601/98, επιδρά ουσιαστικά στη βελτίωση του επιπέδου παρεχόμενων υπηρεσιών στα Ελληνικά καταλύματα.

Σύμφωνα με στοιχεία του Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών και προβλέψεων για το έτος 1999 η Ελλάδα βρίσκεται στην 15^η θέση παγκοσμίως (βάσει του αριθμού των αφίξεων) και στην ενδέκατη θέση σε Ευρωπαϊκό επίπεδο⁷². Η θέση της αυτή δείχνει ότι είναι μία χώρα η οποία εφαρμόζοντας μία ολοκληρωμένη τουριστική πολιτική μπορεί να εξελιχθεί ως ένας από τους βασικότερους τουριστικούς προορισμούς διεθνώς. Καταλυτικός παράγοντας για τη διεθνή της εξέλιξη είναι η προβολή όλων των χαρακτηριστικών που αποτελούν πόλο έλξης τουριστών. Στην κατηγορία αυτή δεν εντάσσονται μόνο οι καλές κλιματολογικές συνθήκες, οι ειδυλλιακές παραλίες και τα νησιά αλλά και η πλούσια πολιτιστική παράδοση της χώρας. Στόχος είναι η Ελλάδα να καθιερωθεί στη συνείδηση των τουριστών ως ένας προορισμός που προσφέρει εναλλακτικές πηγές χαλάρωσης, ξεκούρασης και πνευματικής καλλιέργειας.

⁷² Παυλόπουλος, Π. «Θέματα Οικονομικής και Τουριστικής πολιτικής», Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και προβλέψεων, Ειδικές Εκδόσεις 2, Αθήνα 2001

Το γεγονός αυτό έχει πολλαπλά οφέλη για την χώρα μας δεδομένου ότι θα συμβάλλει στην προσέλκυση διαφορετικών κατηγοριών τουρισμού, όπως για παράδειγμα μαθητικού – σχολικού τουρισμού, περιορίζοντας το φαινόμενο της εποχικότητας των αφίξεων και την εξάρτησή της από μία κατηγορία τουριστών. Έτσι η ελληνική τουριστική βιομηχανία θα αποκτήσει τη δυνατότητα να αναπτύξει πλήρως τη δυναμική της και τις προοπτικές ανάπτυξης της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Bramwell, B., "Sustaining the cultural heritage of Europe", Research notes and reports, Annals of tourism research, Vol.26, no.2, pp.455-457, 1999

Brodsky - Porges, E., "The grand tour: travel as an educational device 1600 – 1800", Annals of tourism research, Vol.3, no.2, pp.171-185,1981

Cassidy, S., "Teachers warned: Don't accept job of running school trips", The Independent, 07 Aug 2002

Centre for Educational Research and Innovation, "Education at a glance OECD indicators, OECD 1993

Centre for Educational Research and Innovation, "Education at a glance OECD indicators of educational systems, OECD 1996

Cooper, C., Latham, J., "The European school travel market" Travel and tourism analyst, 5, 89 – 106,1999

Preliminary Market Appraisal, Student Market, Constructed August 1997, Revised March 1999,

Coughlan, D. and Ritchie, B.W. "Educational Tourism: an insight into the motivations and perceptions of these special interest travelers", *Paper presented at the New Zealand Tourism and Hospitality Research Conference, Akaroa New Zealand, 1-4 December 1998*

Fennell, D., "A content analysis of ecotourism definitions" Current issues in tourism,2001, Vol. 4, No.5 pg. 403-421

Richards, G., " Tourism Attraction Systems: Exploring Cultural behaviour", Annals of tourism research, Vol. 29, no.4, pp.1048 - 1064, 2002

Ritchie, B., W., "Aspects of tourism: Managing Educational Tourism", Channel view publications, 2003

Russo, P., A., "Cultural clusters and tourism development: the challenge of Venice", *Paper presented at the conference: culture: a driving force for urban tourism, 18 – 19 May , Dubrovnik, Croatia*

Scott, A. Lewis, A and Lee, S., "Student debt: The causes and consequences of undergraduate borrowing in the UK" London: The policy press

Silberg, T., «Cultural Tourism and Business Opportunities for Museums and Heritage Sites»,

Sung . S. and Hsu, C. “ International Students’travel characteristics: An exploratory study» Journal of travel marketing Vol.5 issue 3 pp.277-288,1996

Tuffs, S., Milne, S., “Museums: A supply side perspective”, Annals of tourism research, Vol 26 , no.3 pp 613 - 631, 1999

Βαρβαρέσσος, Σ., "Τουρισμός: Έννοιες, μεγέθη, Δομές, η ελληνική πραγματικότητα", Εκδόσεις Προπομπός, Β' Έκδοση, Αθήνα 2000

Βαρβαρέσσος, Σ., "Τουρισμός: Οικονομικές προσεγγίσεις", Εκδόσεις Προπομπός, Β' Έκδοση, Αθήνα 2000

Ηγουμενάκης, Ν. Γ, "Τουριστική Πολιτική", Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1999

Καθημερινή (ΠΕΜΠΤΗ 23/10/2003) με τίτλο «Περιμένοντας το 2004... Η Αθήνα «πνίγεται» σε σωρούς σκουπιδιών, ενώ η κυβέρνηση αδυνατεί να βρει μία διέξοδο»

Κομίλης, Παναγιώτης, Θέματα Προγραμματισμού Δ10 - Διερεύνηση αναπτυξιακών δυνατοτήτων – Τουριστικές Δραστηριότητες, Κ.Ε.Π.Ε. (1986)

Παυλόπουλος, Π. Γ, " Το πανόραμα του παγκόσμιου τουρισμού", Ι.Τ.Ε.Π., Αθήνα 1998

Παυλόπουλος, Π., "Θέματα Οικονομικής και Τουριστικής Πολιτικής", Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, Ειδικές Εκδόσεις, Αθήνα 2001

Χρήστου, Ε., "Έρευνα τουριστικής αγοράς", Εκδόσεις Interbooks, Α Έκδοση, Αθήνα 1999

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ – ΠΗΓΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

www.ststravel.co.uk

www.statistics.gr

www.wto.com

www.gnto.gr

www.kathimerini.gr

www.eurostat.org

www.itep.gr

www.achieveonline.com

www.abs.gov.au

<http://europa.eu.int/comm/education/Erasmus>

www.bankofgreece.gr

www.keytours.gr www.chattours.gr

<http://www.dfes.gov.uk>

wwjin.jcic.or.jp

4 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

4.1 ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Δεδομένου ότι η έρευνα διερευνά τα χαρακτηριστικά σχολικών εκπαιδευτικών εκδρομών που πραγματοποιούνται από Άγγλους μαθητές κρίνεται σκόπιμο στο παράρτημα της εργασίας να γίνει μία σύντομη αναφορά στη δομή του Βρετανικού εκπαιδευτικού συστήματος αλλά και σε μία εμπειρική περιγραφή ενός σχολικού ταξιδιού στην Ελλάδα όπως προέκυψε στο πλαίσιο συνέντευξης με υπεύθυνο καθηγητή.

Επίσης παρατίθενται οι διαδικασίες οργάνωσης ενός σχολικού ταξιδιού σε σχέση με τον ταξιδιωτικό οργανισμό και τον υπεύθυνο καθηγητή και η ιστορία ενός ταξιδιωτικού οργανισμού που εξειδικεύεται στο συγκεκριμένο είδος τουρισμού. Στόχος είναι να αποτυπωθούν με σαφήνεια τα σημεία που συνθέτουν το πλαίσιο οργάνωσης του σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού.

4.1.1 Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΑΓΓΛΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Στην Αγγλία η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική για τις ηλικίες από πέντε έως και δεκαέξι ετών. Το αγγλικό εκπαιδευτικό σύστημα χωρίζεται σε πέντε επιμέρους βαθμίδες.⁷³

Η πρώτη εκπαιδευτική βαθμίδα περιλαμβάνει την προσχολική εκπαίδευση (nursery schools) στην οποία φοιτούν νήπια ηλικίας τριών έως πέντε ετών. Η δεύτερη βαθμίδα αναφέρεται στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Σε αυτήν φοιτούν παιδιά ηλικίας από πέντε έως και έντεκα ετών. Η Τρίτη εκπαιδευτική βαθμίδα αφορά τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην οποία φοιτούν παιδιά ηλικίας από δώδεκα έως δεκαέξι ετών. Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση εντοπίζονται δύο κατηγορίες σχολείων. Η πρώτη περιλαμβάνει τα σχολεία που ονομάζονται grammar – secondary modern schools και η δεύτερη τα σχολεία που ονομάζονται comprehensive schools. Με τον όρο comprehensive περιγράφονται τα σχολεία γενικής εκπαίδευσης στα οποία φοιτά η πλειοψηφία των Άγγλων μαθητών. Η εγγραφή στα σχολεία αυτά είναι ελεύθερη και δεν προϋποθέτει την συμμετοχή σε ειδικές εξετάσεις. Οι μαθητές που επιλέγουν τη

⁷³Πηγή: Centre for Educational Research and Innovation, "Education at a glance OECD indicators of educational systems, OECD 1996, σελίδα 332

συγκεκριμένη κατηγορία σχολείων έχουν τη δυνατότητα να συνεχίσουν τις σπουδές τους στο Πανεπιστήμιο ή να φοιτήσουν σε κολέγια εξειδικευμένης τεχνολογικής εκπαίδευσης (tertiary colleges).⁷⁴

Με τον όρο grammar schools περιγράφονται τα σχολικά ιδρύματα τα οποία έχουν στόχο την προετοιμασία των μαθητών τους για την είσοδό τους στο Πανεπιστήμιο. Η είσοδος των μαθητών στα σχολεία αυτά γίνεται με την προϋπόθεση ότι έχουν «περάσει» συγκεκριμένες εξετάσεις και για το λόγο αυτό το επίπεδο των μαθητών είναι πολύ υψηλό. Στα σχολεία αυτά φοιτά το 15% του συνόλου των Άγγλων μαθητών που εντάσσονται στη συγκεκριμένη εκπαιδευτική βαθμίδα.

Μετά την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής φοίτησης οι μαθητές ηλικίας δεκαέξι έως δεκαεννέα ετών μπορούν εναλλακτικά είτε να συνεχίσουν τις σπουδές τους στο σχολείο (sixth form) είτε να φοιτήσουν σε ένα από τα τετρακόσια πενήντα κολέγια ανώτερης εκπαίδευσης. Τα κολέγια αυτά έχουν τέσσερις επιλογές φοίτησης οι οποίες αποδίδονται με τους αγγλικούς όρους ως εξής:

- General Certificate of Education (GCE)
- A/AS LEVEL Qualifications
- Broad Based general national Vocational Qualifications (GNVO's)
- Job specific national Vocational Qualifications (NVO's)

Εναλλακτικά οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους στο Πανεπιστήμιο. Η απόκτηση του πρώτου πτυχίου γίνεται μετά την ολοκλήρωση τριετούς φοίτησης δηλαδή σε ηλικία είκοσι ενός ετών ενώ υπάρχει η δυνατότητα συνέχισης των σπουδών σε μεταπτυχιακό επίπεδο ή και σε επίπεδο εκπόνησης διδακτορικής διατριβής.

Στο σημείο αυτό αναφέρεται ότι στην Μεγάλη Βρετανία υπάρχουν τα Κρατικά χρηματοδοτούμενα εκπαιδευτικά ιδρύματα (state schools) αλλά και τα ιδιωτικά σχολεία (public schools). Σύμφωνα με μελέτη που εκπόνησε για το έτος 1996 το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας O.E.C.D. και καινοτομίας στην Μεγάλη Βρετανία πάνω από οκτώ εκατομμύρια μαθητές φοιτούν σε σχολικά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Από αυτούς το 90% επιλέγουν δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα ο αριθμός των οποίων υπολογίστηκε σε είκοσι τέσσερις χιλιάδες για τη σχολική χρονιά 1994/95.

⁷⁴ Πηγή: Centre for Educational Research and Innovation, "Education at a glance OECD indicators of educational systems, OECD 1996, σελίδα 331

2.3.1 ΜΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΔΡΟΜΗΣ ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Τα σημεία που αναφέρονται στην ενότητα αυτή αποτελούν προϊόν συζήτησης με έναν από τους συνοδούς καθηγητές σχολείου που βρέθηκε στην χώρα μας κατά τη διάρκεια εκπαιδευτικού ταξιδιού⁷⁵. Ο κ. Carter είναι καθηγητής του Hitchin Girl's School. Πρόκειται για ένα δημόσιο σχολείο θηλέων το οποίο βρίσκεται στην πόλη Hitchin της Μεγάλης Βρετανίας στην περιοχή Hertfordshire. Ο ίδιος διακρίνεται για την μεγάλη του εμπειρία στο συγκεκριμένο είδος ταξιδιών δεδομένου ότι πραγματοποιεί σχολικά ταξίδια στο εξωτερικό τα τελευταία είκοσι χρόνια.

Σύμφωνα με την άποψη του καθηγητή τα σχολικά εκπαιδευτικά ταξίδια αποτελούν μία συνηθισμένη πρακτική στη Μεγάλη Βρετανία. Κάθε καθηγητής ανάλογα με το μάθημα που διδάσκει έχει τη δυνατότητα να οργανώσει ένα εκπαιδευτικό ταξίδι σε χώρο ο οποίος εξυπηρετεί εκπαιδευτικά το αντικείμενο του μαθήματος.

Αντικείμενο της διδασκαλίας του ίδιου είναι η μελέτη των Κλασικών Πολιτισμών. Στο πλαίσιο της διδασκαλίας αυτής διοργανώνει κάθε χρόνο εκπαιδευτικά ταξίδια στους ίδιους προορισμούς δηλαδή την Ελλάδα και την Ιταλία. Στην Ελλάδα οι μαθητές επισκέπτονται τα μνημεία του Αρχαιοελληνικού πολιτισμού περνώντας από την Αθήνα, τους Δελφούς, την Ολυμπία, τις Μυκήνες την Τίρυνθα και την Επίδαυρο. Αντίστοιχα στην Ιταλία επίκεντρο του ταξιδιού είναι η Ρώμη και η Νότιος Ιταλία.

Αναφορικά με τη λήψη της απόφασης για το ταξίδι, όπως μας δήλωσε, δεν η διαδικασία είναι απλή. Ο καθηγητής που αποφασίζει να διοργανώνει την εκδρομή καταρτίζει ένα αναλυτικό πρόγραμμα το οποίο και υποβάλλει στον υπεύθυνο του σχολείου από τον οποίο παίρνει την έγκριση.

Ως συνοδός καθηγητής αλλά και ως επικεφαλής της οργάνωσης του ταξιδιού είναι επιφορτισμένος με θέματα που αφορούν εκτός από την επίβλεψη των μαθητών, τη συνεννόηση με τους λοιπούς συνοδούς καθηγητές και την επικοινωνία με το τουριστικό γραφείο προκειμένου να εξομαλυνθούν οι διαδικασίες οργάνωσης και διεξαγωγής των επισκέψεων στον τόπο προορισμού.

⁷⁵ Η συνάντηση έλαβε χώρα στις 14.10.2003 στο ξενοδοχείο που διέμεναν οι μαθητές στο Τολό Αργολίδος

Για τις ανάγκες του ταξιδιού οι καθηγητές που συμμετείχαν στην διοργάνωση της εκδρομής εξέδωσαν ένα ενημερωτικό φυλλάδιο με πληροφορίες σχετικά με:

- το αναλυτικό πρόγραμμα επισκέψεων που περιλαμβάνει ώρες αναχώρησης και άφιξης από και προς κάθε έναν προορισμό
- την Ελληνική αλφαβήτα καθώς και ελληνικές λέξεις ή φράσεις μεταφρασμένες στα αγγλικά
- λεπτομερείς πληροφορίες που συνοδεύονται από σχεδιαγράμματα για κάθε έναν από τους αρχαιολογικούς χώρους που αναμένεται να επισκεφτούν οι μαθητές, την ιστορία του και οτιδήποτε άλλο πρέπει να αναφερθεί σχετικά

Όπως μας είπε ο καθηγητής, στο πλαίσιο της καλύτερης ασφάλειας των μαθητών αλλά και της αρτιότερης οργάνωσης των διαδικασιών του ταξιδιού οι μαθητές χωρίζονται:

- σε ομάδες των δέκα ατόμων
- σε ομάδες των τριών ή τεσσάρων ατόμων.

Η πρώτη ομαδοποίηση γίνεται για λόγους καλύτερης επίβλεψης των μαθητών. Υπολογίζεται ότι σε κάθε δέκα μαθητές αντιστοιχεί ένας συνοδός καθηγητής ο οποίος είναι επιφορτισμένος με την επίβλεψή τους.

Η δεύτερη ομαδοποίηση γίνεται για λόγους που εξυπηρετούν τη διαμονή των μαθητών στα διάφορα ξενοδοχεία. Οι μαθητές διαμένουν σε τρίκλινα ή τετράκλινα δωμάτια. Για τον λόγο αυτό χωρίζονται εκ των προτέρων σε ομάδες των τριών ή τεσσάρων ατόμων.

Το κόστος για το ταξίδι στην Ελλάδα το οποίο διήρκησε επτά ημέρες και περιελάμβανε το πέρασμα από: Αθήνα, Δελφούς, Ολυμπία, Μυκήνες, Επίδαυρο και Τίρυνθα, όπως μας είπε ο καθηγητής, ήταν πεντακόσιες λίρες Αγγλίας. Για την πλειονότητα των μαθητών τα έξοδα συμμετοχής καλύφθηκαν από τους γονείς ενώ μόνο για δύο ή τρία παιδιά (σε σύνολο εξήντα ατόμων) υπήρξε ανάγκη οικονομικής στήριξης από έξω -οικογενειακούς παράγοντες.

Αναφορικά με τις εταιρείες που διοργανώνουν σχολικά ταξίδια στο εξωτερικό και τις απαιτήσεις των καθηγητών από αυτές ο καθηγητής μας είπε πως υπάρχουν έξι ταξιδιωτικές εταιρείες στην Μεγάλη Βρετανία οι οποίες ασχολούνται με την οργάνωση εκπαιδευτικών ταξιδιών για μαθητές στην Ευρώπη. Οι απαιτήσεις των συνοδών καθηγητών και των υπεύθυνων της εκδρομής έχουν να κάνουν,

κατά τη γνώμη του, με ευέλικτα προγράμματα επισκέψεων, ασφάλιση του ταξιδιού και οικονομική ασφάλεια.

Σύμφωνα με την άποψή του το μέλλον του σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού κρίνεται αμφίβολο δεδομένης της αύξησης των περιορισμών από το Βρετανικό Υπουργείο Παιδείας για τα μέτρα προστασίας των μαθητών κατά τη διάρκεια των ταξιδιών και της απουσίας ενός νομοθετικού πλαισίου το οποίο να προστατεύει τους καθηγητές από τυχόν ατυχήματα.

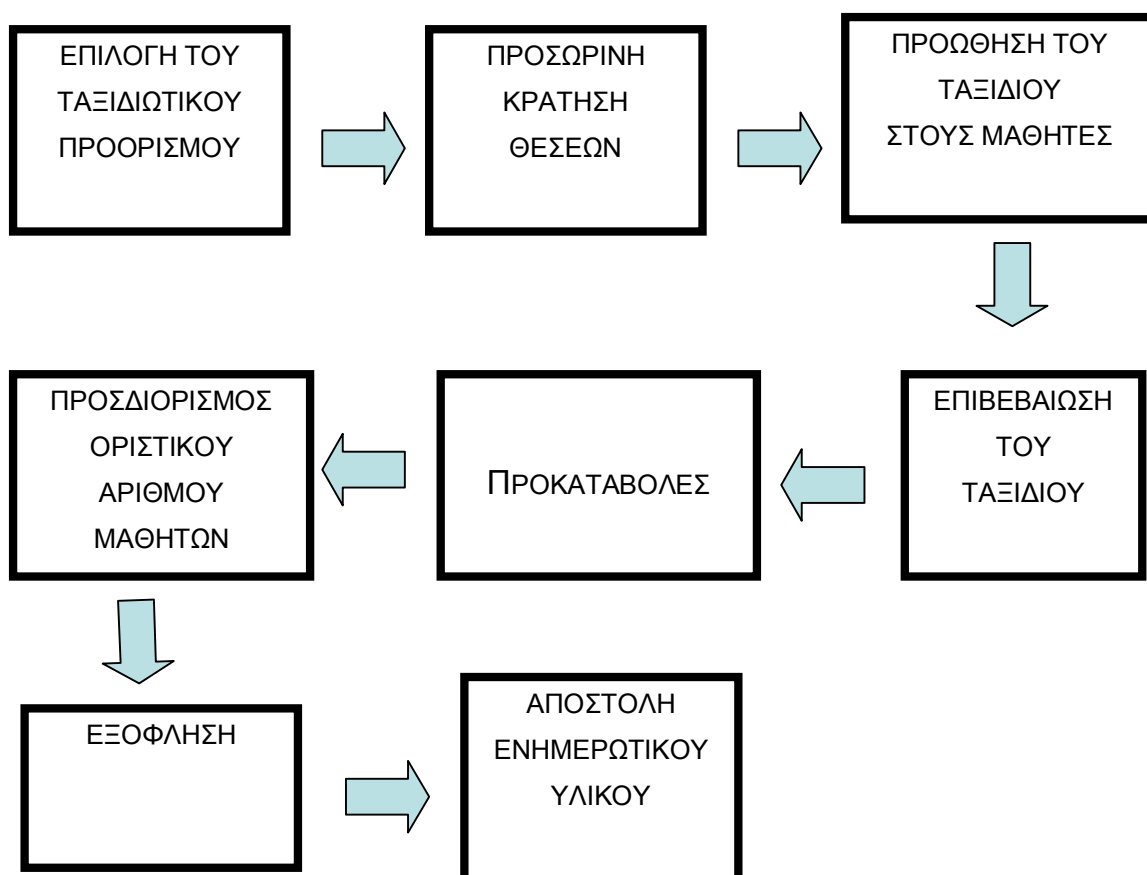
Τα σχολικά ταξίδια κατηγοριοποιούνται σε τρεις τάξεις (Classes):

Τάξη 1 – Class 1	Περιλαμβάνει ημερήσιες εκδρομές σε μέρη που οι μαθητές ή έχουν ξαναεπισκεφτεί στο παρελθόν
Τάξη 2 – Class 2	Αφορά μετακινήσεις στο εσωτερικό της χώρας. Περιλαμβάνει ημερήσιες εκδρομές σε μέρη που οι μαθητές δεν έχουν ξαναπάει στο παρελθόν.
Τάξη 3 – Class 3	Αφορά ταξίδια του σχολείου σε χώρες του εξωτερικού. Στα ταξίδια αυτά μπορεί να λαμβάνουν χώρα δραστηριότητες όπως η πεζοπορία ή τα θαλάσσια σπορ οι οποίες ενέχουν συγκεκριμένο βαθμό κινδύνου για τους μαθητές. Είναι ο τύπος σχολικών εκδρομών με το μεγαλύτερο βαθμό επικινδυνότητας

Η ομαδοποίηση αυτή γίνεται με βάση το βαθμό κινδύνου, όπως αυτός προσδιορίζεται από τις προδιαγραφές που θέτει το Υπουργείο Παιδείας της Μεγάλης Βρετανίας, αναφορικά με τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στις σχολικές εκδρομές. Ο καθηγητής δήλωσε ότι το τελευταίο έτος οι περιορισμοί και η πίεση από το Υπουργείο ΠΑΙδείας στους Καθηγητές για την τήρηση των κανόνων ασφαλείας έχει ενταθεί σε σημείο που να ζητείται από κάθε συνοδό καθηγητή πριν την αναχώρηση για το ταξίδι να συμπληρώνει συγκεκριμένες φόρμες «εκτίμησης του ρίσκου» για κάθε μία δραστηριότητα που θα λάβει χώρα στη διάρκεια του ταξιδιού προβλέποντας ταυτόχρονα τα μέτρα με τα οποία θα αντιμετωπίσει τον κίνδυνο αυτό.

2.3.2 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΝΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Στο σχήμα που ακολουθεί περιγράφονται οι προτεινόμενες διαδικασίες που ακολουθούνται προκειμένου να οργανωθεί η μετακίνηση ενός σχολικού γκρουπ στο εξωτερικό. Τονίζεται ότι η συγκεκριμένη διαδικασία αναφέρεται ως ενδεικτικό παράδειγμα και αποσκοπεί στο να δώσει μία σαφέστερη «εικόνα» αναφορικά με τον τρόπο και τις μεθόδους οργάνωσης των ταξιδιωτικών μετακινήσεων στο εξωτερικό, σχολικών εκπαιδευτικών γκρουπ.

Όπως περιγράφεται στο προηγούμενο σχήμα η διαδικασία οργάνωσης ενός σχολικού εκπαιδευτικού ταξιδιού χωρίζεται σε οκτώ επιμέρους στάδια ή βήματα⁷⁶.

Κατά το πρώτο στάδιο ο υπεύθυνος καθηγητής με την ενδιαφερόμενη ομάδα μαθητών ή καθηγητών επιλέγουν τον προορισμό στον οποίο επιθυμούν να ταξιδέψουν. Έχοντας κάνει την επιλογή του προορισμού συμβουλευονται τον ειδικό εκπρόσωπο της εταιρείας για θέματα διαθεσιμότητας και λεπτομέρειες σχετικά με το ταξίδι. Σημειώνεται ότι η εταιρεία παρέχει στους ενδιαφερόμενους

⁷⁶ Πηγή: STS travel, www.ststravel.co.uk

καθηγητές ειδικούς ταξιδιωτικούς συμβούλους οι οποίοι εξειδικεύονται ανά προορισμό και ο ρόλος τους είναι να διαχειρίζονται τις κρατήσεις, το πρόγραμμα και οποιαδήποτε θέματα προκύπτουν για κάθε σχολικό γκρουπ.

Στη συνέχεια ο υπεύθυνος καθηγητής σε συνεργασία με τον ταξιδιωτικό οργανισμό κάνει μία προσωρινή κράτηση θέσεων. Το προτεινόμενο διάστημα προσωρινής κράτησης από τον ταξιδιωτικό οργανισμό S.T.S. είναι δεκατέσσερις ημέρες. Στο διάστημα αυτό ο καθηγητής μπορεί να προωθήσει το ταξίδι στους μαθητές του και παράλληλα να εισπράξει από τους ενδιαφερόμενους μαθητές τις πρώτες χρηματικές προκαταβολές.

Το τρίτο βήμα περιλαμβάνει την προώθηση του ταξιδιού στους μαθητές. Για την προώθηση αυτή ο καθηγητής προμηθεύεται από τον ταξιδιωτικό οργανισμό όλο το απαραίτητο πληροφοριακό υλικό (ενημερωτικά φυλλάδια, αφίσες και λοιπά) ούτως ώστε να παρουσιάσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις προοπτικές που επιφυλάσσει για τους μαθητές η συμμετοχή τους στο συγκεκριμένο ταξίδι.

Μετά την ολοκλήρωση της προώθησης του ταξιδιού στους μαθητές καθώς επίσης και την καταγραφή των συμμετοχών των μαθητών στο ταξίδι γίνεται η οριστική κράτηση. Η οριστική κράτηση συνοδεύεται από το σύνολο των προκαταβολών μέρος του οποίου καλύπτει και την ασφάλεια του ταξιδιού.

Οι προκαταβολές αναφέρονται ως ξεχωριστό στάδιο της κράτησης δεδομένου ότι δίνονται σε δύο στάδια τα οποία χρονικά απέχουν οκτώ εβδομάδες. Τονίζεται ότι, σύμφωνα με τον κανονισμό της εταιρείας, όλες οι προκαταβολές δεν επιστρέφονται ακόμη και στην περίπτωση ακύρωσης του ταξιδιού.

Το ύψος των προκαταβολών διαφοροποιείται ανάλογα με το είδος του ταξιδιού δηλαδή εάν το ταξίδι είναι στην Ευρώπη ή είναι υπερατλαντικό ή επίσης εάν οι μετακινήσεις γίνονται με λεωφορεία ή τραίνα ή με αεροπλάνα.

Στον πίνακα που ακολουθεί αναφέρονται οι χρηματικές προκαταβολές ανά μαθητή για τρία εναλλακτικά είδη ταξιδιών.

ΠΟΣΟ	ΕΙΔΟΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ
30,00 λίρες Αγγλίας	Ταξίδι σε χώρα της Ευρώπης με λεωφορείο
60,00 λίρες Αγγλίας	Ταξίδι σε χώρα της Ευρώπης με

	αεροπλάνο
75,00 λίρες Αγγλίας	Υπερατλαντικό ταξίδι με αεροπλάνο.

Σε διάστημα δεκαέξι ημερών προ της αναχώρησης ο υπεύθυνος καθηγητής συμπληρώνει μία τελική φόρμα με τον οριστικό αριθμό των μαθητών που θα συμμετάσχουν στο ταξίδι. Στη συνέχεια αποστέλλει την φόρμα αυτή στον ταξιδιωτικό οργανισμό προκειμένου να ρυθμιστούν οι τελικές λεπτομέρειες του ταξιδιού.

Δέκα ημέρες πριν την αναχώρηση ο υπεύθυνος καθηγητής αναλαμβάνει να εξοφλήσει το κόστος του ταξιδιού συλλέγοντας τα χρήματα από τους μαθητές.

Τέλος πριν το ταξίδι οι καθηγητές λαμβάνουν από τον ταξιδιωτικό οργανισμό υλικό με πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα του ταξιδιού, τα ξενοδοχεία, τις πτήσεις αλλά και οτιδήποτε άλλο πληροφοριακό στοιχείο απαιτείται για την ομαλή διεξαγωγή του ταξιδιού.

4.2 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ

Η κλασική διαδρομή αποτελεί έναν από τους βασικότερους προορισμούς για πολλούς επισκέπτες της Ελλάδος. Διοργανώνεται για πρώτη φορά στην χώρα μας από το τουριστικό γραφείο με την επωνυμία chat tours⁷⁷ περίπου 50 χρόνια πριν.

Η κλασική διαδρομή εξακολουθεί να αποτελεί βασικό τουριστικό προϊόν για πολλούς ταξιδιωτικούς οργανισμούς της Ελλάδος και περιλαμβάνει το πέρασμα από τους Δελφούς, την Ολυμπία, το Μυστρά, την Επίδαυρο, τις Μυκήνες την Αρχαία Κόρινθο. Ανάλογα με τη διάρκεια παραμονής στην χώρα μας η κλασική διαδρομή μπορεί να επεκταθεί και να συμπεριλάβει επίσκεψη στην Πύλο⁷⁸.

Ακολουθεί χάρτης στον οποίο αναγράφονται τα σημεία που απαρτίζουν την Κλασική διαδρομή.

⁷⁷ Πηγή: ταξιδιωτικός οργανισμός chattours, www.chattours.gr

⁷⁸ Πηγή: ταξιδιωτικός οργανισμός keytours, www.keytours.gr

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

My name is Georgidaki Kalliopi and I am a post graduate student at the University of Piraeus, in the department of business administration. This questionnaire is part of my post graduate assignment in the field of educational tourism in Greece.

I kindly ask you to take the time to answer the questions that follow.

I thank you in advance for your cooperation.

1. Age:.....
2. Date of visit in Greece:.....
3. My school is : A non – fee paying (state school) A fee- paying (public school)
4. Please specify the reason of your visit in Greece:
Education Entertainment Other
5. In which other countries abroad have you traveled with your school?
Spain Italy France Austria Other
6. What is the main reason for traveling abroad with your school?
Education Entertainment
Any specific purpose for taking this trip (please specify).....
7. How often do you take trips abroad with school?
Every Year Every 2 years Every more than 2 years
This is our one and only trip
8. In order to participate in this trip did you have to attend any courses relative to the Greek culture and civilization? Yes No
9. What is the subject of these courses?
Archaeology Ancient history Other (please specify)
10. Was this trip compulsory in order to successfully conclude the study of the particular course? Yes No
11. The expenses of participating in this trip were covered
Exclusively by my parents partly by my parents and partly by the school
Exclusively by the school other (please specify)
12. The decision for taking this trip was made

Exclusively by the teachers Jointly by the teachers and the board of education
 Jointly by the teachers and the students I do not know
 It is part of the school's activities

13. What was exactly the duration of your trip in Greece:

10 days 7 days 5 days other

14. During your trip in Greece you visited:

Athens Olympia Delphi Epidaurus
 Mycenae Other (please specify).....

15. What did your tour of these various parts of Greece include?

A visit to the archeological sites a visit to the museums
 A visit to the town/ city center other (please specify)

16. Which was the most impressive aspect of you visit:

The archeological sites the museums The country
 The people other (please specify).....

17. Which was the most disappointing aspect of your visit to Greece

The archeological sites The museums The service
 The public places (airports, stations) The people

18. How would you rate the services provided in the following places during your visit to Greece:

	Excellent	Very Good	Good	Average	Poor
Airport					
Museums					
Archeological sites					
Hotels					
Restaurants					
Bus services					

19. Would you happily repeat your visit in Greece? Yes No

a. If so for what reason?

To explore further the ancient Greek civilization To attend the Olympic games

For holidays

To visit my Greek friends

Other

.....

b. If not for what reason:

Lack of interest Unfriendly people Bad service

High cost of services Other (please specify).....

20. My ambition is to conclude my studies in secondary education and continue on

to:

University

Technical education

College

21. Your parents have ever visited Greece? Yes No

22. Which country did you visit for summer holidays this year.....